

OKOSDI

SEBESTYÉN,

A

KÖZNEP SZÁMÁRA

IRATOTT

KÖNYV, D

Salzmann által Német Nyelven,

IGAZSIMON

ÁLTAL

ki-adatott Magyar Nyelven.

KASSAN,

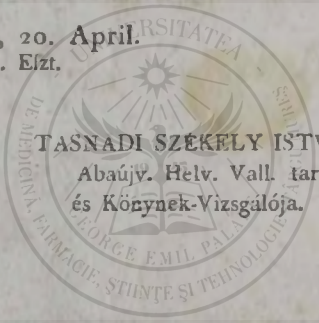
ELLINGER JÁNOS

Ts. és Kir. priv. Könyv-nyomtatónál

1797.

Ki - nyomtathatik

Sepsi, 20. April.
1797. Elzt.

TASNADI SZEKELY ISTVAN, S. P.
Abaújv. Helv. Vall. tartó Esperest.
és Könyvek-Vizsgálója.

m. k.

Elöl-

Elöljáró Beszéd.

Kinek - kinek meg - van e' Világban a' maga terhe, gondja, és unalma. Sokan el - kedvetlenednek ezen, és panaszkodnak, szenyvedéseknek okát, hol a' Szomszédoknak, hol a' mostoha Időknek, hol az Igazgatásnak, hol a' jó Istennek magának tulajdonittyák. De kinek jut az ezében, hogy önnön maga oka nyomorúságának. Eggyik szint' olyan itt mint a' másik, ha eggy fog fájásban, más hideglelésben kínlódik, ha Istvánnak rossz a' Felesége, Konrádnak rossz erköltsüek Gyermekei, ha János nehéz perbe keve-

redik. Kristof nem tudja mint tartsa Feleségét, Gyermekeit. Vallyon mellyiknek ötlik elméjében, hogy ekképen vizsgálódjon: Hol hibáztad-el a' dolgot, hogy illy' szükségre jutottál. A' ki szükségben van Szeretné a' segedelmet — De hol keresi azt? egy a' Szomszédjánál, más az Orvosnál, harmadik a' Prókátornál; ez a' Fejedelem előtt infál, amaz a' jó Istennél, azonban se honnan sem jönn segedelem, és vallyon miért nem?

Egy Hístóriát beszéllek én erre: „Vólt egykor egy Földmivelő, Sigfridnek hívták. Ennek fok szántó-földje maradt az Attyáról, de nem jól mívelte. Meg-házafodott. Felesége a' szép fejkötőkre, selyem kezkenőkre, előkötőkre fok pénzt költött, marhájának az eleségét-is el-adta, tsak hogy ezekre a' pénz ki-telleyen. Sigfrid nem fokára nagy szükségre jutott. Hánnya veti ezét honnan jöhetett ő rá a' szükség. Hol a' sovány föl-

földet, hol a' mostoha időt, vagy rossz embereket, vagy az Igazgatást vetette okúl. Kért költsön szomszédjaitúl, de ezek meg-nem halgatták, kérte a' Fejedelmet Adajának el-engedéseért, de el-útasított, ezek után a' jó Istenhez fordúlt, és az meg-nem halgatta ötet.

Ezen nagy nyughatatlanságban esett, káromlotta az egész Világot, és kevésben múlt, hogy a' jó Istent magát is nem.

Illy bosszúsan feküdt le egykor ágyára, fel-tette, hogy ki végezi magát e' Világbúl, azonban el-aludt. Mi történt? Alig aludt fél órát, kezde álmodni, úgy tettzett néki, mintha a' jó Isten ő hozzá menne. Mit kívánsz te én tőlem; mond' a' jó Isten, hogy a' sok kéréssel örökké ostromlassz engemet? Nem adtam-é már meg mindent valami előmeneteledre szükséges? Nintsen-é értelmed, a' mellyel gondolkodhattz, egészséges karjaid, kezeid, a' mellyekkel magadon segíthetsz?

Nintsen - é egy ifjú Feleséged segítségére? Nintsen - é szántó-földed, mellyet meg - mivelhettz. Miért nem élsz mind ezekkel?

Talán azt gondolod, hogy én mindenhatóságomat arra fordítom, hogy az embereket lomhaságokban meg - erősítsem? Vigy véghez először mindent valamit lehet, gondolkodj mint segíthettz magadon, miveld serényen földedet, fogd rá a' Feleségedet is, hogy ő-is akképen tselekedjen, ekkor imádkozz azután, és el-nem hagylak tégedet.

Sigfrid el nyújtódzott az ágyon, felébredt, és egész éjjel álmárúl gondolkodott. Reggel el-befszéllette Feleségének, és mind ketten meg - határozták, hogy ennekutánna senkire nem támaszkodnak, hanem — a' jó Istenre, és — önnön magokra.

A' Férjfi hozzá látott a' föld-miveléshez, gondolkodott mi módon javíthatná

hatná azt meg, az Asszony is nem fokot gondoskodott a' piperére, hanem marhájára, házi dolgára. Mindjárt jobban ment minden. Sigfridnek elég költsége lett, a' jó Isten meg-áldotta őtet, és meg-halgatta kérését.

Én azt hiszem, hogy ha más emberek is ekképen tselekednének, minden dolgok jobban folyna, és egy teher alól a' más után fel szabadúlnának.

Ezt bizonyította az OKOSDI SEBES-
TYÉN Története. Melly szegény el-vet-
tetett ember volt ez ifjúságában, és vén-
ségében melly jól volt dolga. De ő is
ekképen tselekedett. Nem panaszkol-
dott, nem síráncozott, hanem gondolko-
dott, idejét jól töltötte, és a' mennyire
lehetett segített magán.

Ennek élete tulajdonképen azokért
íratott meg, a' kik nem Tűdófok, és al-
kalmatóságok nints könyvek olvasására.
Mindazáltal azt hiszem, hogy ebből a'

Túdók-is fokot tanulhatnak. Mert a'
Túdók között-is fokban vagynak, a' kik-
nek vagy eggy, vagy más terhek van,
és nem tudják, honnan jön.

Vajha e' Könyvetske tükör gyanánt
lenne, a' mellyben az Olvasó meg-látván
a' maga baját, orvosolná.

Vadászon Aba-újvármegyében
Január. 5-dik. 1797.

Ez előtt fok Túdók az Isten, és e' Világ ere-
detéről böltelkedtek. Ma örülhetünk! az emberi
természet esméretiben, az indulatok, és hajlandósá-
gok okainak fejtegetésében, jóra való hajlásában,
a' Fold terméseiinek meg-jobbításában, és az élet
meg-könyebbitésében her heztetik a' leg-nagyobb
böltseféget.

CAMPE, Psychol. Elöljáró Beszédében.

E L S O R É S Z.

Okosdi Születéséről, Gyermek- ségéről.

En OKOSDI SEBESTYÉN meg-láttam a' nap vilá-
gát 1732. Eszt. April. 3-dik napján Knippers-
hausen nevezetű Faluban. Az Atyámnak Okosdi
Lörintz, az Anyámnak Sabina Anna vólt Neve.
Az Atyám tíz esztendeig Katonaságot viselt, sok
idegen Tartományokat látott, és az Anyámat titkon
magával el-vitte, 's Feleségül el-vette, a' midőn
egykor az Attyánál kvártelyon vólt. Annakutánna
el-szökött, és Knippershausenben meg-telepedett, a'
hol ofztán napszámmal kereste kenyerét.

Gyermeki időmről keveset tudok. A' midőn
nyóltz esztendőös vóltam, fejem rútúl ki-ötlött, és a'

féreg benne annyira el-fzaporodott, hogy egy gyermek sem akart velem játszani, 's tárfalkodni. Szüléim keveset gondoltak azzal.

Emlékezem rá, hogy egykor a' Szomszédné az Anyámhoz el-jött fanni, és monda: Ugyan jó Sabina Allzony, nem szégyenli maga, hogy gyermekei olly tetvelek? Éj, monda az Anyám, még a' nem nagy dolog! mindég hallottam én azt, hogy a' kozos gyermekekből válnak a' leg-jobb fejü gyermekek, sok rossz nedvesség ki-fzivárog az által a' föből, és a' tetvek sok rúttságot ki-fzivnak.

Idövel tudtam én mikor eszemre jöttem, miért ötlött-ki olly rútúl fejem. Mindég meleg Sapkát kellett hordanom, az Anyám nem n:óott, nem fésült, és így szükségesképen a' tsipös nedvesség meggyült a' fejemben, 's a' tetü el-fzaporodott.

Egy hajszálon múlt életem varas fejem miatt, azért ez én előttem olly nevezetes, hogy életem Hiftóriájában emlitem.

A' midön t. i. az Anyám már maga-is nem néz-hette gyönyöcrü fejemet, egy reggel magához szól-lit, meg-keni valami kenőttel, úgy hogy más nap reggelre meg-is száradt. De annyira-is meg-betegedtem én, hogy egy tagom' sem mozdithattam, lélek-zetet alig vehettem, és szüléim már tsak halálatomat várták.

Mintegy álomban úgy képzelem most-is, mint ült mellettem az Anyám, és könyörgött ekképen:

Itt fekszik egy kis férgetske

Nem mozog már e' testetske.

Hát

Hát egyszer csak fel-ugrik 's kiált „ jössz te átkozott bofzorkány? te ígézted halálra gyermeke-
met „ azzal olyan lárma kerekedett, hogy nékem
fzemem fülem be-dugódott. A' nem jutott elzében
az Anyámnak, hogy a' rofz kenőtssel rontotta-el
egélségemet, hanem azt hitte, hogy a' Szomszédné
ígézett-meg. Midön a' Házban bé-lépett még na-
gyobb lett a' velzekedés. Az Atyám közikbe
ugrik, 's minthogy nála könnyen ált a' pofozás,
üti veri a' Szomszéd Asszonyt, a' házbúl ki-tafzin-
gállya, én pedig — készültem az alatt a' halálra.

Azonközben midön a' jó Isten valakit meg akar
tartani, akkor minden tsudálatofan történik. Epen
mikor az Atyám a' Szomszédnét az ajtón ki-rug-
dosta, egy idegen ember ment ott el. Olly ke-
ményen meg-tafzintotta az Atyám a' Szomszédnét,
hogy az idegen emberre bukott, le-titötte azt lábá-
rúl, 's mind ketten egy motsolyába dülték. Az
idegen ember meg ijjed, ki húzza a' fertoból a'
Szomszédnét, közelébb ment szüleinhez, 's tudakozta,
hogy ez mitsoda illetlen manér? és miért bánnak
olly durván ezzel a' szegény Asszonnal. Midön
hallotta, hogy bofzorkányságrúl van a' szó, izor-
galmatofan értekezett felöle. Bé-ment a' házban,
és minden körül-állásokat szoroffau meg-visgálván,
monda: Ti nem okos emberek vagytok. Ti ma-
gatok ölitek-meg gyermeketeket azzal a' kenőtssel
mellyel fejét meg-kentétek. Két óra alatt meg hal
a' gyermeketek, ha tüstént hozzá nem fogtok or-
voslásához.

Az Istenért kiálta az édes Anyám, mindent örömet véghez víszek, valamit csak lehet. De mit tselekedjem? biz' én nem tudom.

Rakjatok tüzet frissen, monda az idegen ember, és egy pint vizet tegyetek mellé. Eggy fertály óra múlva ismét el-jövök.

El-futott azonnal, és eggy egész marék füvet hozott, meg-főzte, 's innom adta. Alig vólt fél óráig bennem, kezdettem egész testemben idzadni, meg-jött az eszem, de egynehány nap múlva varas fejem-is. Az a' jó ember az én jómra eggy hétig tartózkodott a' Faluban, mindennap meg-látogatott, hozott magával orvofságot, eggy tallért ajándékozott az Atyámnak, az Anyámnak pedig azt az oktatást adta, hogy fejemet tisztán tartsa, 's mosogassa. Mi lett belőle? Rövid idon meg-szabadúltam a' varas főtül, és olly' tiszta lettem, mint más betületes emberek gyermekei.

Azután meg-is mostam én mindennap' a' nyakszirtomat, 's fülem megét, és soha többé ki nem ötlött a' fejem.

Miképen nevelt engemet az Atyám, arról keveset tudok. De arra csak emlékezem most-is, hogy három dolgot kívánt én vélem meg-útáltatni, a' jó Istent, az Anyámat, és a' munkát.

Ha mikor valamiben hibáztam, a' ruhámat meg-szakasztottam, eggy tányért el-törtem, vagy foká jártam mikor lerért küldött, eggybe írtóztató lármát indított, 's azt mondotta, hogy az Isten büntessen meg, és a' pokol fenekére tüzítson. Mi-módon

módon szerethettem volna én az Istent valamíg azt hittem, hogy ő az olyan tsekélységekért, mellyekben gyakran a' jó ember-is hibázik, mindjárt olly' keménnyen bánik velem. A' mikor keménnyen mennydörgött, és nagyokat tsattant: mindenkor azt mondotta, hallod te hogy fenyegeti az Isten a' rossz gyermekeket? te átkozott gyermek! meg-érem még én azt, hogy a' ménkö három ölnyire hord a' földben.

Az Anyámnak gyakran mondotta: Te utálatos, föld terhe, arra sem vagy méltó, hogy a' hóhér fel-akasszon, sok motskos neveket adott néki, mellyeket átallok említeni is. Igaz volt-é az, vagy nem, hogy az én Anyámban olly utálatos vétkek voltak, nem tudom. Elég az, hogy én el-hittem, 's gyulöltem ötet.

A' munkának úgy láttzik nem nagy baráttya volt az Atyám. A' mikor a' kapát, vagy az ásót kezében vette, mindenkor ifzonyú rántzba szedte homlokát, 's mikor a' munkarúl haza jött, be-vette a' szögbe szerzámát mondván: be-kutya élet van ebben a' Knippersdorfban. Annyit kell itt dolgozni, mint a' Lónak, annyival be kell érne mint egy pinyökének. A' katona élet a' gyöngy élet, mikor kvártélyra mentem sütni főzni kellett a' Gazd' Affzónynak, mikor a' Rajna mellett táboroztunk, minden a' miénk volt, káposzta, répa, alma, bor, valamit meg-láttunk mindent el-ragadoztunk. E' volt a' gyöngy élet! De Knippersdorfba soha ki nem állom. Itt mindennap' csak a' dolog, még-is
alig

alig szerezhetek csak annyit-is, hogy napról napra éllyek.

Halgattam én arra, és el-hittem. De ki-is ne hinne az Attyának? Gyakran meg-esett, hogy én-nékem-is el-kellett menni az Atyámmal munkára. Már akkor sírtam valamikor azt mondotta, ma dolgozni jössz velem, el-is búvtam sokszor, és tellyességgel nem akartam menni. Akkor rend szerezte egy fuzfa suhangot hozott, jól el-vert, és mondotta; majd meg-látom hová bútt a' korhely fiú! tudom már hol van. A' jó Isten tudja mi lett volna én belölem, ha az Atyám soká élt volna. De megholt, a' midön én tizen-három esztendőse voltam egésszen, az Anyám nem tarthatott, mivel szegény volt, és a' mint nékem tettett, szíjat úgy nem volt kedve a' munkára, mint az Atyámnak. Mit tselekedett azért? ki küldött engemet, hogy a' jó szívu emberektul kéregelsek valamit, és mikor eszve haza mentem egy tarisznya kenyeret, 's egynehány garast haza vittem, jó Vatsorát készített. Néki-is tettett az, nékem-is, mert én korhelységgel köldülással többet gyűjtöttem, mint munkammal kerestem volna.

Egy szóval én többé nem dolgoztam, tsupán csak a' köldülésra adtam magamat, és egy országos bunnyik vált volna belölem, ha a' jó Isten én vélem tsudálatosan nem tselekedett volna.

MÁSODIK RÉSZ.

Okosdi tsudálatosan el-változik.

Egykor egy Szenthegy nevezetű Faluba mentem, hallottam ot, hogy a' kegyelmes Ur születése napját innepli. Ally-meg! így gondolkodtam magamban, jó lesz itt halászni. Fel-szedtem azért magamat, fel-máztam a' Várban, mentem egyenesen abban a' Szobában, a' hol állott a' Vendégség, az a'ztal eleiben állottam, a' hol a' sok nagy rangú emberek együtt voltak. Nyomorúlnak tettem magamat, kértem az Urakat, 's Affzóságokat, hogy a' szegény gyámotalanon, Atya és Anya nélkül lévő árván szánakozzanak. Némellyek már 'sebekben-is nyúltak hogy adakozzanak, akkor intett a' kegyelmes Ur a' kezével, hogy tsak hadják-el, meg-parantsolta egy szolgának, hogy a' tseléd házba vezessen-bé, 'adjon ennem innom, és ebéd utánnig meg-tartóztasson.

Ez így lett, én kedvemre ettem a' petsenyét kalátsot, ittam a' jó bort, és örültem előre a' forintoknak, 's fél forintoknak, mellyeket reménylettem,

tem, hogy ebéd után a' kóldús táskában fognak húlui. De meg-tsalatkoztam, fél óra múlva béjőnn a' kegyelmes Ur a' szobában, nézett erősen a' szememben, 's ezt tudakozta: Hallodé Fiam, miért kóldúlsz te ?

Már a' kóldúsi beszéddel olly nagy erőben bírtam, hogy állapotomat síralmasan le-tudtam írni. Az Ur pedig meg-rázta a' fejét, és monda: Hát te nem ollyan ember vagy mint mások ? a' földön akarsz élni, és semmi részt abban nem akarsz bírní? tsak egy házatskát, vagy egy kertetskét sem? nem akarod hogy tulajdon ágyad légyen, a' melyen meg-pihenhets, 's meg-halhatsz? Örökké illy nyomorúlt ember akarsz lenni, a' ki előtt ablakot ajtót bé-zárnak, ha távolról meg-láttják-is? Rövideden, az Ur beszédére úgy meg olvadt én bennem az én szívem, hogy a' nagy sírástúl meg nem tartóztathattam magamat. De mit tselekedjem, mondék, énnékem egy kis pénzem lintsen, a' min vagy házat, vagy kertet vehetnék.

Hány esztendő vagy, kérdé továbbá, és a' mi-dön mondtam, hogy tízven negyedikben fordúltam, mosolygott, és monda, e' szerént még leg-alább ötven esztendőd van hátra. Ha te ezt az ötven esztendot jól töltöd, melly fokot tanulhattz, és végben vihettz. A' ki a' Világban bóldogúlni akar, annak mindenek felett idejét jól kell tölteni, akarod-é azt tselekedni ?

Nem tudom miképen kell azt tselekednem, felelek.

Jó, monda az UR meg-tanítlak én téged'. Ma születésem napját inneplem, más képen-is ma igen örömeft tesztek jól.

El-küldött engemet azután a' Vendég-fogadóban, és meg-mondotta, hogy más nap ismét el-jöjtek.

A' midon hozzá mentem, már akkor ott volt egy földmivelő, a' kihez mihelyt én a' Szobában bé-léptem így szóllott: ez az.

Annakutánna azt mondotta énnékem. No Okos-di ha kedved van idődet jól tölteni, ehez az emberséges emberhez adlak én téged'. Már ezzel én mindent meg-fontoltam, nimódon kell néked az időt fel-ofztani, 's el-tölteni. Ha követed tanátso-mat nem vallod kárát. Ha pedig nem követed, én is rajtad nem segítetek, én nálam ugyan nem tsak az hogy egy harapás kenyeret sem kaplz, hanem azt az egélz Faluban is ki-hirdettetem, hogy mihelyest téged valaki meg-lát, azonnal ki-kergelsen a' Faluból. El-vitt engem a' Földmivelő Izevény ember a' maga házában. Alig értem-bé mindjárt azt mondotta; most dél előtt menny-ki, és szedj bogátskórót! Hogy két tellyes kosárral hoztam, adott egygy tányér levest, és egygy darab kenyeret, 's monda: dél után egygy darabot fogsz a' kertemben fel-kapálni.

Már e' nem igen tettett. Mihelyt egygy óráig ástam, már véres hólyagok voltak a' kezemen, le-vetettem az ást, rá tettem a' fejem, és sírtam. De az újj Gazdám, a' ki az ablakon által vigyá-zott rám azonnal le-jött, és azt mondotta: Gyer-

mek, mit mivelisz te ott? talán korhelységgel akard idődet tölteni? dolgozz tovább-is, vagy pedig én megyek egyszeriben a' kegyelmes Urhoz, és bejelentem a' dolgot! Akkor nagy lohajtások között ismét fel-kellett vennem az ásót, és tovább-is dolgoznom.

Nagy nehezen el-végeztem a' munkát. De mihelyt el-végeztem, a' Gazdám is elő jött, és hozott egy darab fajtót, egy darab kenyeret, és egy pint Sert. E', csak meg-kell vallani fokkal jobban esett a' kóldús kenyérnél. Vatsora után lekönyöklöttem az asztalra, kezemet fejem alá tettem, 's izunnyadni akartam. De mihelyt a' Gazdám észre vette, mindjárt meg-támadt, 's azt mondotta: talán aludni akarsz? nem tudod hogy még két óráig kell dolgozni? nem ígérted é-meg a' kegyelmes Úrnak, hogy idődet jól töltöd? ott van a' hólnap délre való lentsé, a' magokat lzedd ki belöle.

Lentsét kellett hát nekem tisztítani míg az óra tízet ütött, akkor le-fekhettem, 's alhattam. Alig kezdett virradni, már mellettem vólt a' Gazdám, kelly-fel monda, a' nap-is kél! a' ki jókor fel-ke, aranyat lel! Nem szereztem én ezt. Nyújtóztam, dörsöltem a' szemem, igen hamar még, mondék, Gazd' Uram, de a' semmit nem halznaít, fel kellett nekem kelni, először fát hasgatni, azután ismét bogátskórót lzedni.

Epea a' midön meg akarnám tölteni kosaramat bogátskóróval, izózatot hallék hátam megett,
 melly

melly ezt mondja vala: jó reggelt Okosdi! nem igaz é hogy jobb ha az ember idejét jól tölti, mint ha korhelykedik? körül néztem, 's a' kegyelmes Úr ott állott. Oh! mondék kegyelmes Úr! Ioha ki nem állom én ezt reggeltől fogva egész éjzakaiig dolgozni kell mint a' lónak.

Éj, lemmi az, monda az Úr: Meg-mondottam már én néked, jól töltsd idődet. Örömet dolgoz-nám én, e' vólt feleletem, de igen nehéz munkát ád a' Gazdám. Most-is fáj a' kezem a' tegnapi kapálástúl.

Tsak szenvedd el most, azt mond' a' kegyelmes Úr, majd ha egynehány hónapok el-telnek, más-képen beszéllünk. Ő véle edjűtt haza kellett men-nem, le-kellett egészen vetkeznem, a' folyóban melly kerten keresztül futott, meg-kellett ferednem, akkor a' szolgaja által új ingeket, 's új ruhát ada-tott reám.

Igy szelűdített meg engem' az Úr, így szoktatott a' munkához, úgy hogy azután Ioha jobb kedvel nem vóltam, mint mikor Iok dolgom vólt.

Egynehány hónap múlva meglátogatott ő is-mét engemet, a' mikor épen a' kapa a' kezemben vólt, és a' Gazdám kertét gyomlálgattam. Hogy mint van a' dolog monda ő, Okosdi, még-is olly nehéz a' munka?

Oh nem kegyelmes Uram mondék, már most nékem minden tsak játék, ez előtt az ásó, a' kapa igen nehéz vólt, már most tsak játtzom vélek. Már most két annyit-is kapálhatok mint az előtt.

Látod Okosdi monda továbbá, hogy jó, ha az ember idejét jól tölti, azok alatt a' kevés napok alatt, a' mellyeket te olly haláncian töltöttél, már annyit szerzettél! Már most van kedved a' munkára, van velő a' tsontodban, van két erős karod, mit nem vihettz ezekkel véghez egész élettedben?

En mosolygottam, és meg-mutattam néki a' Gazdám kertit. Lássa Kegyelmed mondék! ezt én egyedül dolgoztam-meg! ezt a' fok krompélyt, ugorkát, olasz káposztát, kék káposztát, karalábot, babot, mind valamiféle termett magam ultettem. Valahányszor ebben a' kertben jövök, mindenkör felette nagy örömem van, ha meglátom ezeket a' szép veteményeket, mellyeket én magam termesz-tettem.

Valósággal el hiszem, monda ő. Nintsen az embernek nagyobb öröme mintha azokat a' fok jókat által láttya, a' mellyeket ő maga szerzett. De a' ki ezt az örömet kedvelli, jól kell annak az időt tölteni. Ha már tenked most-is olly nagy örömed van abban, a' mit más kertében plántal-tál, millyen nagy örömed lesz akkor, ha magad-nak eggy kertet szerzelz, és illy fok veteménye-ket benne magad termeszteffz.

Az alatt míg ő én vélem beszélt, tsomóba rak-tam a' füvet, mellyet a' kertben öfzve szedegetten, bé-vittem az Udvarban, hogy a' marhát meg-ates-sem. Az Úr jött velem. Mihelyt az Udvarra be-léptem, minden felől lárma lett. A' ludak gágog-tak.

rak, a' ketske mekegett, a' dífznók rőfögtek rám, és az ajtót ki akartak törni. Várákozzatok! Várákozzatok! mondék, mindjárt meg-lefz az ebéd. Tsak hogy egyyk a' más után várákozzon. Előfzför is egyy öllel adtam a' ketskének, azután a' többit öfzve fzedtem, és a' dífznókat, 's ludakat étettem véle.

A' kegyelmes Úr tsak nézett rám, és úgy nevetett, hogy a' hasa-is fzíntúgy rázódott belé. Azután azt mondotta: hát nem jobban van-é most dolgod, mint mikor a' kóldús tarifnyával futostál? Akkor mindenfelé kéregettél, hogy egyy darab keuyeret kaphafs, most már nem fzükéég fenkitül kéregetni, magad-is mennyi marhát jól tarthatsz. Erre meg.veregette Vallamat, 's monda: tovább-is töltsd jól idődet kedves Okosdim, ezután nem tsak több állatokat tartassz, hanem fok embereknek gondvifelője leszel. Most gágog a' Lúd, mekeg a' ketske, rőfög a' dífznó, ha te az udvarba bé-leptz, Jövendőben az emberek örülnek, midön téged' meg-látnak.

Ezzel el-ment, és törölgette fzezeit kefzkenőjével mintha sína.

Ezek a' beifédek kerefztül járták nékem minden tsontomat. Tulajdonképen nem értettem én azt, mit akart ő azzal mondani, nem is foghattam én azt meg, a' millyen fzegény legény én akkor voltam, hogy emberek gondvifelője légyek, de tsak ugyan fzívemre vettem. Ha az előtt-is örömeft étettem a' marhát, már most tízfzerte örömeftiebb,

és mintegy nagyobra tartottam magamat, hogy én annyi marhát eltarthatok.

Már most éjjel nappal azon gondolkodtam, mi módon töltsék el minden órát leg-jobban.

Nem vólt nékem abba kátom, mert a' Gazdám előtt mind kedveiebb lettem azzal. Az első hónapokban tsak a' jó kenyérkéért szolgáltam, midőn az újj ezteendő el-jött, elztendeig hat forintban szegődtem-be.

A' következő ezteendőben tizenkét forintot kaptam, és annakutánna minden ezteendőben két forinttal pótolta a' Gazdám béremet.

Eggykor a' Templomban mentem, akkor a' Vasárnapnak meg-inneplésérül papolt a' Prédikátor Úr, a' prédikázio vége felé azt mondotta: kedves Barátim! ti azt gondollyátok, hogy ha a' Templomban meg-jelentetek, azután heverésztek, ide's tova sétálgatok, már így a' Vasárnapot jól meg-inneplettétek. De ez épen nem Keresztyén Vasárnapi Innep.

A' mi szerelmes Idvezítőnk egészzen más képen tselekedett. Ő szombat napon-is munkálkodott, tanított, prédikállott, betegeket grógyított. Nem azt akarom én ezzel, hogy ti ha a' szükség nem kívánnya kemény munkához fogjatok, mert az embernek szükséges a' nyugodalom, de vagynak fok aprólékos foglalatofságok, a' mellyeket Vasárnap-is véghez vihettek, azonban meg is pihenhettek. Nem tehettek é a' felől rendelést, mi módon folytassátok egész hűten dolgotokat? nem vehetitek-fel mennyi

a' jövedelem, mennyi a' költség? Nem olvashattok valamely jó könyvből? Gyermekeiteket nem oktathattátok? a' szántó földre nem mehettek-ki, jó Istenünk munkáinak szemlélésére. Bizonyára végben vihetitek ezeket csak akarjátok. Gondoljátok-meg csak, a' mi életünk hetven esztendő, vagy ha több nyóltzvan! a' szerént a' Vasárnapok heted részét teszik életünknek. Ha heveréssel töltitek-el a' Vasárnapot tíz esztendő vesz-el életetekből! tíz esztendő, egygy illy rövid életből fel-vesz! gondoljátok-meg ezt szerelmes Barátim, és vélem együtt határozzátok erre magatokat:

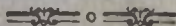
Vajha életem napjaiban olly jó rendet tarthatnék
 Hogy egyvet-is házföntalan soha el-ne mulat-
 nék

Az el-veszett órákat, jaj, már igen késő szánnyuk
 Gyötrik, kínozzák szívünket akár mi képen
 bánnyuk

A' hijában el tölt időt, és szempillantásfokat

Nem hozzuk vissza, sírjunk, 's könnyörögjünk
 bár fokot. „

Be a' szívemre hatott ez a' papolás! Ez ideig Vasárnap csak kóborlottam, és azt meg nem gondoltam, hogy a' Templomon kívül ezt a' napot-is jól tolthetem-el. Néztem a' kegyelmes Úr széki felé. A' pedig talán soha egész prédikátzion a' szemét nem vette-le rólam. Mihelyt rá tekintettem, mindjárt intett a' fejével, és fel-emelte az újját, mintha akarta volna mondani: meg-tartsd ezt Okosdi.

Az imádságban nem hallottam én azontúl egy szót-is, mert nekem csak azon járt az elzem, hogy tölsem el jól a' Vasárnapot.

Most már elzemben jutott, ály meg így gondolkodtam magamban, ezt fogod tselekedni. A' midön az Iskola Mester ki-jövöre énekelt, és az emberek a' Templombúl mind ki-takarodtak, én magam el-maradtam, és a' kar megé vontam magam'. Mihelyt az Iskola Mester el-végezte az éneklést, azt moudottam néki: Kedves Mester Uram! Én örömet a' Prédikátor Uram beszéde tselekedném, és kegyelmed legíthetne ebben én rajtam. Kérem szépen adjon énnékem minden Vasárnap egy exemplárt, a' mirül írni, és számot vetni meg-tanúlyak. Igen örömet gyakorolnám én magamat Templom után az írásban, és számvetésben.

Bohó, mond' az Iskola Mester, miért nem moudtad eddig is?

Egybe a' Házához kellett mennem vele edjütt, adott egy exemplárt, és egy számvető táblát. Én gyakoroltam magamat az írásban, számvetésben, el-vittem a' következő Vasárnap hozzá a' mankamat, meg-nézte, és ismét újj munkát adott.

Kevés idő múlva olly szép író, olly jó számvető lettem én, a' millyet csak lehet egy szegény földmives emberbe kívánni.

Egykor a' midön számot vetettem, oda jött a' kegyelmes Ur, meg nézte, és felette nagy öröme volt rajta. Most már monda emlékezz-meg én rólam,

lam, mitsoda hasznát vedzed ha idösb leszel, hogy a' Vasárnapokat illy jól töltötted. Adok még én néked valamit, a' minek két Templom után jó hasznát vedted.

Akkor ki vett a' 'sebébul egy könyvet, mellynek tizimje e' völt: Reichard mezei és kerti kintse. Ebbül olvastam én minden Vasárnap, és ki-mondhatatlan sokat tanultam belöle.

Ez a' könyv beszéll a' búzának, hüvelykes veteménynek, gyümölsnek minden nemeirül, megmondja hogy kell azokat ültetni, vetni, plántálni, és egyik vagy másik minému földet szeret legjobban. Melly nagy örömem völt nékem azon! A' mi Falunkban az előtt nem vetettek egyebet gabonánál, búzánál árpánál, zabnál. Ha a' föld két elztendőben termett egymás után, a' harmadikban ugarnak hagyták, és a' melly föld sem gabonát, sem búzát, sem árpát, vagy zabot nem termett, nem tudták mit tegyenek véle, és semmi hasznát nem vették. Így hevert a' mi határunkban 200 darab szántó föld-is, a' mellyen száraz funél egyébb nem nyött, mellynek sem ember, sem barom hasznát nem vehette. Ez a' kerti kints meg-mutattya azt, mint lehet a' földnek minden elztendőben hasznát venni hogy ugarba ne heverjen, mint lehet a' közönséges veteményeken kívül más egyebeket-is termelztetni, és a' mi leg-frissebb, meg-tanít az arra-is, mint lehet minden földet akar millyen légyen az használni.

Kinek volt nagyobb öröme mint nekem, mikor ezt a' könyvet kezembe vettem. Mihelyt dél után a' Templomból ki-jöttem mindjárt rá ültem. Ha egy szakaszt el-olvastam azonnal ki-mentem a' mezore. Az előtt csak úgy néztem én a' Szántó földet mint a' borjú az újj kaput. Hályog e'ett-le akkor az én szememről. Minden tizedik vagy huszadik szántó földnél meg-állottam, és visgáltam mit teremhetne a' meg leg-jobban.

Ha akkor nekem Szántó földem lett volna, be-tsületemre mondom, mindjárt hozzá fogtam volna annak a' szerint való meg-miveléséhez, a' mint a' Kerti kintsben meg van írva. De mivel nem volt, abba kellett hagyni.

Azonban vettem egy két szót rá, hogy a' Gazdám a' szerint mivellye földjeit. Soká nem akarta, azt mondotta, hogy azok csak újjítálok. Ha az ugarban valami vetett a' Juhászok meg-étették, minden költsége oda veszett. Utollyára azt végeztük, hogy a' földes Úr mondja a' voksát.

Elég volt a' nekem, egykor mind a' ketten fel-mentünk a' Várban, hogy a' pert a' kegyelmes Úr eleiben terjesszük. Nagy öröme volt rajta, meg-tsípte a' fülemet, 's monda, mosi tapasztalod hogy semminek sem vészéd olly' nagy halznát, mintha idődet jól töltöd. De valamit mondok én néked, így szólla, Okosdi figyelmezz rá! Azok az újjítálok igen furtsa dolgok; de nem kell eggyyszeriben mind be-venni. Nem minden a' mi újj jó azért. Így van ez a' szántásban vetésben-is. Némelly ember
 úgy

úgy ír arról, mint a' vak a' színekről, és a' mit
 1. elhordja a' szél. Továbbá a' mi egy Tartom-
 mányban meg-terem, másban meg-nem terem.
 Nem egy forma a' föld természete mindenütt. Is-
 mérek én olyan Nemes embereket, 's földmives
 Gazdákat, a' kik e' miatt el-szegényedtek, hogy
 mindent véghez vittek, a' mit a' Könyvekben ol-
 valtak. Te-is a' Gazdátat ne pufzítsd-el. Az én
 tanácsom azért ez: Kítsinyen tégy először próbát,
 vels el valamely újj vetemény nemét, és ha ebben
 szerentsés leszel többel tégy próbát, úgy a'kár nem
 nagy lesz, ha a' próba el-nem sül-is. Ha néked
 molt szabadságod volna Gazdád szántóföldjét bé-
 vetni, mit vetnél először-is?

Spanyol Ló-herét! mondék.

Ah! or azt mondotta a' kegyelmes Úr az én
 Gazdámnak: Isten neki! engedd-meg hogy vésen
 Spanyol ló-herét, de tsak egy negyed rész földben,
 Mindent kítsinyen kell először meg-próbálni. Ma-
 got fogok én ingyen adni, meg sem fogják étetni,
 mer azt rám bízhattátok.

Olly nagy örömmel mentem én haza, mintha
 már az én Spanyol ló-herém meg-nyött volna.

Mikor eljött az árpa vetés ideje, ki kerestem én
 egy negyed rész jó földet, és az árpa után el-ve-
 tettem a' ló-here magot épen úgy, a' mint Rei-
 chard Ur meg-írta.

A' ló here nyött, hogy az ember szeme gyö-
 nyörködött benne, és öfzel olly' jó elesége lett a'
 marhának ebből a' negyed rész földből, hogy én
 Vasár-

Vasárnaponként rend szerint abból vendégeltem a' juhokat.

De a' következendo esztendőben nagyobb lett az én örömem. Mihelyt a' tavasz be-jött, le-húztam én a' trágyát, mellyel a' tél elején a' ló-herét bé takartam, és egésszen félre vontam, mikor a' hideg éjtzakák meg-fzüntek. Az én lóherém úgy állott mint az erdő, és a' Gazdámnak több szülese lett abból, mint a' leg-jobb rétyéből. Oko di monda ő, tsak ugyan van neked egy kis ezed. Nem próbálsz valami újjat ebben az esztendőben is?

Igen is, mondék, egy nyóltzad rész földetskét feler répával velsünk-bé. Jó monda ő, már meg-lesz.

El-kéziztettem azért azt a' kis földetskét, bevetettem, és a' répa tsak imígy amúgy nyött-ki. De azért én nem ejtettem-el kedvemet. Valamikor egy üres órátskát nyerhettem, ki-futottam a' répa földre, a' dudvátúl meg-tifogattam, 's ki-gyomláltam ott a' hol sűrű volt.

Egykor egy gyermek ebben a' munkában talált engemet, és azt kérdezte, mit mivelliz Okosdi? répát gyomlálók felelék. Bolond vagy te monda ő, hogy te másnak olly keménnyen dolgozol. Te úgy dolgozol, hogy a' kezed is tsupa hólyag, 's a' Gazdádé a' hafzon. Ugy hagynám én azt ha neked vólnék.

Bohó! mondék én, igazság szerint az enyim a' hafzon, a' répa az igaz a' Gazdámé; de én több hafznát vezsem annak, hogy dolgozom. Mert mikor a' répa földet mivelem, szokom a' munkához

's meg-tanúloom ezen, hogy kell a' répat haszonnal termelteni. Ugy gondolom használni fog ez nekem, ha magam Gazdája leszek. Nevetett 's el-ment.

Ugy tartom beis telt ez igazán. Így termelztettem én elztendőről elztendőre több több növényeket, és az én Gazdám úgy fel-vette magát, hogy marháját mindég szaporíthatta.

Első elztendőben, a' midőn nála szolgáltam négy darab szarvas Marhája volt, és hűz juha; a' tize. dik elztendőben nyóltz darab szarvas marhája, és harmintz juha.

A' mikor meg láttam azokat a' marhákat, mindenkor elzembe jutott az: mire mehet az ember ha jól tölti idejét, az a' leg-jobb tőke pénz.

Az alatt jobban jobban nevedtem én, és tanúltam időmet jobban használni. Mikor télben a' gyermekek a' kályha mellett heverésztek, 's aludtak, én mindég vagy egyvet, vagy mást miveltem, a' miből hasznot hájtottam. Ha egyebet nem tudtam tsinálni, leg-alább valamelly könyvet olvastam, a' mellyet vagy a' kegyelmes Úr, vagy a' Prédikátor Úr adott olvasásra.

Egykor a' Legények a' faluban öszve gyűltek, hogy a' Templom szentelés emlékezetére egy kis vendégséget üfienek, 's tántzollyanak. a) énnékem-is hiva-

---

a) Német Országban sok helyeken szokásban van, a' Templom Szentelés napját meg-innepleni, vendégeskedni, 's tántzolni, a' melly alkalmatoíságra vidékiek, sőt kalmárok-is gyülekeznek.

hivatalt adtak. Mit tsinállyak, nem tudtam, el-
mennyek-é, ne mennyek-é? meg-kérdeztem a' ke-
gyelmes Urat.

Az e' felől úgy ítelt, hogy a' betsületes tántrot
senki nem tilalmazhattya. Ha a' tántz tisztelése-
sen elik-meg igen jó, az ifiú embereknek-is kell
néha mulatni. A' tántzolás közben-is sokat lehet
tanulni, t. i. meg-tanúlhattya az ember kedvét mér-
sékelni, csak hogy magát igen meg ne hevittse az
ember, és az Alfzony néphez izemérmetelen vi-
selye magát.

Jól meg-halgtattam én azt. Vóltak-is nékem
életemben vidám napjaim, a' mellyeken jó kedvel
tántzoltam, de azok után négy héttel is örömmel
emlékeztem. Ha mások meg-itták ezeket, én kan-
na seremmel meg-értem, meg-tartottam épségben
mind az öt érzékenységeket, mások a' tántzolóással
el-vezítették egérségeket, énnékem a' tántz egérsé-
gelebb vólt az orvofságnál; örömeit tréfáktam, de
tréfámról, mind az lien, mind az okos világ elot
számot adhattam.

HARMADIK RÉSZ.

Mint kezd Okosdi visszájára menni, de majd ismét észbe veszi magát.

Mind ez ideig jól ment a' dolog, mindennap alkalmasabb lettem én, többet tanultam, gyűjtöttem magamnak egynehány forintot, és a' mellett olly nagy örömöm volt nékem, vagy még nagyobb mint a' Török Tsázárnak. De most tettem én egy lépést, mellyet soha egész életemben el nem felejték. Eggy hajzálón múlt, hogy ismét kóldús botra nem szorúltam, a' mellytül olly' nagy munkával vont-el engemet a' kegyelmes Ur. Ugyan gondolhatnáé valaki, hogy eggy okos ember olly bolondokat tselekedhetik? a' kártyára szoktam. Egynehány ifjak a' kortsmára kártyára tsaltak. Megpróbáltam én azt, két ízben nyertem egynehány garast, és attúl fogva úgy kívántam én a' kártyát, hogy a' nélkül nem élhettem. Akár házi ezt valaki, akár nem, valahol jártam, és áltam,

nem.

nem volt nekem egyéb a' fejemben a' kártyánál. Ez előtt szüntelen arrúl gondolkodtam, hogy lehetne leg-jobb móddal lóherét termesztetni, éger fat szaporítani b) 's több efféléket, most semmin egyeben nem, hanem hogy üthessem-el leg jobban a' más kártyáját.

Vasárnap nem figyelmeztem én többé a' prédikációra, hanem a' kártyába volt az ezem, és mihelyt dellyest ki-jöttünk a' Templombúl, a' kortsmára futottam a' kártyázó asztalhoz, és sokszor éjfélig-is ott voltam. Akkor én egészen rák-modjára mentem, a' mi kis bérem volt el-jadzodtam, ha néha nyertem, azt is meg ittam, néha a' kártyán meg is verekedtem. Mikor más nap fel-költtem, a' fejem tébolygott, nem volt kedvem a' dologhoz, rövideden kis híjja volt hogy egy gaz korhely ember nem vált belőlem, és valósággal úgy-is lett volna, ha a' kegyelmes Ur nem könyörült volna rajtam. A' jó Isten adjon azért néki egy örvendetes órát az örökké-valóságban.

Eggykor ismét kártyáztam, tökben Solom volt, és olty' szerentsés lettem, hogy egészen el-nyertem a' kálsát. Matsch! mondék. c) azzal nagy mohon fel-

b) Az éger fa más egyéb hafznain kívül feftéknek alkalmas.

c) Ezt szokja ott a' kártyázó mondani, mikor minden nyeres az övé.

fel-sepriettem a' pénzt, mellyet a' többinek nékem kellett fizetni.

Hát egyszer szózatot hallék hátam megett, melly ezt mondja vala: Jó estvét Okosdi! hátra fordultam — fel állott minden hajamszála — a' kegyelmes Ur ott vólt a' hátam megett.

Na most! monda ő, ugyan jól töltöd az időt! többet kerestél az egyetlen eggy Matschal, mint más egész nap az ásással, kapálással, és mikor majd egyszer meg-vénhezzel, akkor meg-lesz az az örököd, hogy gyermekeidnek beszélheted melly fok Solod vólt, és hany Matschod. - Melly nagy öröm lesz ez! fokkal szebben hangzik ez, mintha eggy más együgyü ember meg-mutattya gyermekeinek azokat az élő fákat mellyeket ő ültetett, és azt mondja: Látsátok fíjaim! itt az előtt sivatag pusztaság vólt, most pedig gyönyörü élő fák állanak, én ültettem ezeket. Jó éjtzakát Okosdi!

Ezzel ki ment az ajtón, én pedig úgy ültem ott, mint a' kit a' menykö meg-ütött. Okosdi, kiabáltak a' többiek, add ide a' kártyát! de én többé a' szememmel sem láttam, nem-is hallottam.

Okosdi, mond' a' Szomszédom, 's meg-lökött oldalban, mi a' gutát mivelsz, add ide a' kártyát! el-verte már a' tizet.

Mit tsinállyak? le-vetettem a' kártyát az asztalra mondván: hordja el a' szél a' kártyátokat! azzal ki az ajton a' kegyelmes Ur után.

Kegyelmes Uram! kiálték, kegyelmes Uram! kegyelmes Uram! de valamint a' kementze úgy fe-

lelt ő nekem. A' femmit sem használt, erősebben kiáltottam, és a' midón az-is hijjában volt, jajgatam valamint a' kis gyermek. Végtere vissza fordult az Úr, és azt mondotta: Okosdi, azt parantsolom ebben a' fzezpillantásban takarodj innen.

Nem megyek kegyelmes Uram, mondék.

Ha nem mégy monda, úgy — úgy el verlek.

Szabadság! felelék, ülsék Kegyelmed, hogy mindjárt le-omollyak, tsak hogy engedje-el oktalan tselekedetemet.

A' kor meg-állapodott, rám nézett, 's monda: el hilzed-é igazán hogy bolondul tselekedtél. Mivel meg-ismértem, fel-kellett véle mennem a' Várba.

Meleg volt ott a' Szoba. Be ült a' kegyelmes Úr a' nagy Attya fzikiben, keménnyen nézett rám, 's azt kérdezte: No Okosdi, mond-meg most nékem, mitsoda hasznót bajtótál magadnak a' kártyázással? Nevezd-meg nékem azokat az embereket, a' kiket játékod által boldogítottál.

Én halgattam, és a' könnyek hullottak fzemeimbül.

Ha te az alatt az idő alatt, mellyet játékkal töltöttél-el valami jó könyvet olvastál volna, mennyit nem tanulhattál volna.

Mind nagyobbban sírtam, 's végtere azt mondotam: soha többé nem tselekszem. De hát nem lehet kártyázni tellyeséggel.

Oh mond' az Úr, én nem tartok véteknék egy átallyában mindenféle kártya játékot. Ha néha valamelly tárfasagban nem tudják az emberek mit belzél-

beszéllyenek, mihez fogjanak, nem ellenzem én ha akkor egy két órát kártyázással töltenek, jóllehet azt hiszem, hogy mindég lehetne valami hasznosabb dolgot tenni. Az olyan ember pedig mint te vagy, többé a' kártyához sem nyúlhat, mivel igen meg-fszoktad, úgy hogy többé el sem hagyhatnád. Ha te ettül a' szempillantástül fogva a' kártyátül el nem bútsúzol, úgy te egy fő játékos leszel, és valami jót idődnek jól töltéle által végben vihetél volna, mind el-mulatod.

Mihez fogjak hát, kérdém, Vasárnap dél után, és este? mit tselekedjek azért, ha néha vendégségben, vagy Lakadalomban hívnek?

Ládd-é te, mond' a' kegyelmes Úr, hogy már a' kártya egésszen meg-zavarta agyvelődöt? hát ennek előtte hogy töltötted a' Vasárnapokat, minkeelőtte a' kártyát meg-ismérted volna? Nem irtál, nem számoztál, nem olváltál valami jó könyvet? Ha pedig valamelly vendégségben vagy, ezt a' jó tanátsot adom, mint töltsd leg jobban idődet. Kerefs magadhoz valakit, a' ki nem játzik, beszelgess vele! akkor tanulhattz mindég valamit, vagy pedig másokat tanithattz.

En el-mentem, és meg-fogadtam, hogy mind azok szerint viselem magamat. El jött az áldott Vasárnap, és én tellyeséggel nem maradhattam. Dél után mihelyt véghez ment a' prédikázió, úgy tettett nékem, mintha valaki hajon fogva húzna a' kortsmára. De én meg-erősítettem magamat, fel-vettem kalapomat, 's mentem a' mezőre. Sze-

rentsétlenségemre a' kortsma előtt efelt el menni. Mihelyt meg láttak a' Legények, mind az ablakra izaladtak, és kiáltottak: Okosdi! meddig meddig? nem jössz é be? egyy ismét monda, még egyy hijjával vagyunk. Talán nem-is ismérz már monda a' másik, 's meg mutatta a' makksákokat.

Mihelyt én a' makksákokat meg-láttam, keresz-tül járta az nékem minden izemet, és nem tudtam helyembül meg-mozdúlni. Tsak pislogtam a' kártyára, 's így gondolkodtam magamban, egyy fél óra nem a' Világ, addig leg-alább tsak jádzhatom. Már fel-is emeltem fél lábamat, és a' kortsma grá-ditsára akartam lépni, a' mikor hallottam hogy zörög valami. Széllyel nézek — 's ott jön a' kegyelmes Ur hintón. Ki izaladt akkor leg-jobban? Okosdi. Isten meg-áldjon benneteket! mondék, 's azzal futottam, mintha a' hajamba kapott volna a' láng.

Mihelyt a' szabad mezőre ki-értem jobban lettem. Meg-állottam egyy dombon, a' mellyről jó darabon el-láthattam, nétem a' réteket, szántó-földeket, és egyy forrást, melly a' fűz, és égerfák közt folydogált. Ditsőséges tekintet vólt az, valósággal sokkal szebb vólt itt, mint a' kártyánál lenni.

Azon jó ülésemben, 's azon való elmélkedésem-ben, mint teremtet a' jó Isten mindeneket jó, és szép rendel, láttam egyy embert az úton eróls lépé-lekkel tietni felém. Az előtt nékem épen nem vólt izokáfoim, hogy az úton az emberekkel hosszas

be-

bezfédben erefzkedjem. A' mikor valakivel öfzve találkoztam, jó reggelt, vagy jó napot kívántam, ezzel be értem. Most pedig más ész ért, így gondolkodtam, tégy egy próbat, fzóllítsd meg ezt a' Férfiat. Talán tanulhattz valamit tőle. Friffen lementem a' dombrúl, az úthoz úgy állottam, hogy előttem esett neki el-menni, és a' midön melletttem ment, jó napot földi! mondék, hová fzándékozik?

Egyenelen Braunschveigba, monda ő; azonban tsak ment, és miattam nem állongott.

Egy darabkán nem mehetnének edjűt? kérdém
Miért ne monda ő, ha tud kend gyalogolni.

Azt állította, hogy napjában, hat, 's nyóltz mértföldet-is el-megyén.

Már nékem a' lehetetlen volna mondék. Ha én két mértföldet gyaloglok, már olly' erőtelen vagyok, hogy tsak terdre hüllok.

El hízem, monda ő, úgy-é hogy meg-köti kend a' Strimpfet a' térdje felett? nem ki-találtam? nem tsudálkozhatik hát kend, ha nehezen elik a' gyaloglás. Ez előtt énnékem-is Strimpfkötöm vólt, és ha három vagy négy mértföldet gyaloglottam, úgy el-nyomorított, hogy négy kézláb-is máfztam volna. Hogy mehetne fzabadon az ember, ha térdje kalátsát öfzve finórozza, mellynek a' menésben mozogni kell. d)

---

d) A' Magyarnak a' fűk nadrág eszében juthat itten.

Utólvára észre vettem miért erőtelenedtem-el, el-hajintottam a' Strimpfkötöt, és már akkor úgy szaladtam, mint a' Szarvas.

A' mikor ezt mondta el lódult, 's engem ott hagyott.

Gondolkodtam én azután az ő beszédéről, el-hajintottam a' Strimpfkötöt, és mindjárt jobban tudtam gyalogolni.

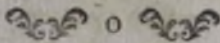
Ez ugyan tsekélységnek láttzik, de azért szerettem én azt, hogy meg-tanultam. Idővel, a' mikor az alkalmatosság úgy hozta magával, más emberekkel beszédbe ereszkedtem, és sok hasznát vettem. Majd valamely újj dolgot hallottam, tapasztaltam, majd alkalmatosságom lett másnak jó tanácsot adni. De ha ezekben el nem értem is a' végem, mindazáltal az időt, melyet beszélgetéssel töltöttem-el, jobban használtam, mintha az alatt kártyáztam volna.

Ez az, az egész titok, melly által én tehetős nevezetes emberré lettem. Én az időt mindig jól töltöttem. Valamig Gazdámnál szolgáltam, szántóföldjét úgy miveltem, hogy minden esztendőben többet termelt, egyébképen-is, a' miben lehetett hasznat hajtottam neki. A' midőn p. o. almát, vagy körtvélyt hasgattam az aszalóra, a' magot öszve szedtem, el-vetettem, oltogattam, és így apródonként egy gyümölcsös Iskolát építettem, mellyből a' Gazdám sok szép tallérokat kapott. Estve mikor a' téli estvéken a' Gazdámnak semmit sem kereshettem, addig nem hagytam neki nyugtot,

tot, míg egy földmives embernél vásznat szöni
mng nem tanított. Két ezrendő múlva már szöv-
tem annyi vásznat, a' mennyivel maga, 's háza-
népe béerte.

Azért-is mindig kedvesebb lettem én Gazdám
előtt, minden ezrendőben két forinttal toldotta bé-
remet, mindig okosabb lettem, 's mindenek előtt
kedvelséget nyertem.

NEGYEDIK RÉSZ.

Okosdit a' Szerelem bántya.

Molt már az ötlött elmémben, hogy magam gazdája legyek, 's meg-házafodjam. Mivel én az egész Helységben rendes életemről, szorgalmatosságomról isméretes voltam, válogathattam a' Leányokban. A' Gazdám hármát javaslott. Az egyiknek hűz izantófolde volt, de nem igen egészséges volt, és lábai mindég dagadtak voltak. A' másíknak tíz darab folde volt, de igen nyelves volt, és legkisebben-is öfzve kotzódott akárkivel. A' harmadik egy fáin, tsendes, egészséges, és sérény Leányka volt, de egy barázdája sem volt.

Mi tévő legyek! gondolkodtam. Ha a' beteget vezsem-el, úgy a' dologban nem segethet rajtam, és ha a' kertben, vagy mezon kellene-is dolgoznom, el kell hagyni a' munkát, és otthon kell mellette lennem. Ha azt a' nyelvest el-vezsem, soha békefésében nem élhetek, úgy bú elfelejtéséért majd a' kortsmára járok, és ismét a' kártyá-

ra szokom. Ha az egészséges, rendes életű ferény leánykát el-vezem, az igaz hogy ennek földje nem lesz; de meg-tanúltam én az időt jól tölteni. Rebeka-is, a' mint látom ért ahoz, és a' mit még nem tud meg-tanúllya. És ha mind a' ketten jól töltjük az időt, úgy könnyen szerezhetünk földet. Rebekát vezem hát el.

Meg-mondottam a' Gazdának, és helybe hagyta.

Már az előtt régen tapasztaltam én, hogy Rebeka vetett rám egy szemet, nem féltem hát hogy kofarat kapok. Szemmel tartottam, 's mikor egykor ki ment füért, hozzá mentem, meg-szorítottam a' kezét, 's mondek: Rebeka el-jönnél-e hozzám feleségül? el-pirúlt ő, és szemet le-függesztette, egy kevés gondolkodott, azután azt mondom: hogy hozzáid mennék? még azt sem tudom szeretné feleségednek? Minekutánna ki-nyilatkoztattam magamat, hogy épen ez az én kívánságom, mindjárt szót adott, olly fel-tétellel hogy ha az Attya benne meg-egyezik. Én is tüstént az Attyához szaladtam. Szomszéd Jeremiás ide adja-e nekem a' Leányát feleségül?

A' Leányomat monda ő, mit tsinálnál véle? neked semmid lints, neki lints, ha így kerültök öszve, kevés idő múlva sírás lesz annak a' vége.

Éj, ne beszéllyen úgy Jérémiás Szomszéd, felelék, a' jó Isten jó fejet adott nekem, egészséges vagyok, korhely, tronkos, játékos nem vagyok, akármit meg-dolgozom, a' kend Leánya is hozzá

lát a' dolghoz Félre tölünk búbanat, ha mind ketten serényen dolgozunk.

Ha azért monda ő ilyen hitben vagy, Isten neki, vedd el a' Leányomat. Nékem sem volt min-is, mikor a' meg-boldogúlt feleségemmel öfzve kerültem, néki sem, a' szorgalmatóságnál, és jó lelki isméretnél egyebünk, még-is loha szükséget nem láttunk.

Már a' gondolatomban minden véghez ment. Rebekával már meg-eggyeztem, az Attya megnyugodt benne, a' Gazdám sem állott ellent, a' kegyelmes Úrnak ugyan még szót sem tettem róla; de úgy gondolkodtam, hogy ő leg-kevésbé mond ellene, mivel maga tanított ő engemet arra, hogy az időnek jól töltése leg-jobb töke pénz.

De nem olly könnyen ment a' dolog, a' mint én gondoltam. Mindjárt más nap minékutánna Rebekával beszélgettem volna, a' Várba hivatott a' kegyelmes Ur, Erőls szemeket vetett rám, hogy a' szobájába bé-léptem.

Okosdi, monda ő, mitsoda bolondságot tsinálsz te? Úgyé hogy valami Leányt el-jegyzettél?

Igen-is, de hát oktalan tselekedet az? Hufzon-négyszendős vagyok már, ép, egészséges vagyok, 's mindég úgy tartottam, hogy eggy ép egészséges fitzkó, ha a' hufzon-négyszendőt el-éri, gondolkodhatik a' házalságról. Minden embernek van teste 's vére.

Helyesen! De miért veszel te 'supán olly' meztelen Leányt, a' kinek tsak húsz forintya sintsen?

Nintse-

Nin'senek é gazdag Leányok elegenden, a' kik között egyet válasszhattál volna?

Vagynak az igaz. De nékem egyhez sem volt olyan hajlandóságom mint Rebekához. Azt olvastam pedig én egykor egy könyvben, hogy a' házasság szeretet nélkül nyomorúság; hogy annak a' Párnak a' melly egymással örömet, és szennyvedését közölni akarja, szükségesképen egymást szeretni kell.

De mi van Rebekában olyan, a' miért te olly igen belé szerettél?

Szép formája van, nyájas, tsinos, dolgos.

Igen-is, ha a' szerelemből el-lehetne élni. De akár mitsoda forró szeretetetek légyen egymáshoz, még abból tsak egy főzet lentsét sem szerezték. Az üres tál mellett pedig approdonként meg-hűl a' szeretet.

Nem is mondom én azt, hogy a' szerelemből el-élünk, azzal tsak életünket édesíttvük-meg.

Minekélőtte az élet meg-édesítéséről gondolkodna az ember, magárúl az életről kell gondolkodni. Miből éltek hát együtt?

Az időnek jól töltéséből. Hízzem kegyelmed maga tanított engemet arra, hogy az időnek jól töltése leg-jobb töképenz.

Az igaz, hogy arra én tanítottalak. De érted é azt jól? mond-meg hát minn kezded el az idő jóltöltéséből Feleségedet tartani?

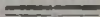
En ez előtt olly' jól töltöttem időmet, hogy sokat tanultam, a' mit más földmives emberek

nem tudnak. Ez eggy. Ezzel úgy tartom fok halznot hajthatok magam k. Ezután is jól töltöm időmet. Rebekát is úgy szoktatom, e' szerint ketten nem kereshetünk annyit mindennap a' mennyi szükséges ?

Veszedelmet ! igen könnyen gondolkozol te. Hát arrúl nem gondolkodtál hogy Gyermekid-is lesznek ?

Van a' nekem ezemben. Azokat-is mind úgy tanítom, hogy az időt jóra fordítsák. Akkor lellz ofztán gyönyörűség, mikor hatan 's nyóltzan töltjük jól az időt. Annyin többet véghez vihetünk, mint az egyes személly. Akkor el-nevette magát a' kegyelmes Ur, 's azt mondotta : már látom hogy érted a' dolgot. Tsak meg akartalak próbálni. Vedd-el Rebekát az Úrnak Nevében, és maradj-meg ezen gondolatokban soha szükségeset nem láttz.

ÖTÖDIK RÉSZ.

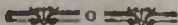
Okosdi gazdagon arat az idő
jól töltéséből.

Epen ekkor egy friss házatska kerttel edjött áruba vólt borsátva, és már száz nyóltzvan forintra verték. Nem adtam volna én azt a' Viláért. De hol vegyem a' pénzt? Ötven forintot gyűjtögettem ölzve, de e' tsak annyi vólt, mint egy tsepp viz a' tűzes köre. Két nap tsak busongottam, szomorkodtam, mintha a' tyúkok elkapták volna kenyereimet. Néha jutott eszemben, hogy a' kegyelmes Urhoz megyek, és kérem hogy adjon nekem pénzt, de azután meg el-szégyenlettem magamat, úgy vélekedvén hogy majd arra magyarázza, hogy tsak ajándekon kérem.

Látván a' Gazdám szomorúságomat kérdezte mi bajom? Akkor meg-mondottam néki mindent úgy a' mint vólt.

Mofolygott, 's azt mondotta: e' szerént úgy láttzik hogy az időnek jól töltése nem mindearc halznos.

Nem

Nem tagadom, el-kedvetlenedtem én ezen. Efel után a' felső szobátskájában bé-hiv engemet, 's azt mondja: Te engemet mint egy betsületes, emberséges legény úgy szolgáltál tizenegy éftendeig.

Azokat a' munkákat, a' mellyeket én te reád bízam rendesen véghez vitted, azért meg-adtam a' béredet, ételeket. De idődnek jól töltése által te énnékem sok hasznot hajtottál, a' mellyért én tenéked meg nem fizettem. Látod-é! ezt mind néked köszönhetem: (akkor ki töltött egy 'zatskó aranyat az alztalra) ez mind a' gyümölsös iskolábúl gyült, mellyet te ültetél, és a' marhábúl, a' menyivél én a' te serénységed miatt többet tart-hattam. Tenéked köszönöm én ezt, tenéked gyűjtöttem én ezt. Vedd el ezt, végy magadnak egy házatskát, és rendeld-el dolgaidat. Mivel pedig nem tudjuk melly órában halunk-meg adj nékem kéz-irást erről. Az első két éftendőben semmi interest nem kívánok, a' harmadikban adj hármat, a' negyedikben négyet, az ötödikben ötöt száztúl. Így lellz ez, Ha húz, harmincz forintoként adod is meg, a' pénzt fel-vezem.

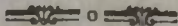
Ugy állottam ott, mintha kö oszloppá váltam volna. Végtére a' könnyek tsorogván szemeimből azt mondtam: Sok ez, sok ez! kedves Gazdam egy Ur sem tselekefzi ezt a' maga szolgájával.

Az igaz, monda ő, egy Ur sem tselekefzi ezt a' maga szolgájával, de egy szolga sem tselekefzi azt az ő Urával a' mit te tselekedtél. Eggynek Szeretete meg érdemli a' más Szeretétét.

Fel-fzámlalta előttem a' pénzt, és egéllzen háromszáz forint vólt, kéz-irást adtam róla.

Már ekkor azt gondoltam, hogy az egész Világ az enyim. Más nap egybe el-futottam, hogy a' házat meg-vegyem. Már jó darabon el-mentem, hogy a' Gazdám utánam kiáltott: Okosdi, ha az ember e' Világban el akar élni, nem elég az arra, hogy az időt jól töltse, a' pénzel-is tudni kell élni. Meg tartsd ezt, és jól gazdálkodj pénzeddel.

Szeget ütött ez az én fejemben. Először húsz forinittal akartam többet igérni azon felül a' mit már más ígért, azután ismét húszal, és tsak hogy meg nyerhessem, háromszáz forintra-is rá vertem volna. De mindjárt más gondolat ért. Ha észre veszik, hogy annyi pénzem van, így gondolkodtam magamban, mindég fellyebb verik rám, e' szerint ötven forint kárt-is valhatok. Öt forinittal ígértem azért többet, és a' midőn más öt forinittal fellyebb verte ott hagytam mondván, hogy még tovább gondolkodom róla. Az alatt az idő alatt a' házi butornak meg szerzésén vóltam. Eggy tehenet ígért az Ipám, de a' házi elközökre magának kellett gondomnak lenni. El mentem Rebezával a' leg-közelébb való Városban a' héti Vásárra, és approdonként meg-vettem a' mi szükséges vólt. Tsak mennyasszonynak való ágy hijjával vóltam még, a' pedig irtodztató fokban kerül, de félttem a' Lakadalmi vendégségtul is,

Már ennek igen különösen kellene meg-esni. Eggykor a' midőn éjtzaka tsendelen aludtam, kopogtatott valaki az ablakon, 's kiáltott: Hallod-é hé! Az ablakon ki-kukutskáltam, 's egy Hufzár volt ott, a' ki el-tévedt, és kalaúzt kért a' szomszéd faluig. Meg kérdeztem a' Gazdámat ha el mehetek-é véle, meg-engedte, én is hát fel-öltöztem, 's el-kisirtem ötöt. Ebben az órában, gondolám magamban több jót tehetek; mintha a' helyben hortyogok.

Mivel már rá szoktam, hogy minden emberrel beszédben erezkedjem, a' Lovas katonával-is beszélgetni kezdtem, és meg-tudtam tőle, hogy a' Saxoniai kerületben Májor.

Nem messze voltunk a' Falutól, 's harang szót hallánk. Mi dolog ez? kérde a' Májor; miért harangoznak?

Kegyelmes Uram! mondek, az a' szokás van nálunk, hogy mindég harangoznak virradta felé, ha valaki a' Faluban meg hal. A' múlt elive egy derék ifjú Legény holt-meg gyújtványhidegbe, azért harangoznak.

Egy ifjú Legény gyújtvány hidegben? mond' a' Major! hm! hm! azt gondoltam volna én, hogy ti olly foká éltek mint a' holiók! Szüntelen mozgásban vagytok, friss levegot szívtok, az idegen országi borokról, fü-szerfzámoktól semmit nem tudtok. Ugyan mi a' gutát miveltek hát? ki találom én azt. A' mulattságokban, Lakadalmakban, keresztelőkben fokot esztek isztok, 's azzal rontjátok-el egés-

egészségteket ezen kívül, a' hóhéroktúl, olajkárufoktúl, 's más egyéb tsábitóktúl meg-vezitek a' kenőtsöt, 's horizontalan orvolságot, és — és — és nagy vastag dunnak alatt háltok. Az alatt a' véretek fel-forr, 's ha azután a' kemény levegőre mentek az idzadság vissza verődik 's fel-fordúliok.

Meg engedjen a' kegyelmes Úr, de hát miun hálljunk?

Széna zsákon felele ő, mit futogsz magadba! talán azt gondolod hogy szégyen az? De gondold-meg, hogy én Nemes ember-is, Májor is vagyok, még-is elztendőrül elztendőre széna 'sákon halok, 's a' mellett sokkal egészségesebb vagyok, mint azok a' kik talúba 's pehelybe hevernek.

Míg ez a' beszélgetés tartott, elérünk mi a' Faluban, mellyben énnékem a' Májort kellett vezetni. Ki vette az erzfényét, hogy fáradságomért valamit adjon.

Kegyelmes Uram, mondék, ne fárasztza magát, már tízferte meg fizetett.

Hogy hogy! monda ő.

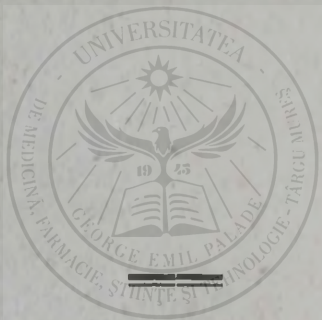
Én Völegény vagyok, felelék, és már sokat gondolkodtam, hogy, 's miképen szerezzek egy Mennyasszonynak való ágyat. Már most minthogy olly' nagyon ditsérte Kegyelmed a' széna 'sákot, a' pehelyágy helyében széna 'sákra fekszem. Meg mentek ezzel egynehány Tallért. Hát még ha azt is hozzá adom, hogy a' széna 'sákon sokkal egészségesebb leszek, és sok orvolság nélkül el-lehetek. —

Igen szeretem mond' a' Májor, hogy a' jó tanítást be-vezzed. De a' mellett el veszel egy kis pályinkára valót. Im hol van! 's kezét ki nyújtotta.

Abból semmi sem lesz, mondék, 's azzal elugrottam, szerentsés utat kívántam.

Midön vissza tértem, fel tettem erőssen magamban, hogy egy széna 'sákot készitek, és képzeltem magamnak, melly szép volna ha Rebeka mellett feküdne.

HATODIK RÉSZ.

Okosdi a' tsudával, 's kísértet-
tel mint bánik.

Eggyfzer meg-ijjedek, úgy hogy azt gondolám, mindjárt el-ájúlok. Valami állat jött előmbe, a' melly épen olyan volt, mint az az ember, a' ki az előtt való nap meg-hólt. Minden hajam szála fel-ált. —

Meg-állottam eggy kevésbé, és meg-visgaltam jól, minthogy hőldvilág volt. Közelébb jött hozzám, és már szaladásnak akartam magam' venni. Akkor szerentsémre eszemben ötlött, hogy azon estve, a' midon leg először a' kortsmázállal felhagytam eggy könyvben azt olvastam, hogy semminémü kísértettől nem kell félni, hanem csak egyenelen rajta kell menni, úgy meg-tapafztallya az ember, hogy vagy nem helyefen látott, vagy tsalárdság van a' dologban.

Meg bátorítottam azért magamat, rajta mentem, 's kiáltottam: ki vagy? Christl Veizenbier azt mondotta (így hívták az embert, a' ki az előtt való nap meg hólt) dunnyogott, ki-terjesztette kezeit, és meg-akart hajamon fogva kapni.

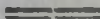
En-is izibe vagy két lépésnyire vissza húztam magamat, akkor a' jobb karját kenénnyen megtsaptam, ó arra nagyot sikoltott, 's kiáltott: Uram Jésus! Uram Jésus!

Ho! ho! gondolám magamban, így van a' de-log? akkor olztán puff puff, ismét jót tsaptam a' bal karjára, meg a' jobb karjára, akkor torkon kaptam, 's mondtam, Ember! mond-meg ki vagy, vagy majd jól meg nadrágollak.

Jaj, tsak botsáls el mindent meg-mondok.

Akkor meg-tudtam, hogy az eggy oda való Legény vólt, és akkor strá'sa lévén, meg-látta mikor én a' Májorral el-mentem. Mindjárt olyan ruhában öltözött, a' millyet a' meg-holt vifelt, az ábrázattyát krétával be-festette, így akart engem' bolondá tenni.

Akkor olztán kért, hogy a' Biró házánál bé-ne jelentsem. Nem-is tselekedtem, mert úgy majd meg-fizette volna a' tréfa-árrát. Ezen alkalmatossággal ismét azt tapasztaltam, micsoda hasznát vettem én annak az estvének, a' mellyet akkor olvasásra fordítottam.

HETEDIK RÉSZ.

Okosdi fészekre veri magát.

Két hét múlva két-száz tiz forintokért kezembe bocsátatott a' Ház, kinek volt nagyobb öröme, mint nekem.

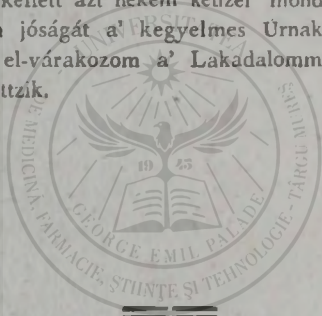
Mihelyt a' pénzt meg-fizettem, mindjárt belémentem, és mindent el-igazgattam. Minthogy a' Gazdánál minden munkához hozzá nyúltam, már most abból az a' hasznom lett, hogy én többnyire mindent meg-tsináltam, és erre sem kellett pénzt költeni. Magam meg-fedtem, meg-tapasztottam, az ajtókat meg-igazitottam, új küszöböket raktam. Akkor el-hivattam a' meszelőt, szépen ki meszelte, 's olyan tsinos lett, mint egy bóltotska. Az ajtó felibe ezen verset irtam:

Ha jó kedvel akarfn lenni
Házat, 's Józsgot-is venni
Tanúld időd jól tölteni
Igy mindent lehet izerzeni.

Mihelyt dolgaimat el-rendelem Lakadalomhoz akartam fogni. De a' kegyelmes Ur magához hivatott, 's monda: Hallodé Okosdi! már mi ketten

tudjuk, melly jó ha az ember idejét jól tölti. Te idodnek jól töltése által köldüsből derék ember letél, én születésem napjának jóra fordítása által, a' mellyen te alamisnát kéregettel szerzettem magamnak azt az örömet, hogy az én Falum szaporodott egy derék Lakossal. Nem engededé meg nékem azt az örömet-is, hogy a' Lakadalmadat még hat hétig halasztod, hogy születésem napját ismét jóra fordítsam a' melly akkor lessz, és így egy füffel a' Lakadalmadat meg-tegyem?

Nem kellett azt nékem kétfzer mondani. Megköfzöntem jóságát a' kegyelmes Urnak, és mondtam, el-várazokozom a' Lakadalommal valamig ő néki tettzik.

NYÓLTZADIK RÉSZ.

Okosdi meg-botlik.

Már nem volt egyéb fejemben a' Lakadalomnál, de az én örömem a' mint szokás mondani meg sózatott. Midőn ugyan is egykor a' kapum előtt állanék, és azon gondolkodnék, mitsoda örömem, 's gyönyörüségem lessz már nékem házamban, egy vén asszony ment-el mellettem jó estvét kívánt, 's azt kérdezte: hogy mint van a' dolog Okosdi? mikor hozod haza a' Feleséged?

Ha Isten akarja mondék öt hét múlva.

Légyen úgy, azt kívánom hogy jóra mennyenki a' dolog, monda ő, és hogy azok igazak ne légyenek, a' mellyeket beézélnek az emberek, Jó éjtzakát Okosdi!

Jó éjtzakát kívántam magam-is, haza mentem, de nem volt nekem jó éjtzakám. Mikor le-feküdtem eözembe jutott az Asszony beözéde. Vallyon mi lehet az így gondolkodtam, a' mit az emberek beözélnek? hol egy hol más oldalamba feküdtem, és álom nem jött szemeimre.

Mihelyt meg-iradt fel-költem, kerestem az Affzonyt, a' ki nékem olly gyanús beszédeket szóltott. Meg-találtam a' mezőn.

Szomléd Affzony mondék, azt hallottam én tegnap kendtúl, hogy az emberek mindent beszélnek én rólam, kérem szépen mondja-meg nékem, tsak ugyan mit beszélnek. En rám tartozik é az, vagy Mátkámra.

Akkor nagy katzajt ütött az Affzony, 's monda talán bolond vagyok, hogy én magam' a' házaok dolgába avassam, nem szóllok én abba. Vedd-el Okosdi Rebekádat az Úrnak nevében. Nem szóllok én többet. A' friss Leányt, minden kedvelli, kivált az Urak Nemes emberek.

Mitsoda Nemes emberek kérdém tüzelsen, A' felelet helyett nagyot nevetett, 's monda, nem vagyok én bolond, hogy én a' más dolgába ve-gyitsem magam. Tsak vedd-el te Rebekát el-készítik néked a' Lakadalmat, a' kereztelőt is, ha! ha! ha! soha jobbat nem tsinálhattz, mintha a' friss Rebekát el-vezed.

Nagy szeget ütött az az én fejemben, bosszonkodtam, és mennél jobban bosszonkodtam annál jobban nevetett, 's tsúfolt az Affzony. Ott hagy-tam, jöttem haza mint a' kinek az esze el-vezett, úgy hogy utamban egy gyermeket-is fel-talzintot-tam, és a' mint lehetett kerültem Rebekát.

A' Gazdám akarta tudni mi bajom, de engem még tsak szó sem ért úgy gondolkodtam, hogy én én rajtam tsak ugyan nem legíthet.

Negyed napra, a' midőn nagy szomorún le-
feküdtem a' Sirák könyvéből jutott egy példabe-
lizéd ezemben, mellyet én vasárnap gyakran olva-
stam: kérj tanátsot barátodtól, mert gyakran hazud
egy ember a' másra, ne hidj azért mindent-el
a' mit hallasz!

Ezt fogom tselekedni el-végezteia magamban.
Eggyenelen a' kegyelmes Urhoz megyek, és ta-
nátsot kérek tőle.

Jókor reggel el-mentem a' földes Urhoz, meg-
hajtottam magamat, és egy szót sem szóltam.

Mi bajod Okosdi? e' volt az kérdéle. A' he-
lyett hogy felelni kellett volna törölgettem sze-
meimet.

No? talán sírsz, monda ő.

Kegyelmes Uram! mondaék sok jót tett kegyel-
med én velem; de nem reménylem

'S Mit? kérdé ő tüzelsen.

En mondám továbbá, szegény vagyok ugyan,
de jó hirem nevem van, így úgy befélnek az
emberek.

Akkor felette meg-haragudt, ki nézett az ab-
lakon, kevés idő múlva vissza fordult, 's monda:
Oskodi, semmi közöm hozzád? többé a' Lakadal-
maddal nem gondolok. De mivel te tsak ugyan
emberséges ember vagy szánlak én téged. Eggy
jó tanátsot adok én néked. Ebbe a' pillantatba
menny el a' Paphoz, és árully-el engemet! Haza
se meuny tsak eggyenelen hozzá.

El mentem tántorogva a' Prédikátor Urhoz, és a' mikor bé-mentem hozzá, úgy állottam ott mint-egy bálvány, egy szót sem tudtam szólni.

'Az igen jeles, tréfás férfiú volt, meg-ízoritotta a' kezemet, 's kérdé hogy talán a' Hitre jöttem?

Arra le-függesztettem ízemeimet, susogtam, nem könnyen lesz abból valami. Hogy! mibe van a' dolog? kérdé ő, én-is el-beszéltem a' dolgot a' mint volt.

A' Prédikátor Ur gondolkodott, meg-rázta a' fejét, 's monda, Okosdi, ki javasolta néked Rebekát?

Senki sem felelék, hanem magam magamnak.

Miért voltál hát te olyan bolond, hogy olyan leányt jegyzettél-el a' kinek rossz híre neve van.

Én felelék, nem hallottam egyebet jónál, 's fzeretetre méltónál.

Ugy? monda ő, minden jót hallottál te ő fé-lőle, miért hízed hát-el egyfzeriben azt a' rosszat, a' mivel azt egy gonofz vén Asszony motskollya. Ha a' te mátkádnak rossz neve volna, kellett volna néked abba valamit hallani.

El-hívatta annakutánna a' vén Asszonyt, és meg-kérdezte mi lehet az a' rossz, a' mit az én mátkámra beízéllenek? és kik azok a' kik azt tselelfzik!

De semmit okosan nem felelhetett, és midőn a' Prédikátor Ur keménnyen fogta, mindent meg val-lott, hogy maga gondolta az egéiz dolgot, hogy engem meg-tréfállyon.

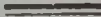
Ezzel

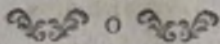
Ezzel az alkalmatossággal úgy meg-ítáltam én a' lok mondamondát, hogy én meg sem halgathatom, ha valaki előttem másrúl rosszat beszéll.

A' midön a' Prédikátor Úr a' dolgot így el-igazitotta, meg-kérdezett engemet, ha hiszem-é még azt a' rosszat Rebekárúl, a' mit az a' vén asszony beszélt. És a' midön én bizonyosá tettem ötet a' felöl, hogy egészen más gondolattal vagyok, meg-molta jól a' fejemet könnyven hívőségemért, és azt kívánta, hogy azonnal mennyek-el a' kegyelmes Úrhoz, és kérjek engedelmet, hogy ő felöle olly' rossz itélettel voltam.

De énnékem azt tselekedni lehetetlen vólt, és kértem a' Prédikátor Urat, hogy vigye végben helyettem.

Az a' jó ember véghez vitte azt, és a' földes Úr olly kegyelmes vólt, hogy énnékem tudtomra adta, mindenek, el felejtettek-el engedttek, ő többé azon kedvetlen dologról nem-is emlékezik, és a' miá a' Lakadalmamat-is meg-téteti.

KILENTZEDIK RÉSZ.

Az Okosdi Lakadalma mint menyegyen véghez.

Hat hét múlva eljött a lakadalom ideje. Sohán egész életemben el nem felejttem, melly szípen rendelt-el abban mindeneket a' kegyelmes Ur. Tizen-egy órakor a' lakadalmas népnek a' várban kellett lenni. Igen sok nagy rangú emberek gyülekeztek öfzve, de azok minden pompa nélkül jelentek meg, nyájasok barátosok voltak, mi hozzánk-is szegény földmives emberekhez leereszkedtek, velünk beszélgettek mint ha hozzánk hasonlók volnának.

Midőn a' Hitre mentünk, mindnyájan el-kisírték minket, karikában állottak az Oltár körül, és velünk edjütt egy pár szép éneket éneklettek. Mi helyt öfzve ezve esküdtünk, velünk egygyütt kijöttek a' Templomból. De a' helyett, hogy a' vár felé indultak volna ki-mentek a' mozöre. Hm! gondolám magamban, mi lesz már ebből?

Nem soká éfzre vettem a' tréfát. Az én Gazdámnak volt az előtt egy darab pufzta földje, a' minn semmi sem termett, én azt approdonként

mikor

mikor üreiségem vólt bé-ültettem szilvafákkal. Már ezek virágoztak. Hogy az embernek szintúgy örült belé a' szive. Erre a' helyre vzettek minket, és ott egy hosszú asztalt találtunk sok tálakkal meg-rakva.

Itt fogunk enni, monda Szent-hegyi Úr. A' vendégek mind rendben állottak, a' Prédikátor Úr egy szép könyörgést mondott, azután le-ül-tünk, egy oldalon mind a' nagy rangú embe-rek, más oldalon a' földmivesek.

Koránt sem vólt ott völy sok eledel, sokféle tál étel, mint a' mi Lakadalmunkba szokás, de azért mindnyájan meg-elégedtünk. A' mikor a' süteménynek kellett volna már kerülni, a' falu-ból mind ki-jöttek az iskolás gyermekek, és az asztal eleiben állottak.

No most gondolom magamban mi lesz ebből?

Kevés idő múlva meg-tudtam.

Kedves Gyermeğim mond' a' kegyelmes Úr, én ma születésem napját inneplem, örülök azon jóknak, mellyeket a' jó Isten nékem meg-muta-tott, és szeretném ha sok jó emberek velem együtt örülnének. Azért hivattalak ide titeket. Mind egyi-teknek egy darab kalátsa, egy pohár bora lesz. Minekelotte pedig ezeket el-vennétek, lelki jókat adatok én tinétek. Mester Uram olvasson kend! Gyermekek figyelmezzetek!

Akkor elő állott Mester Uram maga! és ezt ol-vafla: Egy embernek példája, a' ki idejének jól töltése által szerentsélsé tette magát. Akkor a' nél-

nélkül hogy engem ki nevezett volna, el-olvasta az én egész életem Históriaját. A' kegyelmes Ur játékból Mester Urammal fel-jegyeztette Hólnaprúl hónapra a' mi jót tettem, és a' mi jót tanultam. Nem tartóztathattam magamat fokáig, ki-vettem kezkenömet, és szemeimet törölgettem.

A' mikor vége lett a' Histórianak egy éneketskét oltogattak, és éneklettek-el, a' melly a' szorgalmatolságot dítserte.

Abban vólt egy vers, a' melly ekképen hangzott :

A' ki a' munka baráttya,
Az idejét jól használttya,
Gyümölsét mindenütt láttya
Mikor az ingyen kinálttya.

Midön ez a' vers el-énekeltetett mutatót a' kegyelmes Ur azokra az élő fákra, mellyeket én ültettem, és intett nekem nyájafán, mintha akarta volna mondani: Láddé Okosdi ezek a' te fáradságodnak gyümölsői!

Az ének el-végeződván mind eggyik gyermek kapott egy darab kalátsot, és egy pohár bort. El-költötték, meg-köszönték, s mentek. Eggy pedig közülök tsak ott állott, az éjtzakai vígyázónak a' fia vólt az.

Mi bajod van néked? kérdé a' kegyelmes Ur.

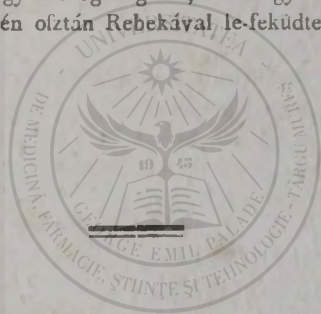
Igen örömeft lennék én-is, monda ó olyan jó ember mint Okosdi.

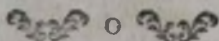
Azt végben vihettük mond' a' kegyelmes Úr.
Intett nékem , és meg-kérdé ötet , ha akarna-é
Okosdinál szolgálni.

Szivem szerint felele ő.

Jól van , mond a' kegyelmes Úr , minden meg-
leffz. Okosdi magához veszi a' gyermeket , és úgy
neveli , a' mirt ő neveltetett.

Ekképen hálá Istennek , monda ő , ezen szüle-
tésem napja-is jól innepeltetett ! Ezek után ittunk
egyetkettőt egymás egészségéért , tizenegy óráig fel-
tántzoltunk , én ofztán Rebekával le-feküdtem.

TIZEDIK RÉSZ.

Okosdi első napja a' kedves Házasságban.

Más nap midőn kedves Rebekámmal fel-költem, el-vezettem a' házban, és az udvaron mindenüvé, meg-mutattam melly szépen rendelem-el mindent, elő beszélttem néki egész életem folyását, és meg-mondottam, hogy azt a' jó állapotot, a' mellyben vagyok, egyedül az idő jól töltésének köszönhetem. Erre meg-szorítottam a' kezét, nyájáfan néztem a' szeme közzé mondván: Lásd-meg Rebekám, ha egy nőtelen Legény ennyire mehet az időnek jól töltése által, mit nem tehet egy jó pár, ha jól használja idejét.

Már monda ő én rajtam nem múlik; az én Atyám minden jóra szoktatott engemet, a' mit pedig még nem tudok, te töled meg-tanúlok. Jó mon-dék, ma tehát az Urnak nevében hozzá fogunk. Látod é mi nálunk az a' szokás van, hogy a' Lakadalom után való nap hajalt járnak, jönnek mennek, Lármáznak az emberek, ebből pedig semmi haszon nints. Azok a' kik a' Lakadalmi
nép-

néphez tartoznak félben hagygyák munkájokat, a' kik nem ezek közzé valók, leg-alább oda tódúlnak, 's bámúlnak, ezek sem dolgoznak. Ha mi-is 'sibongunk, lármázunk, az egész falu el-veszt miattunk egy napot. Es mi lesz a' vége ennek a' farfanggalótnak? Minden hijjábanvalóságot, bolondságot, véghez vífznek, fokan meg-íflzak magokat, utólyára öfzve velznek, 's meg-verekednek. En azért már azt az Atyáddal el-végeztem, hogy mi tsak magunkban légyünk, és usendiségben egymásnak örüllünk.

Jó lesz-é?

Nem vólt neki ehez egész kedve, öfzve húzta szájatskáját mondván: én nem fokat gondolok véle. De mit mondanak az emberek a' faluban? Hiszen a' leg-szegényebb embernek-is két nap tart a' lakadalma.

E' felől az én ítéletem ez, mondék: Hogy az embernek örizkedni kell az olly öftoba tselekedetűl, melly által az emberek nyelvére kerül, de ha az ember olly dolgot akar tselekedni, a' mellyel mind Isten, mind maga lelki ismérte előtt megálhat, azt vigye véghez, had befzéllyenek az emberek, a' mit akarnak. Ha meg-únyyak felhagynak véle, ha az ember a' maga dolgát okofan kezdi, és szerentsélen vífzi, azok, a' kiknek legnagyobb szájak van, elszégyenlik magokat, ö rajtok pedig azután lehet magánofan nevetni. A' ki utollyára nevet kedves Rebekám, az leg-jobban nevet.

E.

Akkor

Akkor meg-nyugodt benne, 's minekutánna egy kis kenyeret kaptunk, ki mentünk a' mezőre sétálni, felette kies reggeli idő volt. Ugy tettett mintha a' jó Isten mindeneket a' szerint készített volna, hogy nekünk egy örvendetes napot szerezzen. Az egész mezőség zöldellett, a' fák virágoztak, a' patsirták éneklettek, 's minekutánna egy darabon mentünk, egy erdőbe értünk, a' hol a' fülemilék, pintyökék, 's egyéb madarak olly ditsőségesen éneklettek, hogy annak hallgatására egy fa allatt le-telepedtünk. Mint tettik itt tenéked kedves Rebekám, mondék, ugyan nem jobb é itt mint az emberek tömött sokaságában, a' hol a' lármától, tombolástól, musikától a' maga szavát sem halhattya az ember, a' hol a' portól, az ugráló emberek gözölgésétől, párolgásától, 's a' pipa füsttől majd meg fűd.

Helyesen beszélsz kedves férjem! felele ő, imé parolát adok, ezt a' kedves reggelt tenéked közönöm.

E' mellett mondék tovább, az öröm, a' mellyel most élünk, igen óltsó, semmiben sem kerül, 's nem félhet itten az ember, hogy másokkal öszve kotzódik.

Midőn illy jó izűn beszélgetnénk egymás kezét fzoritgatnánk, egy öreg ember jött felénk, el-ment előttünk, 's jó napot kívánt. Rebeka épen akkor tett egy bokrétát kalapom mellé, a' mellyet szék fubúl, 's tavaszi virágokból akkor szedegtetett öfzve, és ezen olly nagy örömöm volt nekem, rélz szerint

ugyan

ugyan egy kis bosszúságom, hogy nem nékem ötlött először eszembe kedvesemnek bokrétát szaggatni, hogy az a' szegény öreg embert észre sem vettem. A' mikor elébb a' bokrétás kalapot fel-tettem, 's Re-bekámnak érte egy pár tsókotskát adtam, azután néztem utánna. Igen tsendelen ment, és mihelyt húz lépélt tett, mindjárt meg-ált.

Fellette meg-szántam én ötöt. Nézzed kedvesem mondék, melly kefévelen esik neki minden lépés. Mi nevetünk játtzunk, és ez a' szegény ember minden lépésen lohajt. El-menygek, és meg-látom, ha vallyon nem legíthetnék é valamiben rajta. Ki tudja hol áld meg a' jó Ilien érte. Abban a' pillantat-ban utánna szaladtam, 's mondottam: Jó napot jó Öreg! hová ingyen kend? nehéz kendnek az útazás.

Az igaz monda ö, mikor az ember erre az idore jut, a' melyben én vagyok minden kis kö-vet meg-érez a' lába alatt. A' szomszéd faluba akarnék menni egy emberhez, a' ki még egy fo-rinttommal adófs, majd meg-látom ha meg-adhatná. Már én semmit nem kereshetek, de tsak élnem kell míg be nem telik a' határ. A' könnyek tsorogtak-le ábrázattyán midón ezt mondotta.

En-is abbúl a' faluból való vagyok mondék, nem jönne-el hozzám egy kis ebédre? Öromest fe-lele ö, még ma egy harapás sem vólt a' számban.

No tsak mennyek előre mondék, majd utól őrem én.

Örömmel tölt meg a' szívem, mikor ezt mondtam, vissza futottam Rebekához, 's mondék: A' jó Isten új örömet enged ma nekünk, ezt az emberséges öreg embert vezérli hozzánk, hogy megújjítsuk ötet. Térjünk vissza, és lássuk szívesen. Fel költünk, mentünk haza felé, és mikor házunk előtt mennénk igen frissen ment a' dolog; egy felől jött az öreg ember, más felől egy pár szolga a' kegyelmes Úrtól, a' kik nekünk ételt hoztak az előtvaló napi maradékból, és egynehány palatka bort. Rebeka elvette a' szolgálótól az ételt, és az italt, én pedig az öreg embernek meg fogtam a' kezét, 's bevezettem a' házba. Elzemben jutott nékem akkor a' Bibliából ezen mondás: szegd meg az éhezőnek a' te kenyeredet, és a' nyomorúltat vidd be a' te házában!

Rebeka mindjárt egy kis levest készített, én az alztalt meg-terítettem, felraktam a' mi szükség volt, azután együtt leültünk. A' jó Isten tudja, hogy a' mit én ettem, nem esett nekem olly jó ízűn, mint a' mit az az öreg ember meg evett. Élzre lehetett venni, hogy régen nem evett ő olly édesdeden. Töltöttem neki egy pár pohár bort is a' melly után egésszen meg vídult.

A' midőn meg-elégedett, kérdezém tőle, mi lehet az oka kedves emberem, hogy tenéked vén-ségedben illy szükséglet kell szenvedni?

Jaj! sohajtással monda, mi ennek az oka! ha nékem ifjúságomban az az ezem lett volna, a' melly most, én is jól feküdnék. Mikor a' gazda-
ság.

sághoz fogtam, volt egy szép házatskám, két darab marhám, tíz darab földem. Ha én annak jól gondját vífeltem volna, a' firomig lett volna nekem abbúl egy darab kenyerelem. De eggyszerre gazdag ember akartam lenni, e' tett engem' földre. Valamit fel-kértem, 's Izántó földet vettem rajta, az adótságban belé kötöttem vigyázatlanúl házamat, földemet, pajtámat, mindent hírtelen, 's gondatlanúl meg-vettem. Így ósztán fúlig vertem magam az adótságba, lehetetlen volt azt a' fok földet jól mivelni, nem volt elegendő marhám a' trágyázásra, azért-is alig termett nekem azokon annyi, mint két darabon kellett volna lenni. Ellenben több adót, intereft kellett fizetnem. Mihelyt azért be-arattam, nyakra före kellett tsépelteni, 's el-adni, hogy tsak az adótságot, 's Úraságot ki fizethessem.

Igy küzködtem eggynehány elztendeig, úgy dolgoztam, hogy a' körmöm-is majd le-húlt, epekedtem, és mikor az elztendő el-tölt, eggyebem nem volt, hanem még húz tallérral maradtam adóts.

Végtére így gondolkodtam, több marhát szerzek, hogy több trágyám legyen, és földemet jobban meg-trágyázhaszam. De úgy az Istálót nagyobbitani kellett, mivel a' kis gazdasághoz volt alkalmaztatva. Mit tselekedtem azért? építettem eggy nagy juh aklot, és a' marha ólat-is nagyobbitottam. E' 234 forintomba került, mellyet költsön vettem-fel.

E' szerint 11 forintal 15 garafsal , és 8 pénzelt kellett esztendőnként több interelt fizetnem, azonkivül a' mivel az épületet fenn kellett tartani. Az istálló már fenn állott, de — hol vegyek már marhát. Ha a' vízbe belé mentem, már evetzkélni kellett, azért ismét 80 forintot vettem-fel költsön, hogy egy pár szarvas marhát, és egy kos-barányt ragaszthassak, e' szerint ismét 4 forinttal szaporodott az interes. Az egy pár marhátul azért esztendőnként 15 forintot 14 garast 8 pénzt kellett interesti fizetnem. Miből vehettem én azt ki? Ha szintén a' gyapjúból, tejből, vajból annyit be-vettem-is, mit halzuált az nekem? mind adótságban kellett fizetnem.

De még ez nem elég vólt, már szülés hijjával vóltam. A' szántó foldem el-foványódott, a' rétem szomjúhozott, eledele nem vólt marhámnak, mert az a' trágvázás által nyótt vólta. Itt ismét meg-szorúltam. A' marhám rakásra húlt, két juhoknak annyi gyapja, két tehenemnek annyi teje nem vólt, mint más egy juhtúl, egy tehentúl kapott. Ha a' juhok meg ellettek fele-is el-döglött. Rövideden, én a' sok dologban meg-emésztettem magamat, a' mit kerestem adótságban fizettem.

Ugy gondolkodtam, török szakad ki-hatolok, de nem lehetett. Harmintz esztendeig gyötröttem testemet, fáradtam, nyughatatlankodtam, és minden esztendőben nevededett adótságom. Azután tovább nem vihettem. A' Hatélezők be-adtak, meg-leptek. Házam', pajtám', foldem', rétem'
mar-

marhám' egy szóval mindenem' el-foglalták, egyebem a' teli ruhámnál nem maradt. Így kínoztam egész életemben testemet 's már most vénségemben feleségemmel egygyütt nagy szükségben kell gyötrodnom. A' fiam a' Tsalzár Regimentébe katonának ált, a' leányom egy korhely emberhez ment férjhez, nem legithet rajtam, mivel a' nap többet hever a' házában, mint a' kenyérke.

Azért azt javallom minden ifjú embernek, hogy tsak kitsinyen kezdje a' gazdaságot! a' ki kitsinyen kezdi, nagyon végzi, a' ki pedig hirtelen meg akar gazdagodni, annak többnyire gyalázat a' vége.

Ennyit mondott az öreg ember.

A' midón el-hagyta a' beszédet, én a' kezemre könyöklöttem, tsak néztem, és egyet sem szóltam. Talán még most is ott ülnek, ha Rebeka meg nem tsipte volna fülemet, 's nem mondotta volna: Okosdi mi bajod? talán álmodsz?

Nem álmodom én mondék, hanem azon gondolkodom, mint jutalmaztathattya-meg az Isten az embert, ha mással jól tesz. En ennek a' jó szivü embernek szívefségből egy kevés eledelt adtam, és ő azt ezerferte vissza fizette.

Hogy hogy? kérdé az öreg mosolyogva, igen szeretném én azt.

Meg-mondom mindjárt felelék. En egyenesen abban az útban voltam, a' mellyen kend ment, most húsz szántóföld van a' Faluban árúba botsátva, és már fel akartam elopénzezni, 's költsön rá pénzt kérni. Epen úgy jártam volna én, mint

kend. Hallya meg jó emberem, ugyan mivel szolgálhatnék én kendnek?

Oh jó Isten! monda ő, már én rajtam nem lehet segíteni. Ha az embernek elfogy az ereje, már akkor késő a' segedelem. Az én leg jobb jól-tévőm már a' sírásó. Tsak annyit gyűjthetnék még, hogy egy ketskét, és két tyúkot vehetnék, hogy ne kellene mindég a' száraz kenyérkét ennem.

A' midőn ezeket mondotta el-ment könnyes szemekkel, meg-köszönte az ebédet, én is az ő tanátsát.

Mihelyt el-ment, mindjárt azt mondtam én Rebekának, ez az ember leg alább-is használt én-nékem ezer talért. Ha mi is segíthetnénk ő rajta! nem tudnál valamelly el-adó ketskét a' Faluban.

Tudok ugyan én monda ő, Krillina Anna Né-némnek van egy el-adó. Mindjárt meg fogtam a' kezét Rebekámóak, el-mentem Anna Krillina Né-nénkhez, meg-vettem a' ketskét három talléron, és még négy tyúkot, és egy kakast mind öfzve egy forintton hozzá. No már most mondék kedves Lelkem Rebekám tselekedd meg azt én értem, jöj-jel velem annak az öreg embernek házához! hozd-el te a' tyúkokat, én a' ketskét el-vezetem. Soha jobban nem tölthettyük-el e' mai napot, mintha ennek a' szegény öreg embernek ezt az örömet szerezziik.

Rebeka kész vólt rá. El-indúltunk egybe a' ketskével, a' tyúkokkal a' szegény ember faluja felé, meg-tudakoztuk n' házat, és minthogy a' Fe-
lesé-

lesége otthon nem vólt bé-lopódtunk az udvarában, meg-kötöttük a' ketskét az istállójában, be-dugtuk a' tyúkokat is, be-zártuk, és el-liettünk.

Az úton szem között jött ránk az Öreg, és kérdezte hol vóltunk? eggy kitsinyt ki-jártuk magunkat mondék, 's azzal jó éjtzakát kivántam néki.

Oh irgalmas Isten! soha egéiz életemben el nem felejttem ezt az örömet, mellyet azzal a' kevés pénzzel szerzettem. Mindjárt más nap, a' mikor épen Rebekával munkára akartam menni, kopogtatott valaki az ajtón. Ki-néztem, 's ott állott az Öreg ember Feleségével eggyütt, és fel-szóval sirtak: Ezerízer, ezerízer köszönyük kegyelmességtek, mellyet hozzánk mutattatok!

En úgy mutattam, mintha semmit sem tudnék a' dologban. De ök tsak állították, hogy a' ketske, és a' tyúkok, mellyeket az istállóban találtak, én általam vitettek oda. Végtére meg-szorította kezemet, és monda: Okosdi emlékezz-meg én rólam, ha néked, 's gyermekeidnek jól leszen dolgok, meg-érdemlitek ti azt én érettem. Valahányszor én tejes levest, vagy tojást eszem, könyörgök én ti értetek.

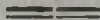
A' mikor el-ment, nyakamba esett Rebeka, zokogott, és monda: Óh én kedves Férjem, melly nagy örömet szerzettél te ma nékem! ha mi tegnap süttet, fottet ettünk volna, tántzoltunk, lármáztunk volna, már az mind el-múlt volna. De azt az örömet, mellyet mi tegnap annak az öreg embernek szerzettünk soha el nem felejttem.

Azután még egynehányszor kereftül ment az az öreg ember falunkon, és mosolygott mindég, a' mikor házunkat meg-látta. Örültünk mi annak, mikor ezt az öreg embert mosolyogva láttuk.

Mintegy öt éztendő múlva óldozta-fel a' jó Isten ötöt a' testből. Az ő utolsó szava-is, tudja ó, e' vólt: Én Istenem áld-meg Okosdit, és az o Feleségét.

De hogy ismét vissza térjek gazdálkodásunkra. A' midón én Feleségemmel együtt a' munkárúl haza mentem egyet mást belzélgettünk az öreg emberről. Rebeka mondék, ha mi tegnap vendégeskedtünk vólna, leg-alább húsz tallérunkba került vólna, még ez az erfényünkbe van. Négy tallért költöttünk erre a' jó emberre, és olly nagy örömet lzerzettünk magunknak véle, ollyan jó helyre költjük a' még meg-maradt tizen-hat tallért-is.

XI-DIK RÉSZ.

Okosdi Feleségével együtt kávét iszik, 's mit beszélgetnek felette.

Nem gondolkodtam már én egyeben, hanem hogy használjam jól azon tizenhat tallérokat, melyeket a' Lakadalomtúl meg-tartogattam. Rebeka hol egyet, hol mást javaslott, majd azt kívánta hogy egy tehenet, vagy juhokat, vagy egy tsikót vegyek rajta. Rebeka mondék az én ítéletem ez. Elöl eleséget, azután marhát! Mit használ az, ha marhát szerzünk, és azután elesége nem lesz? Azt gondolnám én, vennék egy darab földet, azon a' pénzen, meg-emlegetnéuk arról örökké Lakadalmunkat.

Ha azután gyermekünk lenne, ki-hoznánk arra a' helyre, ott néha néha vasárnap egy kis mulattságot tsinálnánk, 's meg-mondanánk nekik: Lásátok kedves Gyermekek, ezt a' helyet az által szerzettük, hogy a' Lakadalom után való nap nem vendégeskedtünk.

Re-

Rebeka el-pirúlt mikor én a' gyermekekről szóltam, 's monda: még gyermekek? melleze van még az! Bohó mondék, már ahoz kell magad tartani, 's akkor abban hagytuk azt. Más nap reggel hozott egy ibrik kávét, és egy tsup r híg tojást. Ezt meg-ittuk, tréfáltunk, 's vitsoztunk.

Rebeka, mondék én utollyára, igen jól esett nékem a' te kávéd, mondhatom.

De — de — de

Nohát mitsoda? kérdé ő, mire való már az a' fok De?

De mondék én, ha mi minden nap kávét akarunk inni, nem melleze megyünk úgy.

Talán nints eszed, moda ő, azt az egy pár fint'sa kávét-is meg-vonnád tőlem? mi óltóbb mint a' kávé.

Én. Nem szóllok most én a' költségről kedves Rebekám, de elég az ahoz hogy a' kávé nem szegény földműves embernek való. Kemény munkát kell néküink dolgozni, erő, velő kell a' mi tson-tunkban, mitsoda erőt ad az a' meleg, híg jószág? Jobb néküink egy jó darab vajjas kenyér.

Reb. Ej, már én tsak a' kávéval tartok.

Én. És gondold-meg tsak az időt, mellyet azal el kell tölteni, a' főzésben el-telik egy óra, az ivásban a' másik.

Reb. De már azt bizony Okosdirúl nem gondoltam volna, hogy a' borsót-is úgy meg-fzámlállya. Ebből lesz már a' gyönyörű Házalság, az Isten kegyelmezzen-meg!

En. Ne bosszankodj édes kintsem, halgasd-meg a' mit mondani akarok. Gondold-meg csak, ha mi mindennap el-töltünk egy órát a' kávéval, az egy héten a' vasárnapot hozzá nem számlalván, hat órára megyen, hólnaponként, ha a' hólnapot csak négy hétbe vezem 24 órára, minden esztendőben 288 órára, tíz esztendőben 2880 órára, húíz esztendőben 5760 órára. Ha tehát húíz esztendőt el-töltünk együtt a' házassági életben, úgy 5760 órát töltünk-el a' kávéval.

Reb. Éj, mit belzélz, én a' kávét el nem hagyom.

En. Nem-is vezem-el erővel tőled, csak azt kívánom, hogy magadtól hagy-d-el. Ugyan vald-meg helyes-é, vagy nem, a' mit mondok.

Reb. Ha én azt tudtam volna, hogy te olyan zörgő fősvény vagy, volna én — itt kezdé firni, hogy a' könnyek peregtek az ortzáján.

Oh gondolám magamban, már így nem jó lesz. Ha én ötet ki akarom disputálni, az egész mai nap vezekedéssel telik-el, 's utollyára-is csak ugyan nem eggyezünk-meg. Hadjuk abba kedves Rebekám! mondék, nem foglalak én el téged a' kávétól csak legyen kedved, ne vess rám olyan komor szemeket.

Másnap ismét kávét készített. Az alatt, míg ő a' konyhán volt, meg-kentem én egy darab kenyeret vajjal, meg-ettem, ki-mentem azzal az udvarra, és egy olyan munkához fogtam, a' melyet volta képen le-írok. A' mi falunkban a' har-

mintz ezfendős háborútúl fogva , 's az előtt-is olyan szokás vólt, hogy minden gazda ember az udvaron árkot vetett, hogy a' ganaj lév ki-follyon. Én-is találtam az udvaromon egy ilyen árkot. Oda mentem , és az árokban ástam egy mély gödröt , egy edényt belé tettem , a' földet körülete jól meg-tapodtam, hogy a' ganaj lév tsak abban follyon. A' mikor már szinte el-készítettem kávéra hiv' engem' a' Feleségem.

Én egy tsepp kávét sem iszom , mondék , tsak igyad te az Úrnak nevében.

Akkor be-tsapta az ajtót, én pedig jól be-tsí-náltam az edényt.

Délre tele folyt, akkor ki-meritettem, meg-öntöztem vele a' ganajat, hogy az illendő nedveséget meg-tartsa.

Más nap nem hívott engem' Rebeka kávéra, maga meg-itta, én az alatt ki-meritettem az edényt. A' mikor épen el-végeztem, hozzám jön 's egy pár mély rántz vólt homlokán.

Majd jó lessz ebbül, gondolám magamban.

De, monda ő, ugyan mitsoda bolondságot tsí-nálz te Okosdi?

Nem egyebet felelék, hanem hogy a' trágyát meg-öntözöm a' levével.

Akkor a' tsipejére tette kezét, nagyot katzajtott, 's monda: talán ki-m-ntek a' Várbúl Okosdi. Más emberek még szeretik ha a' ganaj levét ki-vehetik az udvarrúl, te pedig még vissza hordod, ha el-foly-is. Már a' mit hafznál?

Mond

Mond-meg hát, kérdém ötet, mi a' kávéban leg-jobb, a' víz é melly arrúl le-töltetik, vagy a' lepreje?

Tudni való, monda ő, hogy a' víz, a' mellyet le-töltök.

És a' ferben mi leg-jobb? A' törköly-é vagy a' Ser, a' melly arrúl le-fut.

Bizonyosan a' ler, monda ő.

No láddé Bohó, mondám néki, így van ez a' trágyára, 's levére nézve-is. A' levében van a' leg-jobb eró, és a' ganaj nem egyéb, hanem ser-pró, és törköly. Mikor azért az emberek az udvarbúl ki hagyják folyni a' ganaj levet, tsak olyhá tettzik az nékem, mintha a' fert, 's kávét öntöz-nék-ki.

Ha! ha! ha! ha! nevetett ő, 's el-mént.

Meg-lehet, a' mint némelly Alfzonyoknak szokások, hogy ezt a' történetet Katalin Annának, Sabina Évának, vagy valamelly más Nénnyének el-beszéllette. Kevés idő múlva már minden serházban errúl beszélgettek, engem ki-nevettek, és ha a' szomszédok valamelly udvarbúl látták ki-folyni a' ganaj levet, nevettséget üztek belőle, mondván, itt foly az Okosdi kávéja.

Attúl az időtúl fogva köz példa beszéddé vált az. Három mértföldnyire minden Falukon a' ganaj lé Okosdi kávéjának neveztetik.

En arra nem halgattam, hanem tsak gyűjtöttem a' ganaj levet, mint az előtt. Mikor nedves idő vólt, és még a' fű nem nagy vólt, meg-öntöz-

tem

tem a' füves kertet vele, úgy gondolkodván: a' mi jó, jó az most-is, örökké-is jó marad, ha száz ezer bolondok nevetnek-is rajta.

Az előtt nekem leg-nehezebben, hogy Rebeka nem vólt hozzám olly jó kedvvel, mint az előtt. Kedvét tettem valamibe lehetett, de semmit sem használt. A' fok jó szót-is hijjában vesztegettem volna, látván hogy kevésre megyek azzal.

De egyszerre nagy örömöm lett nékem. A' hogy reggel fel-öltözött vettem észre hogy sírt. Mi bajod van Rebekám? kérdém ötet. Tízszer-is kérdeztem mig egyet szólt. Végtere a' nyakamba előtt, zokogott, és akadozva monda: szeretné még engem Okosdi? szeretné ismét engemet? tudom hogy eddig nem jó voltam, de ezután jobb leszek, tökéletesen el-hibedd, kávé sem ilizom többé csak egy tseppet-is.

Hogy hogy lehet az? kérdém ötet, hogy egyszerre más gondolat ért? Meg mondom mi az oka, felele ő. Én tegnap mikor a' kertben a' füvet arattam, látám hogy azon a' helyen, a' mellyet te ganaj lével meg-öntöztél két annyi fu vólt, mint a' mellyet meg nem öntöztél e) Akkor így gondolkodtam, mind ezeket az én férjem akkor mivelte az én

---

e) Meg kell azt jegyezni, hogy Okosdi ganaj lével csak akkor öntözte kertet, mikor nedves, vagy elsős idő vólt, mert magában a' ganaj lé még ki-fzarasztja a' földet, ha csak vízzel nem egyelítettik.

én hasznomra , mikor én kávéztam Akkor megbántam tselekedetemet kedves férjem — nem főzök én több kávét , tsak szólly , azonnal meg-tselekefzem , segíték néked mindenekben.

A' Szep szónak van haszna. Itt igazán bételet az. Rebeka úgy meg-gyengítette szivemet, hogy én mindent valami meg-efett koztünk, neki meg engedtem, el-felejtettem, az ölemben vettem, és magam törölgettem-meg könnyes szemeit.

Végtére mondék, most én tsak magam dolgoztam a' kávézás idején, és már annyi haszna lett, — de mennyi lesz ezután ha te énnekem segítesz. Búzá, gabonát, árpát, zabot, röviden valamit szived kíván bővséggel termesztünk, tsak te segíts nékem az alatt az ido alatt míg mások kávéznak.

Már most mivel a' feleségem segítségemre volt, kétfzerte jobban ment a' dolog. Ő rá hagyta a' ganaj lé ki merítését, magam más dologhoz láttam.

Elofzör azzal a' Gyermekkel a' kit a' kegyelmes Ur mellém adott egyy odrót álltam. A' mikor e' véghez ment, minden iltenadta reggel ki-mentem vele a' mezöre, és mindent öfzve hordattam vele, a' mire másoknak lziükségek nem vólt. A' hol valami rakás perje füvet, vagy dudvát találtunk, fel-raktuk a' talyigára, 's haza vittük, kórót, tsalánt, 's más egyébb növötényeket, mellyeknek más hasznát nem vette ki-vagdaltunk, 's egyy rakásban hordtuk. A' fák leveleit, mellyeket offzel a' szél le-fúj, öfzve gereblyéltük. Mindenek felett

pedig azon voltam, hogy gyepet hányhastak rakásra. Ha valahol fel-találtam, a' hol más kára nélkül fel-áltam, és rakásra gyűjtöttem.

Mind ezeket a' gödörbe hánytam, 's öfzve tapodtam. Ha a' gödör meg-telt, ismét fél annyi magasságra fel-töltöttem mint magam, 's ganaj lével meg öntöttem.

Más elztendőben ismét egy gödröt áltam mellette, harmadikban meg-máft. Az alatt az első rakás egésszen öfzve ívott, már akkor ki-hordhattam a' szántó földre.

Illyen módon fok ganajt gyűjtöttem míg szántó földem nem volt.

Ezzel én magamnak nagy háfznot hajtotam. Rend szerént az emberek elsőben szántó földet szerznek, azután gondoskodnak a' trágyázásról, így a' szántó föld el-loványodik, azután nehéz jó rendben hozni. En ezt a' szokást meg-fordítottam, elől gondolkodtam a' földről. Mihelyt azért szántó földet szerzettem, mindjár meg-javithattam, és rend szerint két annyit arattam mint mások. Mikor azután nagy szekér búzákat vittem haza, gyakran tréfáltam feleségemmel ekképen: Laddé Rebekám ez a' gyümöltse annak, hogy a' kávázás idejét jóra fordítottuk.

Idővel, a' midön a' jó Isten gyermekekkel meg-áldott, mind magamnak, mind feleségemnek a' gyermekekkel annyi foglalatofságom lett a' kávázás idején, hogy a' ganaj levet magam ki nem öntözhettem. De azért az el nem múlt. A' Pesta dolga volt

vólt már az, a' kit a' kegyelmes Úr mellém adott, mikor ofztán meg nevezedtek, hol egygyik, hol a' másik vitte véghez.

XII-DIK R É S Z.

Az Okosdi felesége teherbe esik.

Mivel már el kezdtem gyermekeimről szóllani, bővebben is beízelék erről. A' mi falunkban az a' szokás vólt, hogy egygy pár házas embernek ritkán vólt két gyermekénél több. Már annak mitsoda fundamentoma, 's oka vólt nem tudom. Ha a' harmadik-is elő jött, már azt gondolták, hogy éhel kell nekik meghalni. Ha a' negyediket-is meg adta az Isten, azon majd a' falba verték fejeket. Nevettség vólt az én előttem, és én mindenkor azt hittem, hogy minden ép, egészséges gyermek a' Tárláságban meg-ér lég-alább 2000 rénes forintot.

De hogy a' dologra térjek! A' midön Rehekával mint egygy két hólnapig éltem, fok körül állalokból éizre vettem, hogy ő terhes.

Ki nem mondhatom, melly nagy örömm volt nékem azon, a' midön elevenen képzeltem, hogy már én majd atya leszek! Akárhol jártam költem, úgy tettett nékem, mintha gyermekemet előttem látnám, mintha azt karomon hordoznám, és vele jattzanám.

A' midön egykor a' mezőrül haza jöttem, és keménnyen dolgoztam, elzembe jutott nékem egy Tanítás, mellyet nekünk a' mi kedves Papunk a' gyermek nevelésről tett, melyben ilyen formám beszélgetett: „ Kedves Barátim, gyakran nézem én azt, melly kemény munkát dolgoztok ti, és örülök rajta. Mert a' ki földjét jól miveli, jó aratása van annak. De akkor egyfizer'smind azt is kívánom, hogy bár csak néktek gyerekeitek nevelésére-is olly nagy gondotok volna, és akkor szomorkodom, a' midön látom hogy az elvetett zabon búsultok, és arra az el-rejtetett kisdedre, a' mellyet annya szive alatt hordoz nem gondoskodtok, hogy a' ki kelt magra vigyáztok, és gyermekeiteket ki-velitek eszetekből. Kérlek titeket jó emberek az Isten nevében, gondollyátok meg mit tselekeztek! egygyetlen egy jól termett férfi gyermek, egy egészséges serény jó Leány a' ki anyjának segittségére van, egyetlen egy jól nőtt férfi gyermek a' ki attyának gyámola, több örömet ad, mint a' leg szebb búza, vagy árpa föld. Ellenben ha egy gyerekeitek beteges, nyomorúlt, vagy rossz, olly nagy szomorúságtokra van, hogy többé akár mennyi földi jók-is örömötöket

töket vissza nem adhatták. Ha nem akarjátok ezt a bánatot élni, egészséges, serény, jó erkölcsű gyermekeket kívántok, azon legyetek, hogy ezt az örömet meg-érjétek, e' pedig így lesz meg, ha gondot tartotok Gyermekeitekre születések előtt, születések idején, születések után, és mikor nevedednek. Kedves Barátim, kérlek benneteket, gondollyátok-meg csak, ugyan mitsoda itélettel volnátok a' felől az ember felől, a' ki a' városról hozzánk jönne lakni, szántó földeket venne magának, búzával bévetné, azonban a' szántáshoz, vetéshez semmit nem értene? De okosabban tselekedznek-e azok, a' kik feleséget vesznek, gyermekeket nemzenek, és a' gyermek neveléshez semmit nem tudnak? lehet-e annakutánna tsudálni, ha eggy el-vezítí feleségét a' szülésben, a' másnak nyomorúlt, a' harmadiknak rolliz erkölcsű gyermekei vagynak, a' kik életeket keferüvé teszik? Mire kell a' gyermek nevelésben vigyázni, azokat mind meg-mondom apródonként tinétek, az ebben meg-efni szokott hibákat magatok-is meg-olvashattjátok azon könyvből mellynek tizimje ez: Rák könyvetske, vagy a' gyermekek oktalan nevelésére való út mutatás. f)

Mire kell pedig vigyáznotok, hogy a' kisedd születése előtt, és utánna egészséges legyen, én azt a' papoló székben meg nem mondhatom, mivel itt

F 3

fok

---

f) Ez a' könyvetske rövid időn ki fog Magyar nyelven jönni.

fok nőtelen ifjak vagynak, a' kik előtt az illyes dolgokról nem lehet bátran beszélni. Kivánám pedig, hogy minden házas emberck olvashatnák azt a' könyvet, mellynek tizimje ez: David Busch. A köz nép gyermekeinek tessi nevelésére vezető út. Abban igen lohat taiáltok, a' mellynek tudasa néktek igen szükséges volna.

Oly elevenen emlékeztem már én most ezen Tanításra, mintha tegnap mondatott volna. Más nap két font vaját, és tizenöt tojást vittem a' városra, el-adtam, el-fzakasztottam az árrábúl annyit, a' menyinyin a' Könyváros boltban meg vettem a' Busch Ur könyvét, mellyet a' Pap Ur úgy dítsért.

A' következő vasárnap, két Templom után eleitől fogva végig olvastam én azt, és már sokkal okosabb lettem a' Házaság dolgában, kivált azért is, hogy a' Prédikátor Ur beszéllett rá egyet mást.

Más nap reggel meg öleltem Rebekát, 's mondék: el nem hinnéd kedves Rebekám, melly igen örülök én azon, hogy nekünk kevés idő múlva gyermekünk lesz.

Ennékem is nem kis örömem van azon, monda ő, tsak hogy az Isten szerentsésen vigyen által a' szülésen, és a' gyermek ép egészséges legyen.

Es hogy a' jó erkölsü legyen felelék én. Az Isten véghez vízi a' maga dolgát, tsak hogy mi sem mulassuk-el, a' mi a' Keresztyén Szüléknek kötelelségek. E' napságtúl fogva a' ganaj levet nem fogod meríteni, fejedem felül a' nagy rakásra nem

fogod

fogod hányni, azt vagy én, vagy Pesta végben vílzfük. Valami nehezét nem fogl emelni, mert úgy könnyen kárt tehettz magadban, 's szerentsétlenül járíz. Továbbá akarodé, hogy egy frífs jó gyermeked legyen inkább, mint valamelly morgolódó, rívó, gúnyoló?

Oh Bohó, monda ő, eggy frífs eleven jó gyermeket szeretnék én. No hát ha azt akarod, mondék kedves Rebekám, magad-is víg kedvu, 's jó légy. Néked ez ideig az a' szokafod volt, hogy egéllz nap-is el-zörögtél, ha vagy eggykor, vagy málfzor meginttetlek, azt mondtad, nints eszed, boldond vagy, ki mentek a' Várbúl. Ha te ezzel fel-nem hagyíz, a' gyermeked-is olyan zörgő, morgó, gúnyoló lessz. — Igaz az a' közpélida beszéd, 's igaz is marad: **Nem mellze esík az alma fájátúl.**

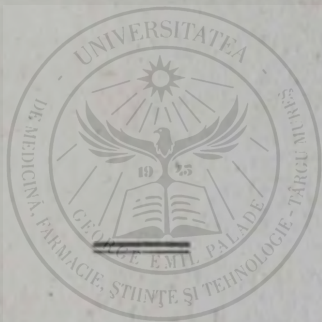
Rebeka nagyon eltsudálkozott, a' mikor én ezt mondoitam. Ennyi kárt okoz az? kérdé ő. Úgy vagyon felelék. A' kiseded, a' mellyet szíved alatt hordallíz a' te gyümöltöd, valamint az alma a' fáé. Az alma a' fából szivja a' nedvelséget, a' gyermek az Annvábúl. Ha te a' fát meg-rázod, vagy a' szélvéfíz ide 's tova hajtogattya az alma is meg mozdúl. Már épen úgy gondolom én a' haragot az emberben, mint a' szélvéfízt, háborgós idöt, az egéllz testet meg-háborittya az. Nem igaz é hogy mikor te boldzonkodol az egéllz testedben érzed? minden tetemed refízket? Gondold-meg már, mint szenyved az a' kiseded akkor, mikor így öfzve

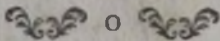
rázódik. Ekkor szükségesképen az Annya testében együtt bosszankodik, tsuda é hát, ha azután maga is bosszús, 's makats lessz.

Ugy van, kedves Fériem monda ő, tsak én azt el-hagyhatnám. Minden enged mondék, ha szívesen fel-fzed magadban, és mindég elzedben tartod gyümölsödöt, mikor valami gondolatod szerint nem megyen. Jól ment a' dolog. Elzre vettem hogy attúl az órátiúl fogva sokkal jobban magára vigyázott, mint annak elötte, és olly élesen nem belzél, mint szokott vólt. Ha néha meg-szúrta valami, tsak azt mondtam: Rebekám kedvez a' te ártatlan kisedednek, az e'ég vólt.

Jó! gondolam magamban, midón ezt ézre vettem, most van alkalmatolságom Feleségem jobbítására, 's magamban-is vólt azonban jobbitani való. Meg kell vallani, ha nem eggyfer mászor én-is hibáztam. Ha néha a' harag meg-környékezett lár-máztam, kiabáltam, a' mellyet azután magam-is meg-bántam. Meg-tartóztattam azért magamat a' mennyire tsak lehetett, és ha olykor meg-indúltam, mindjárt a' kisededrül gondolkodtam, és valamely más dologra fordítottam elmémet. Ha néha fogyatkozás egett a' gazdaságban, ha vagy eggy, vagy más rosszat szóllott rólunk, már arra vigyáztam, hogy Rebekának fülébe ne mennyen. Ellenben ha valami jó, örvendetes dolog történt, már Rebeka első vólt a' házban, a' ki azt meg tudta. Ilyen módon szerentséfen véghez vittem én azt, hogy ő mindég jó kedvel vólt.

Soha jobbra ezt az időt nem fordithattam volna. Mind é mái napig, a' midőn már az én fejem meg-öszült hafznomra van ez nékem. Meg-tanúltam uralkodni indulatomon, Feleségem lassan lassan meg szelídült, 's olyan lett mint egy bárányka, gyermekeim nyájasak, magokat kedvelték, valamint az Angyalkák. Mindenek előtt kedveségbe vagynak, valaki őket láttya szereti, most lints nékem semmiben nagyobb örömöm mint gyermekeimben.

XIII-DIK RÉSZ.

Az Okosdi Feleség veszekedik.

Mind ezek mellett is Feleségem első nehézségében adták elől magokat némelly kedvelten történetek. Haza jöttem p. o. egy estve a' mezőről nagy faradtan. Ha el-fáradtam-is, gondolám magamban, semmi az, el-felejttem én egy két szempillantás alatt a' napnak terhét, ha Rebeka egy kedves tekintetet vet rám.

De épen ellenkezően lett a' dolog. A' midőn még valami ötven lépésnyire voltam házamtúl ártóztató lármát hallottam. Futottam valahogy erőm szolgált, meg nyitottam az ajtót — 's ott állott Rebeka, szitkozódott, motskolódott mint a' nádi vereb, és reszketett egész testében.

Mi dolog? kérdém, az Istenért mi dolog?

Az az átkozott gyermek, a' Pesta!

Hát mit tselekedett?

Az akasztófára való!

Mond-meg hát mit tselekedett?

Bár csak loha a' házunkba ne hoztad volna!

Mond-

Mond-meg hát mit csinált?

Úgy meg-bosszontott, hogy nékem minden tettemem refzket.

Jól látom én azt, de mit használ már ez a' lotsogás? akarnám tudni mit mivelte az a' gyermek.

El — el-törte az akasztófára való a' legjobb tálatat.

Már itt nehéz vólt boldogólni. Magam is tűzben vóltam. Ha tüzes indulatomat követtem vólna, vagy a' gyermeket öfzve törtem vólna, vagy az affzonyt öfzve hordtam vólna. Az egyik szint' olyan rossz lett vólna, mint a' másik. Szerentsémre ezembe ötlött, hogy én tűzben vagyok, és most semmit okosan nem tselekszem.

Mit tselekedtem azért? ki-mentem az udvarra, és ki-merítettem a' ganaj levet. Míg azt meringettem egy kevélsé meg húlt a' vérem, és feltaláltam, hogy kell a' dologgal bánni. Ha a' gazd' affzonymak gondolám magamban helybe nem hagyom tselekedetét, még jobban bosszonkodik; a' jó szó semmit nem használ, mert nagy tűzbe van. Ha azt a' szegény gyermeket meg-vertem egy alá való talért, azért az Isten előtt számot nem adhatok.

Félre tettem azért merítő edényemet, vissza mentem, és már akkor Rebekát más állapotban találtam. Nem szitkozódott már, hanem sírt mint a' kis gyermek. Oh szegény affzony, mondék, légy tsendelen! meg-fizetek én Pestának, hogy meg-emieget egész életében. Most kérlek mindenekre,

jojj

jöjj-ki velem a' házbúl, hogy az a' gyermek fzed-med elébe se kerüllyön — hiszen bosszúságodban meg-is halhattz.

Már a' meg-is lepsz, monda ö, én pedig megfogtam a' kezét, 's ki vittem messze a' mezöre. Mindég volt az én szokáfom, hogy a' szabad levegöre mentem, ha valamiért meg-bosszonkodtam. Ott meg-látván hogy a' jó Isten mindeneket jól tselekedett, el-felejtettem azon, melly rosszul tselekeznek sokszor az emberek.

A' mint mondám, ki vittem a' mezöre feleségemet, szántam, meg-fzorítgattam kezét, és egy darab krompély földhöz vezettem, mellyet árendáltam. Magamnak tulajdon földem még akkor nem volt.

A' hogy a' földhöz értem, mondék, Láddé, minő szépen állanak ezek a' krompélyok, már olly nagyok, hogy egy tállal ma-is ki szedhetünk belőlök. Már egy ételre valót ki is szedtem volna, de a' jutott eszemben hogy Rebekámat-is magamhoz vezem, együtt vigyük véghez, hogy így az ö örömében részt vegyek. Oda hívtam azért, én álltam, ö pedig szedte a' kötőjében.

Rebeka a' krompélyon való örömében el-felejtette az el-törött tálat.

Vissza menőben egyetmást beszélletünk a' krompélyról. Midőn már vettem észre, hogy feleségemnek megjött a' kedve, azt kérdém tőle: mond meg már kedvelem, mennyit ért az a' tál, mellyet Pelta el-tört.

Há-

Három garast, felele ő.

Hát azt a' kisededet, mellyet szíved alatt hordasz, mennyire betsülsz?

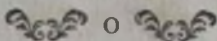
Oh monda ő, tudom jól hová tzelezol. A' tálat fel-fem veszem én, de csak igen belfzonkodom, hogy az a' gyermek olyan bolondokat tsinál.

Kedves feleségem, mondék én továbbá, nem törtél-e te el löha-is egy tálat. El-halgatott, 's úgy mentünk egy darabon, hogy még csak szó sem ért bennünket.

Midön már közel értünk házunkhoz, meg-kérdém feleségemet, no hát mit gondoltál? meg-versem-e ugyan csak igazán Péstát?

Oh ne, felele ő, ne tselekedd azt, nem jól bántam én azzal a' rossz fiúval. Nem tudom én magam-is, hogy indítottam olyan nagy lármát azért a' hijjába valóságért. De csak az én szegény gyermekeimnek ne lenne kárára.

XIV-DIK RÉSZ.

Az Okosdi Felesége alattomban a' Bábával tanátskozik.

Azt gondoltam már, minden jól megyen, — de imé egy új körül-állás adta elő magát, a' melly nékem fok bűt szerzett. Rebeka nem veszekedett, nem haragoskodott többé, de szüntelen szomorú vólt, 's bűnak erefztette a' fejét. Mikor tudakoztam, mi baja? nagyot sohajtott, 's monda: óh tsak az Isten meg-segítene! bár tsak ép, egélséges gyermekem lenne! bár tsak löká ne kinlód-nám!

Próbáltam én mindenképen az ő szomorú gondolatait el-űzni — de semmit nem halznált, tsak bűnak erefztette magát.

Mi a' kö, gondolám magamban? ennek valami fundamen'toma, 's oka van? Vallyon valami hijjába valóságot nem ver é valaki a' fejébe.

Más nap ki-ment a' mezöre, és én távolyról utánna lopódtam.

Majd

Majd meg-látom, gondolám magamban, ha valamit vehetnék ezre, ki teszi az én Feleségemet illy nyughatatlaná.

Nem sokára nyomába akadtam. A' Falu végén lakott Anna Asszony, egy vén bába. Mikor a' Feleségem az ablaka alatt el-ment, ki-kukutskált, 's monda: Jó reggelt Okosdiné Asszony! hová szándékozik maga, nem tér-bé egy kevélsé?

Nem kellett ezt az én feleségemnek kétfszer mondani, bé-ment, én pedig — az orromra tévén ujjomal, meg állapodtam, csak néztem előre, azután vissza tértem gondolván magamban: várd rá! majd meg találom a' tsumót. Várj Anna! várj! majd ki tanulom én a' dolgot; de nem felejtessz te engem el.

Midön a' feleségem haza jött, nagyokat sohajtott ismét, én úgy mutattam, mintha semmit sem tudnék a' dologban. A' hét vége felé meg-fogtam kezét Rebekáinnak, 's mondek: Rebeka közelget már az idő, mi ifjú emberek vagyunk, a' kiknek ebben a' dologban semmi tapasztalásunk nints, jó volna ha valami értelmes emberrel tanátskoznánk. Ott van Anna Asszony, már az egy tapasztalt öreg Asszony, nem jó volna é, ha egykor magadhoz hívnád, és körül-állásidról böven befelegetnél véle?

Már én azt régen meg gondoltam, felele ő. Ha te meg-nyuglzol benne kéni fogom, hogy Vasárnap két Templom után jöjjön el-hozzánk.

Meg-

Meg lett a' mit akartam. Rebeka azonnal süttött egy pár pogácsát, és vasárnap ott termett Anna Asszony. Én egy könyvet vettem kezemben, a' kementze megé ültem, és mutattam mint-ha olvasnék. Eleintem tsak sifogva szólott feleségemmel, azután nagyobb hangon, végtére hogy minden szavát meg érthettem.

Oh Istenem mitsoda dolgokat hallottam én akkor: minden hajam szála fel-ált, a' vízi tsudákról, a' mellyek a' terhes Asszonyok után lefelkednek, 's a' vízbe vonnyák: a' váltott gyermekekről, a' kiket az ördög, az Isten kegyelmezzen meg, a' bütsübe teszen, és helyekben a' gyermekeket el-vízi: a' két fejü idétlen gyermekekről, 's más illyenekről, a' kiknek Izajok nintsen, vagy tsak egy kezek, vagy a' kiknek szársontok a' hátokon van: az asszonyokról, a' kik valamiben hibáltak, 's azután nyomorult gyermeket hoztak a' világra; a' terhes szülésekről — rövideden olly' irtóztató meséket beszéltt ő, hogy én magam-is a' kementze megett tsak el nyárjadtam.

Epen még egy Asszonyról akart beszélni, a' kinek a' mellyét el kellett volna vágni, akkor tovább nem szenyvedhettem, ki jöttem a' kályha megül, 's azt mondttam: Ugyan Anna Asszony, tsak mondja meg kend, miért beszéli kend azokat az utálatos meséket?

Hízen felele ő, tsak kell valamit beszélni, hogy az idő tellyen.

Nohát mondék, ha egyéb vége nints kendnek benne, löha ne fáralfza magát. Az én feleségem még löha én mellettem el nem unta magát. De vallyon szabad-é az, lehet-é arrúl az Istennek elég fázmot adni, ha az ember egygy szegény Allzonymak, a' ki másképen is fájdalmat érez telében olly' írtóztató dolgokat beszéll, hogy a' minden kedvét el-ejti. Pfuj! nem szégyenli kend szíve szerint! egy ilyen öreg Allzonymak kellene már annyi eszének lenni tudni kellene már azt, mint kell a' terhes afz-zonnyal bánni, mint kell azt biztatni, vigasztalni.

Felelgetni akart, de én szólni se hagytam, és tsak meg-mondtam, hogy a' lok fetsegésnek semmi helye nints. A' kend ostoba lotsogása az én feleségemet olly nyughatatlanná tette, hogy a' helyén sem maradhatott. Mi lesz már ebbül? ha már most-is olly gyenge szívé, hát még akkor, a' mikor a' szülés ideje el-jő? nem tsuda volna, ha kétségbe esne. Azért tsak meg-mondom egy szóval, hogy én többé azt nem szenyvedem. Ott van a' kend pogátsája, mennyék ked dolgára, és ide elébb ne jöjjön, hanem ha hivattatik.

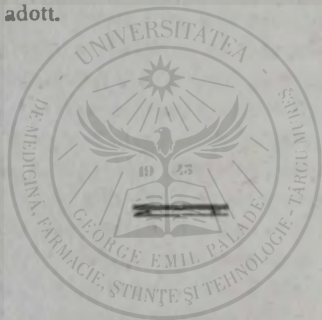
El-ment, és duhogott, valamig tsak halhattam.

Akkor feleségemhez fordúltam. Rebekám mondék, te másképen egygy okos értelmes Allzony vagy, hogy hogy lehet hát az, hogy téged' egygy lotsifetsi vén Allzony orrodon fogva hordoz? Ugyan néha nem ő nála lopódtál-é be, mikor éu azt gondoltam hogy te a' mezon vagy? úgy-é hogy ki-találtam.

Oh jó Isten, monda ő, ha az ember illven körülállásokban van, fejedelmet, 's vizsgálást keres.

Gyönyörű vizsgálatás mondék. Ez előtt te mindég friss, jó kedvű Asszony voltál, de mióta a' vizsgálatást vetted, tsak búnak erefzed fejedet, mintha apád anyád meg-hólt volna. Szó a' mi szó kedves lelkem, ha azt akarod hogy szerezselek, adj parolát, hogy te soha annak a' lottifetsi asszonynak a' küszöbén bé nem lépsz. parolát adott.

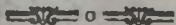
XV-DIK RÉSZ.

Okosdi feleségével együtt a'
Krompély földre megyen, 's
együtt beszélgetnek.

Nem megyünk a' Krompélyt nézni feleségem?

Ha el-vizel magaddal, monda ő, örömeft el-megyek.

El-ménének hát mi, és mikor oda értünk, egy pár sárga répat húztam az ő Izámara, mellyet földem végibe vetettem, 's azzal kedveskedtem neki. Az evés közben elő hoztam azt a' gyilkos históriát, mellyet Anna beszéllett, és mondám: vesd-ki azokat a' rémítő gondolatokat az elfzedbül. Mert a' többnyire hazugság. Hogy a' vízi tsuda az aszonyokat a' vízbe húzza, és az ördög a' kis gyermekeket el-vizfi, már azt ma egy okos ember sem hiszi. Mire való volna a' jó Isten, ha az ő utában, 's Házában az embernek az ördögtül semmi nyugalma nem volna? A' mi pedig az idétleu

születteket illeti, az igaz, hogy van erre néha példa, de ez száz éltendőben elik-meg egyszer. Mennyi gyermekek születnek a' mi falunkban, de azért láttál-é tsak egygy idéltent-is köztök. Arra is van példa, hogy a' föld meg-nyílt, és az embereket el-nyelte. Ha mindég ezt forgatnánk elménken: óh kedves ég, bár tsak a' föld el ne nyelne, soha egész életünkben örömiünk nem lehetne. Tsak te légy tsendefen. Meg-látod hogy olyan jeles szép gyermeked lesz mint az annya. Erre el mosolyodott.

A' mi pedig mondek a' nehéz születeket, és a' tsetstől való el-választást illeti, azon ne verd a' falba fejed. Igen gyakran magok az allzonyok okai azoknak az irtóztató kípoknak, mellyeket nékik ki kell állani. Tsak fokat ne üll, ne haragoskodj, menny-ki mindennap a' szabad levegőre, vigyed dolgodat mint ez előtt, tsak arra vigyázz, hogy valami nehezet ne emelly, a' többi magában mengyen. Most éltendőre, midőn ismét itt egygy más mellett ülünk, és egygy kis nyájas jó kedvű fiú, vagy egygy friss eleven lyánka tsulz-kál körülted, magad-is tsudálkozni fogsz, melly fok hijába való képzelődéseid voltak.

O Istenem! nagyot sohajtott.

Miért sohajtasz ismét? helyes-é vagy nem az én beszédem?

Helyesen mondasz mindeneket kedves férjem, felele ő, de nem vethetem én ki észemből azokat a' borzasztó gondolatokat, mellyeket Anna fejembe vert. Velem kelnek azok fel, 's velem-is feküsz-

nek

nek-le. Könynyü néked beszélni, volnál tsak abban az állapotban, melyben én vagyok, majd más nótát fúnál. Ez előtt én sem voltam ilyen, de miolta ebben az állapotban vagyok, egésszen megváltoztam. A' mit egyfzer az én fejembe vernek, nem megy az onnan ki egy hamar, nem vethetem én az többé ki az eizembül.

Mind ezeket olly egyenes szívet jelentő formában mondotta ő énnékem hogy lehetetlen vólt nem hinnem. Meg-indúlt rajta bennem a' szivem, és gondolkodtam magamban, mit tselekedjek vele! El-halgattam, bal kezemre támasztottam fejeimet, 's jobb kezemet a' 'sebemben lógtattam. Ott találtam egy könyvet, mellyet én tizenöt esztendő koromtól fogva minden vasárnap magamnál hordoztam, a' mellyet én Vasárnapi könyvetskének neveztem. Ebbe a' könyvbe írtam én fel mind azokat a' jó verseket, mellyeket a' mi Prédikátorunk Tanításában a' Bibliábúl, vagy más jó énekekből elő hordott, és a' mellyet némelly jó könyvekben magam találtam. Ki-vettem. Magam sem tudom miért? A' midön ebben a' könyvetskében a' leveleket forgatnám, 's azon szép verléknek örülnék, a' mellyeket bele írtam: egyet gondoltam, a' mi meg ért száz tallért, fel-költem, 's mondtam feleségemnek, hogy még két répát hozok, és míg a' répáért jártam, ki-találtam hogy fogjak a' dologhoz. Ha az én feleségem gondolám magamban, meg nem válhat azoktól a' gondolatoktól, mellyeket egyfzer a' fejében

szedett, soha jobbat nem tselekedhetem, mintha jó gondolatokat verek a' fejébe.

Vissza menőben megvakartam neki egy répát, 's mondék, itt van ez a' gyomrod számára. Hát szived erősítésére adjak-é valamit, a' mi elűzze félelmedet, 's badjadságodat?

Oh monda ő, ha te nekem azt adhatnál? Itt van a', felelék, megmutattam neki könyvemet, és kértem, hogy keressen ki magának egy verset. Ő ezt választotta:

Ha egy veréb a' fészekéből
Tsak az Úr engedelmeből
Eshetik le; hat én reám
Mint vigyáz menyei Atyám.
Ez erősíti szívemet
Karodon hordassz engemet.

Ezt a' verset, mondék, könny nélkül tanúld-meg, és valahányszor a' vízi tsudák, az ördög, az idélen születtek, a' nehéz szülés, és el-választis ötlenek elmédbe, ezt gondold-meg. Így megkönnyebbedik szived.

Az orvosság jól dolgozott. Mindennap egy új verset kellett neki meg-tanúlni, 's kevés idő múlva meg-jött a' kedve.

Ki-gondolhatta volna azt hogy én azokkal a' versekkel, mellyeket tizenöt, vagy tizenhat ezten-dős koromban mint ifjú a' könyvetskémbe írtam, még valaha feleségemet gyógyítom-meg.

De hogy szavamat ne felejtsem! Rebekának egyszeriben meg kellett tanúlni azt a' verset: Ha

egy verébb a' fészkébül ; és előttem könyv nélkül el-mondani. A' mikor épen el-végezte , meg szállal valaki a' hatam megett : hogy mint nyugodott maga ?

Széllyel nézek , 's a' szomszédom volt a', Jürge János.

XVI-DIK RÉSZ.

Okosdi Szántó földet veszén.

Hol volt maga János Szomszéd ? kérdém, nézte-é már a' földjét ? Igen is , monda ő , 's vakarta a' fejét. Nyomorúlt földek azok az Isten kegyelmezzén-meg , nem érdemlik hogy az ember kezét rájok tegye. A' munkát, fáradságot meg-teszi az ember, 's ha az aratás el-jönn, semmi hafzna nintsen. Az egyik agyagos , kövitses, a' másik örökké vizes , tsak motskolódik az ember az illyen földekkel.

En úgy tartom mondék , ha tsak ugyan igazat kell szállani, minden föld jó, tsak az emberek legyenek jók.

Hogy érti azt maga, magyarázza. Hát nem jó vagyok én?

Nem mondom én azt azzal, csak hogy az én értelmem e' felől az, hogy az ember minden földet, akár műsodás legyen az, meg-javíthat a' gondoskodás, és szorgalmatosság által.

De ha halálban dolgozik is, lemmire sem megy azzal? ha maga olyan okos, vegye-meg tolem, 's vesse-meg mesterségét!

Tréfán kivel?

Igen is. Ha ki akar velem jönni, meg-mutatom a' földeket.

Ki-mentem feleségemmel együtt. Az igaz nem lokat lehetett ki-látni belőlök. Az egyik fél-orányira volt, a' másik mindjárt a' falu megett egy hörbiken esett, és agyagból, kőből állott. Mind a' kettőben olly nyomorult búza termett, hogy alig érdemlette-meg a' le-vételt. De azt hallottam én egykor a' kegyelmes Urtól, hogy ha az ember izántó földet akar venni, nem a' jót, hanem a' leg rozzizabbat vegye. Mert a' jó igen drága, a' rozzizat pedig kis arron-is meg-lehet venni, és idő múlva meg lehet javítani. Elzembe ötlött most a' nékem.

Hogy tartya a' földet János szomzéd kérdem, ötöt.

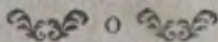
Ha egy darabért 24 tallért meg-ád kend, legyen a' kendé. E' szerint egy darab föld 12. tallér. Tsekélység e', gondolám magamban.

Hólnap bővebben beszélünk róla, mondék, ezzel el-váltunk egymástúl. Otthon sokat beszélgettem róla Feleségemmel, és úgy adtam-ki magam, mintha én a' nedves földet leg jobban szeretném.

Hogy meg mondjam ítéletemet, monda ő, ez az, hogy a' nedves földet meg ne vedd. Te nálad másképen-is igen betses az idő, gondold-meg már mennyi idő telik abban el, míg oda ki 's be járunk. Fél órát meg-tart ki-menni, fél órát be-jönni. Búza hordáskor az útban ér egyg első, 's öfzve ázik egélfzen, míg a' tsürbe vinnénk. Hát a' trágyázás mennyi időt vesz-en-el.

Lám be okos Okosdiné mondék, úgy beszél mint egy érett öreg. Az igaz, ha az időt fel-vetem, mellyet efszendőt által az oda 's vissza me-netellel el-töltök, és a' mit az alatt dolgoz-nám, e' fzerint több lesz a' kár, mint a' hafzon, ha azt a' földet meg-vezem.

Más nap be-fordúltam Jürge János szomfzédhoz. Szomfzéd Uram mondék, én sokat nem fzeretek beszélni. Tsak egygyszerre meg-mondom mit aka-rok a' földért adni. Itt a' tizen-hat tallér, mellyet a' Lakadalomtúl meg-tartogattam. Ide adja nékem maga a' Falu megett lévő földjét azért? Eleinten nem akarta, hús tallérba kötötte-meg magát, 's el-botsátott. De estve felé be-kullogott 's meg-lett az alku.

XVII-DIK RÉSZ.

A' Böltsek' Kövérül.

A zonnal egyy kis Vatsorát készített Feleségem, hozott egyy pint fert áldomásban, 's megmaralztottam a' szomfzédot. Azután neki eredtünk a' beszédnek, 's 11 óráig fel voltunk. O szüntelen panaszolkodott a' mostoha idon, terméketlen elzenedökön, terhes adón, a' marha tartásban esett kárán, Izerentsétlenségén, 's több e' féleken.

Én mindenképen tanátsoltam ötet, mint javítsam meg szántó földjét, marháját nunt szaporítsa, a' ganaj lével mint bányyon. De ö mind ezekre tsak rázta a' fejét, 's azt felelte, hogy mind ezek tsak újjítáfok, azoknak pedig semmi hafznok nints. Mikor a' ganaj lévről kezdtem szóllani ki-katzagott.

A' mi Eleink sem voltak bolondok monda ö. Ha ok azt tudták volna, hogy a' ganaj lévben van valami, nem hagyták volna ki-folyni az udvarrúl. A' beszélgetés alatt Rebeka szúnyókálni kezdett, és én javaslottam neki hogy feküdné le.

Mihelyt tsak kettetskén maradtunk a' szomfzéd Jürge Jánosfal, olyan beszédbe fogott o, a' millyet

Ivet én még soha nem hallottam, azért-is szóról szóra elmondok.

Okosdi szomszéd, monda ő, látom én hogy Maga egy egyenes ember, én valamit akarok magának bizodalmaslan mondani, a' mit még én tölem senki ki nem tanúlt. De — köztünk maradjon a' szó, 's Mi lehet az?

Én magát szereztséssé akarom tenni.

Engemet szereztséssé? Hízen a' vagyok én. Egészem van, jó lelkem isméreti van, házatskám, betsületes Feleségem, munkám, kenyerem a' mennyi kell.

Jó jó! de a' szereztsé, és szereztsé közt van ám különbség. Még maga újj gazda, még magának több földet kell szerezni, még lők híjjával van Maga a' gazdaságban. —

Oh már azt mind meg-szerzem egynehány ez-tendő alatt.

Jó hitben van maga. De próbállya tsak a' gazdaságot egy két ez-tendeig, jöjjön tsak két gyermeketske elő, és egy házi keresztetske, majd akkor láttya meg, melly nehéz a' gazdaságot folytatni.

De ha ezek úgy lennének-is, segíthet maga én rajtam?

Igen is. Lássa Okosdi szomszéd, én egy szegény el-vettetett ember vagyok, de én nálam a' jó Istennek különös ajandéka van, olyan értelmem, a' millyen tíz ezer ember közt alig van eggynek. En az Atyámról egy könyvetskét kaptam örök-

ség-

ségben, a' melly énnékem kedvesebb egy Fejedelemségnél. Abban van ám a' bõltsefé! abban.

'S mit tart az a' könyv? talán arrúl beszéll, mint kell a' földet meg-javítani, az egélséget fenn tartani, vagy a' gyermekeket nevelni.

Oh azok tsak aprólékos dolgok, azokon a' könyv bõlt szerzője nem törte magát. A' bõltsek kövéröl szól az.

Mitsoda kö az?

Az olyan kö, a' mellyre tsak a' talál, a' ki nek a' jó Isten meg-nyitotta szemeit. A' ki ezzel bír, mindennel bír. Az az ólomból aranyat tsinálhat, és életét ezer esztendeig-is el-nyújthattya. Mivel az Isten én velem ezen különös kegyelmét közölte, fel-tettem magamban, hogy a' nálam le-tett tálentomot el-nem ásom, felebarátomnak-is szolgállok, és Okosdi szomszédot szerentséfé tefzem.

E' közönetet érdemel. De mondja-meg maga szomszéd Jürge János, ha aranyat tud tsinálni, mi az oka még is, hogy mindég a' szükségen panaszolkodik? Miért nem állittya jobb lábra gazdaságát? miért nem fedeti-meg újjonnan a' házát? hiszen annyi lyuk van azon, hogy a' tsillagokat is meg-fzámlálhattya alóla. Leg-alább a' helyet a' götsöre helyet, miért nem szerez egy jó alkalmaztos lovat?

Meg-felelek én arra. Lássa Okosdi szomszéd az igaz Adeptus g) nem fordíttya maga hasznára mester-

---

g) Így nevezik magokat azok az emberek, a' kik azt állittják hogy aranyat tudnak tsinálni.

sterségét. Ő csak magában örül annak, és közzöni az irgalmas Istennek azt a' bõltsefséget, mellyet ő néki ajándékozott.

De mit hafznál nékem a' mesterség, ha semmi hafznát nem veszem?

A' mikor szükséges elõ veszi az ember.

Már látom meg-ízelitem a' maga mesterségét, mondjon már valamit róla.

Három dolog kívántatik erre kiváltképen. Bűdöskö, hideg tüz, és száraz víz.

Nem értem, magyarázza-meg.

Appródonként fogja ezt maga ki-tanúlni, mi-nekutánna egy vagy két esztendőn együtt dolgo-zunk. Most van nékem egy procellufom *h)* a' mellybül öt, vagy hat ezer tallért várok, így olz-tán a' jövo esztendőben jobb lábba állítom gazda-ságomat. Hogy pedig lássa maga-is Okosdi Szom-fzéd, hogy én magának jót akarok, a' pénzel egygyütt fogunk olztozni.

Öt vagy hat ezer tallért olzt meg maga velem? óh már annyit csak ugyan el nem vehetek. Mit adnék én a' helyében magának?

Ötven tallért — többet nem — én ebben nem kerelem a' magam hafznát, én csak azért dolgozom, hogy magát szerentséssé tegyem.

En úgy gondoltam, hogy húzza-ki maga azt az ötven tallért a' Summábúl, a' melly nékem jut?

Úgy

---

h) Így nevezik a' Chemicufok munkájakat.

Ugy nem lehet, az ötven tallerra e' héten lesz szükségem, ebből kell nékem meg-szerezni a' mi a' Processusra szükséges.

Ötven tallér — ezért én két, három ezer talért vegyek-el, fok ez.

De egy nehézségem van nekem ebben. Azt mondja Sirák: fiam fok perbe ne egyveledj. Most én egy processushoz fogtam, a' melly én tölem egynehány darab aranyat el-vilzen. Ezt én először el-akarom végezni, majd azután beszéllyünk erről a' dologról. Egyszerre két Processushoz fogni nem tanátsos:

Mi kívantatik a' maga Processusához?

Kiváltképen ez a' három, gondolkodás, sérénység, és ganaj lév.

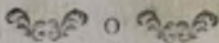
Nem vehetem fel mit akar maga.

Az a' mi bajunk hogy egymást meg nem érthettyük. Engem maga meg nem ért, én meg magát. Ugy láttik hogy mi nem egymásért teremtetünk. Ej, semmi a', tsak adjon nékem ötven talért, soha a' kezét se tegye a' munkára, én mindent végben vilzek, 's utólyára egygyütt osztunk. Ugyan nem tudja kend a' maga javát?

Tudom én azt. De Maga szavát ne felejtse! Maga mondotta, hogy az igaz pénz tsináló elébb nem él mesterségével, hanem mikor rá szorúl. Most pedig még én arra nem szorúltam. A' mennyivel szükségem pótolhatom, annyi van, és ha egyszerre annyi pénzt kapnék, ugyan mit tsinálnék vele.

A' midőn látta hogy meg nem téríthet, meg-
 itta a' ferét, 's azzal el-ment. Azután mindennap
 alább szált az én szoniszédóm, földét, házát min-
 denét kéntelen volt apródonként eladni. Utóly-
 lyára az ajtók előtt kerelle kenyerét, és meg-fa-
 gyott, a' midőn egykor vándorlásában el-tévedt,
 és falut nem ért. Az én mesterségem azért még-
 többet ért az övénél. Az enyim koldusból tehe-
 tős emberré tett engem, őtet pedig a' jó állapotból
 koldús páltzára vitte. i)

i) Magyar Országban még annyira nem vitték az emberek
 a' mesterséget, hogy ólomból aranyat fűnálnának,
 hanem itt a' pénzt tudják meg-lesni. A' mese így
 szól erről: „A' hetedik gyermek, a' ki burokban,
 „ és fogakkal jönn e' Világra, ha mák olajjal meg-
 „ keni körmét, meg-láttya azon által a' földben
 „ a' pénzt. Azon ugyan kakas, vagy kutya szokott
 „ ülni, de ez bájoló szavaival el tudja azt hajtani.“
 Az ilyen ember Virgásnak hivattatik, magam-is
 ismértem egy ilyen pénz lesőt, de ez ugyan föld-
 höz ragadtt szegény volt. Erőtelen tehetel lévén, a'
 dolgot nem bírta, koldulni szegyenlette 's úgy adta
 magát erre a' mesterségre. Sok együgyű embereket
 meg-tsalt, késő este ki-vitte őket a' mezőre, sza-
 lonnát, kenyeret, pályinkát bort bőven vétetett
 velek, egész éjtzaka áfatta a' földet, maga evett
 ivott, 's hajnal felé meg- szokott. Annyi erővel
 két kertet-is fel-kapálhattak volna a' szegény emb-
 rek, 's több hasznát látták volna.

XVIII-DIK RÉSZ

Okosdi miképen használlya a' meg-vett földet.

De hogy ismét vissza térjek a' foldemre! Úgy tartom hogy a' Római Tsászárnak nem vólt nagyobb öröme, mikor Gallitziát, Lodomériát elfoglalta, mint nekem, hogy már én egy darab földet birtam, a' mellyet magam Jószágának nevezhettem. Errül fogják az én fiaim, és az én fiaimnak fiai a' mi Lakadalmunkat meg-emlegetni, és minden ezftendőben, midön a' lakadalom napja el-jön ezen a' helyen fogjuk meg-innepelni.

Igen jó lessz, monda Rebeka, de mond-meg azonban mit mivelsz azzal a' földel? Nem érdemli az, hogy az ember az ekét bele akassza?

Ezen ne búsúlyl felelék! az az én gondom. Szerezsz hát nekem ötven darabot is ollyat, majd meg-látod magad is mint örülsz neki.

El-mentem azért én minden héten, mikor egyéb munkámat el-végeztem az újj Jószágomban, és gondolkodtam mi módon vehetném leg jobb
hasz-

hasznát földemnek. Az egyik fele görbén nyúlt fel a' hegynek, a' másik egyenesen vitt-fel, de egyik szintúgy mint a' másik agyagos, és köves volt. Csak hamar ki-láttam én azt, hogy az alsó része jó búzát fog teremni, ha megjavítom. De mivel javítsam-meg? a' volt a' kérdés. Mindenképen hánytam vetettem elzemet, 's ki nem tudtam találni. Végre el-mentem egy patakotskához, melly földemhez közel folydogált, és annak tsergedező tiszta vizén elmélkedtem. Régen nem vettem én a' sétálásnak annyi hasznát mint akkor. Ugyan-is a' viz parton nagy rakás kavics tűnt szemem eleibe, kezembe vettem, 's látam hogy az igen szép, és tiszta. No most! gondolám magamban, ha én ezt a' kavicsot az agyagra hordom majd meg-ritkítja ez azt. Valósággal olyan jó helyen van ez itt, hogy azt gondolnám, az Isten maga hozta ide, hogy Okosdi meg-javithassa vele földét. Mit tselekedtem azért? Mihelyt az öfzi vetéssel be-takarodott Jürge János szomszéd, felkeltem minden reggel Peliával egy órával elébb mint az eiött, és mi-nek utánna a' ganaj levét ki-merítettük, ki-lódúltunk talyigával a' patakhoz, meg-raktuk kavicssal, 's vittünk a' földre, a' mennyit csak bírtunk.-

Még hat hét sem telt belé, már az alsó részét földemnek meg-hordtuk, egész télen jól öfzve fagyott, tavaszkor el-szórtam, be-szántattam, és zab-bal be-vetettem.

Oh kedves Ég! mitsoda zabom lett! mint a' nád!
valaki atra ment, öszve tsapta kezét, 's be-tölt sze-
me szája.

A' felső részével az igaz másképen kellett bán-
ni. Ha kavitsot vittem volna rá, a' zápor le-mosná
volna, ha búzát vetettem volna belé, előre lát-
tam, hogy olyan vékony aratásom lesz mint Jürge
János szomszédnak. Ebben hibáznak többnyire az
emberek, hogy a' földet erőltetik, hogy az eggy
átallyában búzát, rost, árpát, vagy zabot teremjen.
Mintha más vetemények-is nem volnának, a' mellyek
szint olyan hasznosok mint a' búza. *k)*

A' Reichard mezei, 's kerti kintsébül jutott a'
nékem eszemben, hogy a' hegyes földben semmi
jobban meg nem terem, mint a' fehér ló here *l)*
Meg-határoztam azért magamban, hogy a' felső
részét azzal vetem-be.

Mi-

---

k) A' Tárfaságbeli Hivatalok jutnak erre eszemben. Sok
szülék erő-el kényszerítik gyermekeiket erre, vagy
amarra a' Hivatalra, nem nézik-ki, mire'alkalmas-
tások, ebbül ósztán a' következik, hogy sokan kor-
helyságra adják magokat, nem lévén hajlandóság-
gok, vagy inkább tehetségek a' Hiv. tal viselésére,
sokan viselik ugyan, de csak kentelen kellettlen, a'
melyből sem a' Tárfaságra, sem magokra haszon
nem háramlik. A' szülék együgyűsége melly szeren-
tséttelenné teszen sok Gyermekeket.

l) Az en tapasztalásom szerint Hedystarum Onobrychis,
vagy Esparlette azt teszi.

Minekelötte pedig hozzá fogtam volna, megjelentetem a' kegyelmes Úrnak, és kértem ötet, hogy a' Juhászokkal ne hagyja meg-éteini.

Az Ur azonnal parantsolatot adott nekik, hogy nékem kárt ne tegyenek, én is hozzá láttam a' dologhoz, földemet fejer ló here alá m) jól elkészítettem.

A' következő esztendőben háromszor meg-szántattam, Pestával a' nagy köveket fel-szedettem, más esztendőben, midön már földem a' dudvátúl tífza vólt be vetettem fejer ló herével, a' harmadik esztendőben, kétszer háromszor meg-kaszálhattam. Szabad hinni, vagy nem hinni, de tsak ugyan igaz az, hogy az a' darab föld, a' melly nékem 16 talléromban vólt, hajtott nékem annyi hafznot, mint két darab rét, mellynek rend szerént 200 tallér az árta.

Akkor láttam által hogy helyesen mondotta a' kegyelmes Ur: nem a' jó, hanem a' rossz földet kell meg-venni, ha az ember nyerni akar benne.

H 2

De

m) A' ló here mag vetése melly hafznos légyen, meg mutatta azt Békés Varmegyében a' Szarvai E. E. T. Tanítója Teschedik Samuel Ur, a' ki már sok tekintetben érdemelsé tette magát a' Haza előtt. Az 1794diki száraz esztendőben-is, a' mikor a' szarvai határ kopasz, és pusza vólt mint a' ház földje. Pünkösftre már másodszor kaszaltatta lékeréjét, a' midön én magam jelen vóltam.

De az igaz hogy jobban-is kell tudni bínni a' földel, mint a' szomszéd Jürge János, mert másképen koldús botra szorúl az ember akár jó, akár rossz a' földje.

XIX-DIK RÉSZ.

Az Okosdi Felesége le-beteg- szik.

A' jó herém szaporodott, de a' familiám-is. Mind közelébb jött Feleségem le betegedésének ideje, és azon gyakran — elgyengült szívem. Oh jó Isten gondolám magamban, mint lesiz az én Feleségemnek dolga ha a' szülés ideje el-jönn! Az a' vén Bába egy oltoba együgyü asszony! Gondolkodva bízna arra az ember csak egy gyenge ketskét-is, és az én szegény gyermetskémet, 's jó Feleségemet az ő hatalmában adom. Vakartam a' fejem, fel-ultem a' talyigára, a' mellyen épen akkor kavitsot hordtam.

Jó reggelt Okosdi szomszéd, így szólott hozzám valaki. Körül néztem, 's látám hogy a' Tisztartó Felesége van ott. Már az énnékem mindég szokásom volt, hogy én minden embereknek, a' kikkel öfve találkoztam nyájajan köszöntem, eggy jó reggelt, jó napot, jó estvét kívántam, a' mint az idő hozta magával, és a' ki énnékem köszönt, nyájajan fogadtam. Prédikátor Uramtúl tanúltam én azt. Ez eggykor az emberek szeretetirül papolt, és minekutánna hosszasán beszélt arról, mi módon teheti eggy ember másnak az életét gyönyörűségé, azt mondja: kedves Barátim, ha egyéb jót nem tehettek egymással, leg-alább nyájajan barátságosan szóllyatok egymáshoz! eggy nyájás köszönés meg-éleiztette már sokszor a' meg-szomorodott szívet.

A' mikor azért hallottam, hogy valaki nekem jó reggelt mondott, meg-fordultam, és szívesen meg-köszöntem.

Az én barátságos köszönet fogadálom meg-nyitotta a' Tisztartóné Asszony nyelvét. Már ma annyit dolgozott maga, monda ő.

Igen-is, felelek, hozzá kell az embernek a' dolghoz látni, ha Feleségét, Gyermekeit betsületesen el akarja tartani.

Úgy beszéll maga mond' az Asszony, mint eggy öreg Atya, Hiszen még nintsenek gyermekei.

Itt eggyetmást beszélettünk, 's utólyára a' Feleségem állapottya került-be. Mivel eggy kitsínyt bús voltam, monda ő: még azért maga ne verje a' falba fejét, én hat gyermeket hoztam e' Világra,

mind épek, egészségesek hálá Istennek. Két Leányim-on-is le-betegedélek alkalmatosságával segitettem. Valamiben lehet, a' maga Feleségének-is szívem fzerént szolgállok. Kezet adott, 's meg-is tartotta f zavát, mint egyy betsületes Affzonyhoz illik. Nyóltz napok múlva meg-áldott az Isten engem Friderikával, egyy szép, ép, egészséges gyermekkel. Mihelyt a' Világra jött, mindjárt meg-fzollított engem a' vén bába, a' kit leg-alább tsak betsületért el kellett hivatnom: frissen frissen, monda ő, menn en ki kend az úttzára, és nézze mitsoda jel van az égen a' kend háza felett.

Ej, mondék, nem értek én a' jelekhez.

Nagy tüzeffen meg-támad, 's monda: leg-alább van kendnek iz me 's meg-láttya, ha lepró-é, vagy vessző, vagy villa, vagy ló, vagy valami más van é felette.

Nem hagyott nyugtot, ki kellett menni.

Tsak hamar vissza tértem, 's mondám, hogy az ég házam felett rakva van bárányokkal.

No hálá Istennek pedig hogy úgy van, mond' az öreg: a' gyermek fzerentsés órában született, kegyes, és engedelmes lessz mint a' bárány, és idővel fok juhái léfznek. Fzután a' kiseded homlokára három keresztet vetett, egynehány szókat rá mormolt; de én azokat nem érthettem. Mihelyt a' Feleségem körül mindeneket el-rendelt, az én sapkám közül egyyet kért, és fel-tette Feleségem fejében.

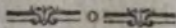
Tsak egyfzerre el kellett magamat nevetni, a' hogy a' Feleségem a' Férfi lapkában ki-kukutskált a' szúnyogháló alól, és kérdezte mire való volna az.

Nem ért Maga ehhez Okosdi szomszéd. A' gyermek ágyas affzonymnak, a' gyermek ágyas affzonymnak nagyon magára kell vigyázni, kivált míg gyermeke nints meg-keresztelve. A' kereszttség előtt nem tudja maga, hogy a' kised az Ördög hatalmában van.

De ha úgy volna-is, felelék, mit használ a' férfi lapka?

A' gyermek ágyas affzonymnak monda ő, mindenkor egy férfi ruhát kell magára venni, úgy az ördögnek sem magán, sem gyermekén nints hatalma.

Ki akartam én azt az ő fejéből verni, a' Tisztartóné egy értelmén volt velem, de ő csak megmaradt a' maga vélekedésében, és ismét a' váltott gyermekekről kezdte beszélni. Tovább nem szenvedhettem, meg-fogtam, kézen fogva ki-vezettem az ajtón, és mondék: Anna Affzony! Anna Affzony! ha szereti kend házamat, halgasson! Nem láttya kend melly erőtelem az én szegény Feleségem? Talán a' föld alá akarja ötöt tenni? Ha szüntelen tsak az ördögről fetseg kend elotte, szükségképen el kell néki tsüggedni. Es mihelyt valamit lát, vagy hall, meg-ijjed, 's azt gondollya hogy az ördög. Ijtedében nem halhat-é-meg az olyan Affzoay?

Egy szó annyi mint száz! ha többé olyan bolondokat lotsog kend, ki-vezetem a' házbúl, be-jelentem a' kegyelmes Urnak, majd meg-tanítja ő kendet.

Mikor a' kegyelmes Urat említettem, alsóbb húron belzéllett, és el-halगतott mint az eger.

A' Tifzttartó Felesége ez alatt Feleségemmel volt, Angyal volt a' nékem, kit az Isten hozzám küldött. Mikor a' házba bé-léptem az ágyon ült, meg-fogta Feleségem kezét, és biztatta mondván: Légyen Maga tsendenségben, vesse-ki azokat a' hijjábavalóságokat elzéből. Nékem monda ő, mennyi gyermekem volt, és soha sem az ördögöt, sem a' nagy anyyát nem láttam. Kend, és a' kised az Isteni óitalom alatt vagynak. Bizony jobban meg-örzi az, mint a' Férje lapkája.

Ismét be-jött a' bába, és kérdé, ha van é len mag olaj a' háznál?

Van igen-is, mondám, hát mit akar Maga az-zal?

A' feleségének akarok egy pár kalánnal bé-adni.

Az én feleségemnek? az én feleségemnek len mag olajat be-adni? ugyan van-é etze magának? hát mit tsinál az a' kövérség a' gyomrában? hiszen az egélséges embert-is ki-lelné attól a' hideg, menynyivel inkább a' beteg Állzonyt.

Nem tudja kend azt mire való, felele ő. A' len mag olaj gyógyít, be-lehet azt a' kend feleségének venni, mert nem tudja az ember, ha nem

szakadt-é meg benne valami. Én akkor ismét felelni akartam neki; de szerentsémre bejött a' tiszttartóné Affzony! Mi baj van ismét, kérdé ő? Len mag olajat akar kend a' gyermek ágyas affzony-nak adni? már látom hogy nints kendnek eize. Én azt sem engedem-meg, hogy a' szolgállóm a' teheneknek adja, itt van a' székfű. Egy marokkal tettem egy tiszta tsuporban, forró vizet kell rá tölni, 's azt kell inni, több hafzna leTe annak mint egy tonna len mag olajnak! A' kegyelmes Affzony javasolta azt nékem, és én rajtam ugyan mindég segített.

Az én feleségem itt abbúl, és mindjárt megkönnyült a' szíve.

A' bába duhogott, az ablakhoz ment, 's meg vissza jött, 's monda: no leg alább adjanak már kentek egy jó vastag dunnát rá! Hiszen olly vékony a' takaródzója, hogy nem tsuda volna ha meg-fagyna, azután egy üveg égett bort kell innya adni. Hallya é kend Okosdi izomszéd?

Minek a' vastag dunna, 's az égett bor, kérdém ötet?

Arra való az monda, hogy egy latsú hideg ki-lellye.

Az én feleségemet mondék a' hideg ki-lellye?

Már a' száját-is tátotta, 's felelni akart, de még egyet sem szólott, mikor kotsi zörgéft hal-lotunk az utzán, és az a' házam előtt meg-állapodott.

XX-DIK RÉSZ.

Az Okosdi feleségének nagy Méltóság menyen Látoga- tására.

Ki-néztem az ablakon, óh Istenem, a' kegyel-
mes Afzony volt ott. Örülök monda ő az
új leánykának!

Sebésen futottam-ki, hogy meg-tudjam mi az
akarattya? De már akkor ki-szállott, mikor én
a' kapu eleibe mentem, és be akart jenni.

Hogy érdemlem én ezt a' bocsületet mondék?

Meg akartam látni felele ő, hogy mint van a'
feleséged, fokot nem beszélt, tsak egyenesen be-
ment a' szobában.

A' tiltartóné Afzony mindjárt elő hozta néki
a' bábával volt perit. Meg-tsóválta ő fejét, és
parantsolá a' bábának, hogy mennyen a' Major-
ban, és hozzon onnan valamit.

Alig lépett-ki a' házról, olyan beszédet tett
a' kegyelmes Afzony, a' mellyet én soha életem-
ben el nem felejték. Oh azok a' bábák, azok

a' bábák, melly fok embert megölnek! Rend szerint a' leg-olbóbb együgyü habonás Allzonyokat választyák erre a' fontos hivatalra. Ezeknek a' kezekben esik már az a' gyenge kis erötelen gyermek, mikor a' világra jön. A' jólévö Isten elegendö eröt adott az allzonyoknak, 's kisedeknek. De azok az ostoba bábák, a' vélek való roffz bánással ölik meg gyakran öket. Az Ördögtrül be-fzéillett Anna? ostoba Allzony! Hízem a' gyermek ágyas Allzonymak a' nélkül-is, fájdalma van telében, ha az ördögtrül való félelemmel nem szaporittyák-is, így nem tsuda volna, ha egéllzen el-tsüggedne-is. Nem jobb volna é, ha az ilyen allzonnal a' jó Istenrül belzélgetne az ember, és meg-mutatná neki mint gondoskodik az Isten a' kisedre már annya méhében, és születélekor, melly böltsen formállya annak minden rélzetskéit? E' szerezne neki örömöt, és vidámságot, a' melly a' gyermek ágyasallzonymak olly szükséges.

Ezután mindenképen tanátsolt engem' mint bánnyak a' gyermek ágyas allzonnal, 's gyermekemmel. Ollyan itélettel vólt ö, hogy egyiknek lenni szükséges az orvofság, hanem a' természetre kell öket bizni. Mivel adott az Isten mind az allzonymak, mind a' gyermekeknek annyi eröt, hogy orvofság nélkül el-lehetnek. Az első napokon meg-hagyta, hogy székfürül igyon a' feleségem, zab pogátsa leveft, apró árpa darát, 's zöldséget egyen, a' mellyet könnyen meg-eméft a' gyomor. Heves italokat, mint p. o. bort, vagy pályiu-

lyinkát tellyességgel ne igyon. Takaródzója vékony legyen, a' szobája keményen ne fittessen, és mindig friss levegő botsáttasson belé. Ha végtére valami veszedelmes körül-állások mutatnák magokat, azonnal leg jobb lenne egy jó Doktorhoz folyamodni, és attúl tanácsot kérdeni.

Ekkor felkelt, és el-akart menni. De míg a' a' szobából ki ment volna, meg-tekintette eggyszer a' gyermekeket, és örült, hogy olly' szép formájú vólt.

Már most Okosdi monda ő, ezer tallérral gazdagabb vagy. Ha te ezt a' Lyánkát jól neveled, mind magadnak, mind feleségednek segítségére lesz, és vénségtekben gyámolotok. Arra pedig vigyázz, hogy a' gyermek nem a' hátára, hanem hol eggyik, hol a' másik oldalára feküdjön, hogy a' nyál a' szájából ki-folyhasson. Arra-is gondot tarts hogy a' gyermek majd a' fejével, majd a' lábával feküdjön az aju felé.

És vallyon miért? kérdém a' kegyelmes Afz-
szonyt.

Azért felele ő, hogy félre ne nézzen. A' kis gyermekek mindig az ablak felé néznek, mint hogy ott leg-világosabb, és mindig keményebben azzal a' szemmel, a' melly felül van. Ha a' gyermek jobb oldalán fekszik, erősebben néz az ablak felé, azt a' szemét gyakorollya inkább a' kemény nézésben, 's így szokik a' görbe nézésre. Még eggyet! mint van a' gyermek be-füzve? Tilztartóué Afzszony, óldozza-ki csak, még azt-is meg-látom.

A' Tisztartóné Asszony végben vitte azt, és a' kegyelmes Asszony öfzve tsapta kezeit, a' mikor meg-látta mint vólt be-fúzve. Tsak nézzék el! monda ó, mitsoda ostobaságot mivel az a' bába! öfzve tekerte ezt a' kis gyermeket mint egy gombolyagot! Így ez meg se mozdúlhat. Hogy lenne már ez egészséges? A' mozgás leg-hasznotabb e' világon! Ha a' viz 24 oráig áll meg-büdösödik. Az apró kutyák, matskák vakok mikor ki fiadzék őket, még-is mozognak. Ha így be-fúzné az ember őket, leg-alább harmad rész belőlök meg-döglene. Miért szükseg hát tsak a' kis gyermeket így öfzve szoritani, hogy ne-is mozog-halson? lehet-e azután tsudálni, ha a' szegény gyermekek, a' kik így öfzve szoritattnak mindenféle nyavalyában esnek, tsontyaik meg-görbülnek, lokan meg-is hálnak? Tisztartóné, kend egy okos Asszony, ha ezután-is annak akar kend tölem tartatni, gondja legyen rá, hogy ezt a' kis gyermeket gyengén fúzzék-be, hogy magát szabadon mozgathassa. Mind annak valami él, mozgásban kell lenni. Lá'sák, ez a' kedves gyermek még magán nem legíthet, mi a' kik fel-nevededtünk, a' kiknek a' jó Isten okos emberi értelmet adott, mi vagyunk azok a' személlyek, a' kiknek ennek életére, 's egészségére vigyázni kell. Aldani fog ez még valaha minket, és könyörög érettünk, ha mi ő néki az ő segedelem nélkül szükölködő állapottyában gondját viseljük. Ezek után meg-fogta a' feleségem' kezét, a' tisztartóné Asszonyét, és

az enyimet, fel-lépett a' kotsiban, 's el-ment: soha sem felejttem én azt el, melly nyájas tekinteti vólt néki. Nints-is valósággal nagyobb öröme az embernek, mint ha tudja azt hogy valami jót tett. Ki-kísértem én ötet, és néztem utánna mind addig, valamig a' fzegeletnél a' kotsija el nem tért, 's gondolám magamban, tsak ugyan leg-nagyobb öröm az, 's leg-nagyobb örömis marad az, ha az ember valami jót teszzen! Mennyi pénzek van! Mennyi pénzek van a' kegyelmes Urnak, 's a' kegyelmes Afzonymak! és mire költik? egyedül arra, hogy jót tehessenek. Ha a' tzipra öltözet, a' vendégeskedés nagyobb örömet adna, bizonyosan arra költenék. Oh a' kinek sok pénze volna, melly sok jót tehetne!

Mikor ekképen gondolkodnám, lebes kalapérozva jött egy nagy rangú Ur szolgájával együtt a' falun kereftul. Le-vettem előtte kalapomat, ő is köszönt nékem. Mikor az útza fzegeletihez ért, megállapodott, intett nékem, 's monda: hé!

Futva szaladtam hozzá, 's kérdém mit akarna vélem?

Ez az egyenes út, kérdé, Mühlhausenbe?

Az Ifien örízen mondek, ha kegyelmed továbbis azon az úton lovagol, soha nem ér Mühlhausenben, fordúlyon-meg kegyelmed, 's a' falun ki mindég bal kézre tartson.

Vilza lovaglott! én kísértem ötet, és az egyenes útba vezettem. Emberséges ember vagy, monda ő, én hozzám olyan szívvelséget mutattál, a' melly

én

én előttem kedvesebb száz tallérnál, mivel nekem török szakad ma Mühlhausenbe kell lenni. Itt van valami a' fáradságodért.

Kedves Ur! mondék, ha kegyelmed az én szíveségemet száz tallérnál fellyebb betsüli, már én léggé ki vagyok fizetve. Ugyan-is nintsen e' Világon nagyobb öröm, mint ha az ember ember társával jól tehet.

Mitsoda? mit beszélsz te? kérdé ő, és kalapját mélyen a' fejébe nyomta. A' mint mondám kedves Ur, én azt hiszem, hogy nints nagyobb öröm, mint az, ha az ember ember társával jól tehet.

Akkor vissza tette a' pénzét, 's monda, ha így van a' dolog vissza vezem a' fél forintomat. Eggy olyan férfiú mint te vagy, meg-jutalmaztattya maga magát, 's nints szüksége más jutalomra. Ki a' Neved?

Okosdi Sebestyén, felelék, kedves Uram.

Meg-tartom ezt a' nevet, monda ő. Ha még valaha meg-fizölghatnám! már arra számot tartatsz.

Okosdi Sebestyén, monda ismét. Hm! Isméretes már én előttem ez a' Név. Okosdi Sebestyén, miudég itt laktál te?

Nem, felelék, én igazság szerint Knippershausenben születtem.

Ugyé! úgy! nem voltál eggykor gyermekségben beteg? kérdé továbbá.

Igen is, felelek, nagy beteg voltam, és csak nem meg-hóltam volna, ha egy idegen ember oda nem jött volna, és életemet meg nem szabadította volna.

Jól esett, monda ő, hogy az idegen ember oda ment! Hogy van most dolgod?

Ditsőségesen! mondék, magamnak van házam, pajtám, egy betsületes feleségem, ez előtt egynehány órával szülte nékem első gyermekemet.

Az első Gyermekedet? No olyan örömöm van rajta, mintha, tulajdon magamé volna az a' gyermek. Egészesen vagy hat, van házad, pajtád, egy jó feleséged, és attul a' leg-első gyermeked. He-lyesen tartod Okosdi Sebestyén, nints nagyobb öröm, mint ha az ember ember társával jól teact. Gyakran sok esztendők múlva talál az ember arra, a' kin segített, és jó állapotban láttya. Melly nagy öröm!

Akkor meg-fordította kalapját, 's el-lovaglott. Akkor vettem én észre, hogy az az Ur vólt az, a' ki az én életemet meg mentette, vissza tértem, 's gondoltam magamban, ha az ember jót akar tselekedni, mindenkor talál arra alkalmatofságot. Most van módóm benne, hogy kedves feleségemen, 's gyermekemen segítsek, és kevésben vagy semmiben sem kerül.

XXI-DIK RÉSZ.

Okosdi azon tanátskozik kit
hívjon Komának.

Örömmel mentem vissza házamba, és a' hogy az ajtót megnyitottam, ki-nyújtotta karját felém a' feleségem, és monda: Jöjj ide Okosdi! Hozzá mentem, szívéhez szorított, 's monda: De ditsőséges Affzony! Tsak gondold meg, el-jön hozzánk szegény emberekhez, és velünk van szükségünkben! Eggyet kérek én te toled Okosdi! lé! tedd kedvemel.

Örömeft felelék, ha tsak lehet. Miben tegyem hát kedved'?

Hívd-el monda ő, komának a' kegyelmes Affzonyt.

Ki-ragadtam magam' a' kezébül, az ablakhoz mentem, és gondolkodtam rajta. Azután meg-for-dúltam, 's mondám: kedves Rebekám a' nem lehet meg! Mi szegény föld míves emberek vagyunk, a' pedig eggy kegyelmes Affzonyság. Ha az em-

ber Komát hív, maradjon-meg a' maga állapottyában. Ha mi egygy olyan nagy rangú Asszonyt komának akarnánk meg-nyerni, nem úgy láttzana é az, mint ha mi ezt csak a' koma pénzért tselekednénk? Akarod-é hogy rajtad szaradjon, hogy Okosdi, és felesége komát, a' koma pénzért hív.

XXII-DIK RÉSZ.

A' Kerefztelőrül.

A' feleségemnek még egygy más ellen vetései voltak, de utólyára engedett beszédemnek, én pedig fel-vettem kalapomat, 's el-mentem hogy egy barátnéját el-hívjam a' kerefztelésben meg-kivántató segítségére.

A' midön házamtúl egynehány lépésnyire mentem, szem közt jött rám a' kegyelmes Ur. Mindjárt tudakozta, hová szándékozom, és a' midön meg-mondottam, kérdé továbbá, akar-é nagy kerefztelöt tartani?

Még errül mendék, valósággal nem-is gondolkodtam. A' feleségem 's gyermekem annyira szívemen

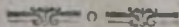
vemen feküdt, hogy a' miatt mindent el-felejtetem.

Jobban-is szeretem én azt, monda ő, mintha te a' kereftelőre annyira gondoskodnál volna, hogy a' miá feleségedet, gyermekedet el-felejtetted volna. De majd ha a' húttal, petsenyével, ferrel 's elléllel bajoskodol, ki vileli gondját feleségednek, gyermekednek?

A' Tiltattartóné Asszony, mondék, lessz hozzám azzal a' ízívelséggel, hogy a' feleséggel lessz, igen jó értelmes asszony az.

A' még eddig jó volna, mond' a' kegyelmes Ur, de tudod é te magad hol van a' liszt, a' vaj, a' tojás? hol kell a' tálakat, tányérokat 's kanalakat keresni? hány font húst kell venni?

Az igaz, én ahoz nem értek. Az ilyen dolgokon soha sem törtem én a' fejem; hanem feleségemre bíztam, ott van ő megkérdezem ötet. 'S azt fogod igazán tselekedni? kérdé a' kegyelmes Ur. Nem lennék én akkor a' te feleséged. Az a' szegény asszony a' szülésben el-lankadt, szenyvedésben van, tsendelséget kíván, és te minden szempillantásban hozzá futsz, 's kérdezed: vallyon hol van a' vaj? mellyik tojásból vegyek? hány font vaj, hány tojás kívántatik ehez, vagy amához a' süteményhez? Rövideden meg mondom: fok gyermek ágyas asszonnyal, 's gyermekkel fel-hagynak a' kereftelőben. A' helyett, hogy mindennek az asszonnyra, 's gyermekére kellene vígyázni, az egész háznép egyeben nem gondolkozik, hanem

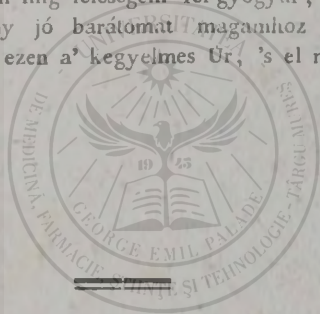
a' sütésen, főzélén petsenyén. Minden szempillantásban izaladoznak a' szegény beteg affzonyhoz, izama nélkül tudakoznak egyet máli tőle, hogy lehetne annak nyugodalma? most a' kaláts ég-meg, majd a' petsenye nem sül jól, most egy tál törikkel, majd meg egy fedő, ezt mind be-vitzik neki — gondold-meg csak mint elik az a' te feleségednek! mindég nyughatatlankodni, 's bosszankodni kell neki azon. Ezután meg-telik a' ház emberrel. — Okosdi gondold-meg csak, mint esne a' neked, ha te gyermek ágyas affzony volnál, és minden szempillantásban, vagy egyre vagy másra szükséged volna, a' mikor nehezen szenvedni az ember ha mások láttyák, és neked hűz, 's harmintz ember közt kellene feküdni. Ezután esznek ifznak körülte, 's ő lemmi részt ne vegyen abban? Talajdoníthadd-e neki vétkül ha meg-kivánnya? Akkor elo-jönnek barátai, egyik egy tál töke halat, a' másik egy darab kalátsot, a' harmadik egy üveg égett bort vitzen neki. Lehet é tsudálni ha másnap a' gyermek ágyas affzony beteg, és a' gyermek halálos tejet szopik tőle? Azután azt mondják, hogy a' szülésben romlott-meg a' szegény gyermek ágyas affzony, és a' gyermeke. De e' nem igaz, mert azt többnyire a' vélek való roíz bánás, és a' kerefteléskor tartatni szokott vendégeskedés okozza.

Most tudom már én, mondék, miért tilalmazák sok helyeken olly' keménnyen a' kerefteléskor esni szokott vendégséget. Kétség kívül a' felső hatal-

talmáság a' gyermek ágyas affzonyok, 's gyermekeik hafznokra tselekelzi azt.

Bizonyosan, mondá továbbá a' kegyelmes Úr. Az a' felső hatalmáság, a' melly előtt Jobbágyainak élete kedves, nem fzenyvedhet-el olyan fzo-káfl, a' melly által Jobbágyainak élete veszedelemben forog.

Tudja a' kegyelmes Úr, mondék mit fogok én tselekedni? eggy tsepp kereltelöt sem telzek. Inkább el várom míg feleségem fel-gyógyúl, és akkor egynehány jó barátomat magamhoz hívok. Meg-nyugodt ezen a' kegyelmes Úr, 's el ment.

XXIII-DIK RÉSZ.

Okosdi feleségével a' gyermek
mellett beszélget.

Más nap megkereszteltetem gyermekemet, és minék utánna a' keresztelés meg-esett, feleségem mellé ültem az ágyra, 's ott beszélgettem vele, mint neveljük már gyermekünket. En leg jobban szeretném monda Rebeka, ha ő a' főzést végben vinné, úgy én a' mezei dologhoz, 's marhához jobban láthatnék.

Igen jó, felelék én, de még addig el-telik eggynehány óra. Leg közelébb arról gondolkodjunk, hogy tartsuk a' gyermeket. Ugyan mit adsz már neki enni?

Vajas gombótát, monda ő.

De a' nem hafznos, mond' a' Tisztartóné Asszony, a' gyermekeknek meg-nő attúl a' hafok, 's egyéb rosz is származik abbúl. Azt javaslom én kendnek Okosdiné, hogy zsemlyét rezzeljen, főzze-meg tejben, 's azzal tartsa. A'

kegyelmes Asszony tanátsolta azt nekem, megfogadtam, és az én gyermekeim attúl mindég egészséfelek voltak.

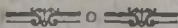
Már ma, duhogta a' vén bába, igen-is okos a' világ, mindent jobban akar tudni, mint a' mi Eleink. Én a' gombótán nyöttem-fel, és az Anyám-is, a' nagy Anyám is, még-is míg gyermekek vólunk, nem nőtt-meg a' hafunk.

Helyefén felele a' Tifzttartóné Asszony, a' nagy hasú gyermekek meg-hóltak, el-temettettek, 's el-felejtettek, többé nem szólhatnak. De látom én minden esztendőben, mennyivel szaporodik a' temetőben a' fej fa. Honnan van hát az, hogy annyi gyermekek meg-halnak? Szólni akart, de minek előtte szólt volna, ki-vett valamit a' szájából, és egy darab rongyra fente.

Oda mentem, kérdem, mit tfinál?

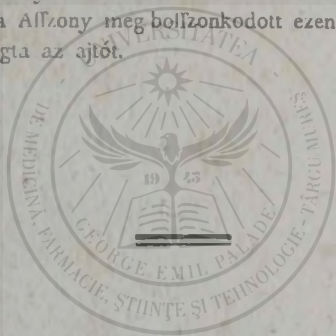
Ha tudja is kend, ha nem-is, monda ő, a' kis gyermeknek adok valamit szopni. Hadd lássam én-is, mondék, mit nyalogat az én gyermekeim, 's ki-kaptam a' kezébül. Rágott kenyér vólt az, mellyet nyálával kevert öfzve, és a' gyermeknek a' rongyal együtt szájába akarta tenni, hogy szopogassa.

Hafznos é az a' gyermeknek? kérдем a' Tifzttartóné Asszonyt. Tellyeséggel nem, felele ő. A' gyermekek az által rosszúl szoknak, mindég azt kívánnák, hogy valami legyen szájokban, a' mit szopogassanak, olyan példák-is vagynak, hogy a' ruháskát le-nyelték, és meg-fúltak. Ej, Anna

Affzony nem kellene kendnek olyat tselekedni! Már kend öreg Affzony, azon kívül hogy köztvényes is, 's más egyéb nyavalyája is van. Még is a' nyálával keveri ölzve a' kenyeret, 's azt akarja a' gyermeknek adni — lehetetlen hogy az egészséges volna. Mindég hallottam én azt, hogy a' nyál el-ragad, és a' kinek a' nyálát el-nyeli az ember, azt a' nyavalyát szívja magában, a' melyben a' van. A' múlt héten olvastam én ezt a' Rák könyvetskében.

Anna Affzony meg-bolzonkodott ezen, el-ment, 's be-vágta az ajtót.

XXIV-DIK RÉSZ.

Okosdi különösen tart Keresztelöt.

Én még egy fertályig ott ültem, azután ki-fogytuk a' befzedből, 's elúntam magam. Soha nekem e' Világon nehezebb dolgom nem volt a' heverésnél. Inkább dolgozom én, hogy a' tenyemről-is hámlik a' bőr, minthogy én csak a' házban üllyek, 's az ablak karikát számlállyam. Soká hat nem álhattam, mindenképen hánytam vettem ezemet, hogy fordítsam azt az egy két órát jóra — egyfzer ki-találtam. Rebeka mondék, mulasd magad, én egy kevésbé ki-mengyek a' mezőre, villa jövök mindjárt.

Elmentem, 's magammal el-vittem Pestát. Ki mentünk, el-vittünk magunkkal egy kapát, és egy ásót, az erdő szélén ki-ásunk hat vad alma, 's körtvély fátskát, el-ültettük a' foldem felső végiben.

Ezek léfznek, mondék, Leányom izületésének emlékeztető eleven oszlop.

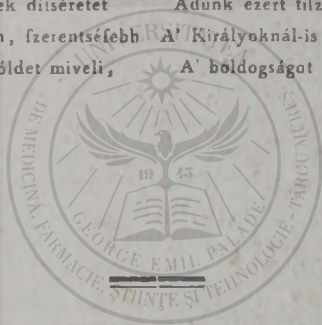
Sok ideig kedvesek voltak ezek a' fátskák én előttem, 's még most-is örömmel nézek én ezekre.

A' következő esztendőben béoltottam azokat, mind meg-fogontak, és már fok kosár gyümölsöt adtak azok nékem. Majd minden Vasárnap két Templom után ki-mentem én oda feleségeimmel, 's gyermekeimmal leültünk a' fák alatt, nyájasan beszélgettünk, játszottunk, tréfáltunk.

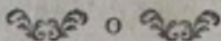
Néha elővettem Tziterámat-is, musikáltam, 's magam-is mellette énekeltem ekképen:

Ha valaki kedvére él **T**sendesfen fekszik, és fel-kél
 Elek én a' szép mezőben, A' völgyeken, 's az erdőben.
 A' bolond gazdag gyűjt kintset Magát meg-fogó biintset.
 Nem frigylem gyűjteményét Tartsa-meg a' keresményét.
 A' midőn én jó idején Fel-kelek, hegyem tetején
 El-néztem az ég áldását, Sehol nem találok mását.
 Minden bűtül uref vagyok, Nem így vagynak ám a'nagyok
 Nem vagyok én Méltóságra, Alhatatlan Uraságra.
 Ha megyek a gyümölsősben Tsak egy egyűgyű köntösben
 Örömmel nézek fáimra, Mint önnön alkotáfimra
 A' ture le-telepedem, Gyümölsöm kosárra fzedem
 A' madarak éneklését Halgatom zengedezését.
 Ha nézem szép juhotskáim' Mint ugrálnak báránykáim
 A' kies Völgybe legelnek, Haza mennek, ha meg telnek,
 A' Faluban mint meg éled Jó hajnalban minden széled
 Munkálkodni a' rétekre, A' mezőre, 's a' kertekre.
 Fel-kiáltok: Isten melly jó Minden munkád imádandó!
 A' gazdagnak adsz bővséget, Nékem erőt egélséget.

És akkor mint meg-újúlók Minden emberben vidúlok,
 Sietek ki a' munkára, A' hegyek el-hányására.
 A' nap testem ha égette, Soha kedvem el nem vette
 Mert akármelly meleg legyen De estvére tsak el-megyem.
 És akkor már otthon várnak, Tsak nem szivekbe bé-zárnak
 Gyermekeim, Feleségem Leg kedvefőbb örökségem.
 Mellém ülnek ölelgetnek, Nagy örömmel beszélgetnek
 Szeretet néz a' szemekből, Ártatlanság a' szivekből.
 Az édes tejet így eszük Nagy hálá-adással vesszük
 Az Istennek dicséretet Adunk ezért tiszteletet.
 Ekkor érzem, szerentséfebb A' Királyoknál-is bőltsebb
 A' ki a' földet miveli, A' boldogságot fel-leli.

XXV-DIK RÉSZ.

Okosdi irtóztató álmod lát.

A' mikor én Feleségemet kis Leánykájával együtt először vittem arra a' helyre, a' hová a' fátskákat elültettem, némelly barátimat-is elhívtam oda, és jó kedvemben többet ettem ittam, mint szokásom volt. Kávét főztünk a' mezőn, megittuk, belélggettünk felette, azután haza mentünk. Oda haza petsenyét kalátsot ettünk, egynehány kanna sert megittunk, 's elváltunk egymástól barátságosan.

De éjtzaka rettentő álmodom lett nékem. Almomban Rebekával, 's gyermekemmel együtt elmentem én külföldre, és midőn már jó darabon mentünk, egy erdőbe jutottunk, 's el-tévedtünk. Nyughatatlankodtunk, hol egy hol más felé szaladtunk, utóllýára el-estveledtünk, és olyan setéttség lett, hogy egymást sem láttuk. Minden hajam szála felált, ijedtemben léleketet sem tudtam venni. A' farkafok ordították, a' medvék bögtek; és hozzánk mindég közelébb jöttek. Meg-fog-am kezét Rebekának, beizelni akartam, de egy szótskát lem tehet-

hettem. Utóllýára egy rettenetes medve tüzes szemekkel jött reánk, szaladni akartunk, de helyünk-ből meg sem mozdúlhattunk. Hát egyszer egy nagy vízhez értünk, írtóztató zuhogása volt, és egyéb képen által menni rajta nem lehetett, hanem csak egy keskeny pallón. Én elől mentem, a' Feleségem utánnam jött, egyszer csak zu a' vízben, a' Feleségem kiálta Uram Jésus! jaj gyermekem! Ijdedtemben fel-ébredtem, 's az ágyamból fel-ugrottam.

Mi bajod Okosdi? kérdé a' Feleségem.

Él é még te magad? kérdém, 's a' Gyermeked?

A' Feleségem is meg-ijjedt, tapogatta a' gyermeket, 's monda hogy ott van. Ugyan éltek é még? kérdém ismét, 's gyertyát gyújtottam.

A' gyermek tsendesen aludt. De nékem minden tetemem rezketett. A' feleségem-is kevéssel volt jobban mint én. Kérdezte mi bajom? de én azt mondtam, hogy reggel majd meg tudja, 's le küdtem az ágyamra. Alig feküdtem le, újra i-ijjedtem. Ropogást hallottam a' kamarámban, mintha tűz lett volna benne, fel-vetettem szeme-met — jaj Istenem, úgy láttot mintha az egész kamarát el-borította volna a' tűz. Fel-ugrottam, hát a' feleségem szoknyíngé, melly a' falon vólt fel-akasztva egészen lángott vetett. Le-szaggattam, ki-akartam belöle taposni a' tüzet, de mivel a' semmit nem hafznált, a' mosdó edényből el-óltot-tam.

Akkor

Akkor vettem észre, miből égett a' szerentsétlenség. Ijedtemben el-felejtettem a' bűdös köves fonalat el-óltani, végig égett, 's a' fozknyingbe kapott. Tsak lehet gondolni, hogy ez a' dolog lárma nélkül meg nem esett. A' lárma a' gyermek fel-ébredt, sikóltott, mintha meg-akarták volna ölni.

Meg-emlegetem én ezt az éjtzakát. A' feleségem kefervesen sírt, gyermekét mellyéhez szoritotta, 's meg-fzoptatta.

Ismét le-feküdtem, de szemem sem húnyhattam be, egyik oldalamról a' másikra feküdtem, 's nyughatatlan gondolatokkal töltöttem az éjtzakát. A' mikor reggel fel-költtem, fáradtabb voltam, mint mikor le-feküdtem.

A' Feleségem egy átallyán fogva kívánta tudni mi bajom volt. Meg-mondottam néki, 's akkor kezdődött meg el a' sírás. Rá emlékezz Okosdi a' mi Lyánkánk meg-hal! valósággal meg-hal! azt jelenti ez a' nehéz álom! Akkor jajgattunk mind ketten, valamint a' kis gyermekek. Már éu úgy tartottam, hogy el kell lenni Lyánkám nélkül. Mert az álom! az álom! 's ide járult még az is, hogy a' gyermek más nap igazán meg-betegedett. Nyögött mint a' galamb, sárga vólt mint a' viafz, se nem evett, se nem ivott, 's egélfz teste tüzes vólt.

Kezemben vettem a' kapát, 's munkára mentem, de tsak úgy tántorgottam a' falak mellett, mintha részeg lettem volna.

XXVI-DIK RÉSZ.

Okosdi álmom magyarázóra talál.

Szerentsémre a' Prédikátor Úrhoz akadtam, a' ki izemembül is mindjárt ki-látta hogy nekem valami bajom van.

Jó reggelt, monda ő, Okosdi Szomszéd, miért maga olly szomorú? hiszen máskor mindég ollyan jó kedvel vólt, hogy én színt úgy örültem ha magát meg-láttam. Akkor elő belzéllettem a' rajtam történt dolgot egészen, eleitől fogva végig, és azt is, hogy a' gyermekem igen beteg meg-mondottam.

Figyelmetelen halgatta, az ajakát páltzájára tette, 's úgy nézett előre. Minekutánna ki-beszéltem magam, eggy kevélsé halgatott, azután illyen formán belzélgetett:

Volté kendnek valami félelmes álma életében? gondolkodjon tsak!

Én. Nem tudom. De most jut eszemben. Úgy tettik öt esztendeje, azt álmodtam, hogy fel-akasztottak.

P. Úgy! hát fel-akasztották-é kendet?

É. Úgy

E. Úgy nem vólnék itt most.

P. Ha tehát az az álom bé nem telt, bizonyosan e' sem telik-be. Az álom a' léleknek képzelődése, melynek fundamentomát fel lehet mindig találni, ha az ember gondolkozik róla. Mikor az embernek jó egészsége van, kedves dolgokkal álmodik, de ha teste, 's vére meg-háborodik nehéz álma van. Tegnap mit evett, mit ivott kend?

E. Némelly barátim vóltak nálam, kávét ittunk együtt, azután petsenyét kalátsot ettünk.

P. Ihol van la! majd meg-magyarázom már az álmot! figyelmezzon! a' kávénak az a' tulajdonsága van, hogy a' vért fel-forrallva. A' midőn máskor a' vér az erekben tsendesen foly, a' kávé után meg-hevül. Innen van az, hogy néha a' kávé után olly nyughatatlan az ember, hogy egy helyben nem maradhat. Ez eggy! Már most arra felellyék kend; eszik-e mindennap petsenyét, és kalátsot?

E. Nem meffze mennék én úgy, ha azt tselekedném.

P. Magam is úgy tartom. De mivel ritkán kapja kend a' petsenyét, 's kalátsot, bizonyosan jól esett, és többet evett mint máskor. Az által a' gyomra fel-fúvódott, az erek meg-teltek, fel-dagadtak a' kávétúl, a' gyomor a' fok ételtül italtúl, a' miá vólt kend nyughatatlan. A' mikor aludt, nem tudta mi baja, fokféle képzelődései vóltak; úgy vólt mintha most valami irtóztató dolog jönne eleiben. Mivel pedig gyermeke halálán igen meg-

ir-

irtózna kend, úgy tettett akkor, mintha a' vizben esett volna. Érti-é kend ?

E. Jól értem, Tsak hogy a' gyermekem beteg ne volna; de hogy lehet a' meg, hogy a' gyermekem akkor betegedett-meg, mikor a' nehéz álom volt.

P. A' masképen-is meg-eshetett volna, ha kendnek nehéz álma nem lett volna. De mondja-meg tsak kend, nem ijedt-é meg a' kend felesége a' lármán, mellyet ütött kend ?

E. Még jobban mint én. Úgy rezketett ő, mint a' nyárlevél.

P. De azért mindjárt szoptatta gyermekét ?

E. Abban a' Szempillantásban, mihelyt a' gyermek sikóltani kezdett.

P. Itt van az oka a' betegségnek, a' szegény gyermek az ijedség által meg-romlott tejet szívta magába, 's már most szenyved érte. Kendnek-is a' maga hiti szerént lett, mond' a' Predikátor Úr. Ha az álmának nem hitt volna, gyermekének semmi baja nem lett volna. De mint hogy azt vélte, hogy az álom be telik, könnyen meg-eshe ett volna, hogy nem tsak gyermekét, hanem feleségét, és egéiz házat el-vezitette volna. Ha az álma után tsendesen fektüdt volna, a' felesége izoknyingét meg nem gyújtotta volna, a' felesége meg nem ijedt volna, ha nem kiáltott volna, a' gyermek tsendelen pihent volna, a' meg-ijedt annvának tejét nem szopta volna, és most-is olly egélséges volna, mint az előtt.

É. De mindazáltal vehetem az álmomnak azt a' hafzuát, hogy gyermekemre gondosabban vigyázok, hogy az álom valami módon be ne tellyesedjen.

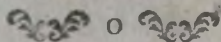
P. Okosdi! kend okos ember, és ez ideig gyermekére vigyázott. Ezután is a' szerint tselekedjen, egészséges és erős lefz. De ha valamivel többet tselekszik kelletinél, mint p. o. ha még a' frifs szellőtül is örzi, vagy szükségen kívül tölti belé az orvofságot, úgy bizony be-telhetik az álma!

É. Még egy dolog jutott efzembe. Úgy vezem efzre, hogy a' Gyermekemnek foga kezd nöni. A' kezetskéje mindég a' szájában van, és a' nyalat eresztí a' szájából. Azért is a' feleségem egy tálatskát ad a' kezébe hogy, azt rágja. De azon kívül talán szükség valami orvofságot neki be-adni.

P. Okosdi! Okosdi! kenden telik a' be, hogy az okos emberek is hibáznak. Mit tsinál az a' gyermek a' tállal, hífszen a' tál hideg értzbül van tsinálva, ha azt a' szájába viszi, az által a' fogai még vissza tolódnak. Ettül az órátül fogva hagyjon békét a' tálnak, és a' helyett adjon egy darab kenyér haját a' gyermek' kezébe, azt majd szopogatja, az injét dörgöli, úgy a' fogai apródonként ki-jönek. Miért kínozná kend azt a' szegény gyermeket orvofsággal? az az Isten a' ki az élő fák-nak erőt adott a' bimbóknak ki-hajtására, és minden állatoknak erőt fogoknak meg-jövésére orvos-

ság nélkül, bizony a' gyermekeket-is úgy allkotta az, hogy fogok ki nő orvofság nélkül. Tsak hagyja-meg kend a' természet folyását, ne nyughatatlan-kodjon mindjárt, ha a' gyermeknek egy kis fájdalma van. Minden embernek szenyvedni kell. Sokan szerentsétlenek lesznek az által, hogy a' kis szenyvedéseket orvofsággal, 's egyéb elzközökkel hirtelen el akarják üzni. Ha a' gyermeknek nagy fájdalma lesz, végyen minden nap egy lat zab pogását, törje-meg egy kitsinyt, főzze-meg egy melzely vízben, tegyen belé egy kis nád mézet, és lágy melegen hadd igya a' gyermek, az igen hasznos fog lenni. A' többit bízza kend a' jó Istenre.

Meg közzöntem a' Prédikátor Úr tanátsát, dolgomra mentem, és mikor haza jöttem, betegen találtam ugyan gyermekemet, de kevés idő múlva jobban lett. Véghez-is vittem mindent, valamit a' fogára nézve javallott, ki is nőttek azok, én magam sem tudom hogy. Egynehányszor az igaz nyughatatlan volt, és álmatlan éjtzakáim voltak miatta, de azután egyik a' másik után szépen kimutatta magát.

XXVII-DIK RÉSZ

Okosdi mimódon gyűjt töke- pénzt Friderikának.

Mihelyt az én Friderikámnak egy néhány fogai voltak, azon gondolkodtam, mimódon lehetnék én le különösen pénzt az ő számára. Ilyen formán esett a' meg. ¹¹⁾ A' fele-égemnek az a' szokása volt, hogy egész esztendői által futotte a' kályhát, a' mint ez lok falukon körülöttünk szokásban van. A' nyár közepén, a' mikor néha olly meleg van, hogy az ember alig vehet lélekzetet, be kellett neki fűteni. Eleibe terjesztetem, melly hijjába való dolog légyen az, de ő a' marhára nézve szükségeseznek tartotta, mivel annak a' meleg víz mindnap kivántatik. *n)*

Én eleget protestáltam, de hijjába. Sok helyeken megfordúltam, mondtam néki, de én nem talál-

n) Azon a' környéken többnyire réz fazekak tartatnak a' kementzéhen, és a' marhának abban melegítenek vizet.

tapa'ztaltam hogy a' marha meleg vizet inna egé'z esztendő'n által, ha em tsak a' mi földünkön. De e' semmit nem használt. Némelly affzonyok olyanok, hogy ha valamit a' fejekbe vesznek, verje-ki bár akárki belőlök, akármitsoda hangon bezzélljen nekik az ember, meg makaty fittyak magokat. Ha akartam hogy béke'ség legyen a' Házban, halgatni kellett.

A' midőn egykor a' feleségem mondotta, hogy ő neki más dolga volna, ki-mentem én magam vasárnap a' mezőre, le-ültem egy fa alá, és ott gondolkodtam. Mikor így hánytám vetném eszemet, egy módot találtam, a' melly által arra vehetem feleségemet, a' mire akarom. Jó le'z, jó le'z gondolám magamban fel-ugrottam, 's nem tudtam örömemben mit csináljak.

Hát inhol jön Rebeka, és egy kanna sert hoz. Mi lelt Okosci! kérde ő, igen vidám vagy te most.

Hogy ne vólnék édes kintsem, felelek, hiszen már Anya leszek. Jözte állj mellém, vígan legyünk. Most azon gondolkodtam mit adjak majd a' tyánkával ha fel nő, már tudom. Egynehány juhot veszek. Azok nem sokára meg-ellenek. Ha a' gyermekkel nem tudjuk el-hagyatni a' sírást, ki-megyünk vele a' juh akolban, meg-mutatjuk neki a' bárányokat, mint nevet az, ha látja hogy ugrálnak. Azután meg-fogok egyet, előtte tartom, 's meg-simogattatom vele. Rebeka úgyé hogy friss le'z a' baránykakat nézni! Azután

meg-nyíretjük a' juhokat, el-adjuk a' gyapját, 's félre tesszük az árrát. A' báránycák-is nem sokára juhok lesznek, 's bárányokat ellenek. Akkor osztán gyapjút is, vén juhokat-is adunk-el minden esztendőben, és a' pénzt félre tesszük. Ha azután a' gyermek meg-nő, és férjhez akar menni, adunk neki egy egész nyáj juhót, és egy nagy 'zatskó pénzt. Akkor majd vígan leszünk, tántzolunk együtt mint a' Lakadalmunkban.

Rebeka úgy nevetett, hogy majd ketté repedt. Okosdi, monda ő, bolondozol te.

Hol veszed az eleséget a' juhoknak?

Azon nem sokat búsúlok, mondék, eleség lesz elég.

De hát hol veszed a' pénzt, monda továbbá, a' min juhokat veszed?

Tsak a' híjjával vagyok, mondék.

Látod Okosdi, monda ő, hogy bolondozol? Juhot akarsz venni, 's nints pénzed rá. Ugy jársz te mint az az Affzony, a' ki tojást vitt a' piatzra, és mint te úgy velegezte, mibe adja a' tojás árrát. Az juhokat, teheneket, lovakat álmodott magának, palotákat, szép házakat épített gondolatjában, örömében nagyot ugrott — zu a' tojás mind a' földön állot-meg, a' juhok, a' tehenek, a' lovak, a' szép házak mind eldültek egy rakásra! ha! ha! ha! nem így jársz é te, hol van a' te nyáj juhod, 'zatskó pénzed, ha most annyi nints, hogy juhót vehets rajta.

Tsak nevesd-ki magad, mondék, meg-mutatom még én azt neked, hogy nem essem én a' fejemre. Még meg sem lett a' gyermekünk. Míg a' bárán-yokhoz vinnénk, eltelik abban egynehány óra. De ha máttól fogva mindennap valamit Izámára félre tennék. —

Miből ám? monda ő, magunknak sem marad fel semmi.

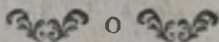
Az igaz, mondék, de úgy gondolám magam-ban, hogy ha ez után nyárban be nem fűtenék a' kályhát, és azt a' fát félre tennék mindennap, a' mit eddig házontalan felégettünk, 's azután eladnánk, vehetnénk az árrán egynehány juhot.

A' Felesé em ugyan egyet mást vetett ellene, de utóllára maga-is helyben hagyta gondolatomat. Attúl az órától fogva nyárban nem fűöttük a' kályhát, és mindennap félre raktuk azt a' fát, a' mit az előtt híjjába felégettünk.

Illyen módon egy nagy rakás fát gyűjtöttem. Kértem egy szekeret, és egy lovat, be-vittem egy szekerral a' Vásárra Jénába.

XXVIII-DIK RÉSZ.

Okosdi meg-látogattya a' Jénai
nagy Iskolát, 's mi történt
ott rajta.

Tsak hamar pénzé tettem a' fámát Jénában, el-
mentem a' Vendég-fogadóba, meg-ettem egy
szál kolbázt. Azután el-erelztettem szekeresemet,
magam pedig csak tsendefen ballagtam haza felé.

Mikor így mendegéltem a' Szála folyó vize
mellett, épen akkor jött egy Szál a' vízen, nagy
örömöm vólt nékem abban, le-ültem a' partra, és
úgy néztem, melly frissen hajlonganak azok a' szá-
lafok. El-menvén a' szál, fel-keltem, 's útnak
akartam indulni, s a' hogy a' bal kezemen fel-akar-
tam emelkedni, a' jó Isten tudja, egyg erfzény
péNZ akadt a' kezembe. Ki-öldottam — nyóltz
arany, és egyg léveles tallér vólt benne. Jó e'
nékem, gondolám magamban, egygizerre kaptam
annyi péuzt, hogy egyg földet, és egyg pár juhót
vele-

vehetek Friderikám számára. El-tettem az erlénéyt, 's frissen el-lódultam. De alig mentem egy kis darabkát ismét-meg-állapodtam, és gondolkodtam egy kevésbé e' dolgról. Vallyon igazságos dolog é az, ha én az erlénéyt tsak egyenesen meg-tartom magamnak, elofizör meg kellene próbálnom, ha ki-tanúlhatnám ki vezítette azt el, mert más-képen tsak annyi, mintha loptam volna. A' lopott jószág pedig nem lök áldást hoz az én Friderikámra.

A' midön a' dolgot ekképen fontolgatnám, látám hogy futva jön egy Tanuló, és azon a' helyen a' hol én ültem, kereskedik.

Ihon la! gondolám magamban e' vezítette-el a' pénzt. El-mennyek-é hozzá? ne mennek-é? el-megyek, így futogtam magamban, mind ez ideig betsületes ember voltam én, 's jól volt e' mellett állapotom, ezután sem lezlek én gaz ember.

Vissza mentem azért tsendesen, mintha arra volna útam, és mikor a' Tanuló mellett mentem, meg-állottam, 's kérdém: Talán el-vezített valamit Sogor Uram o)?

Éj, monda ő, el bizony. Ott vetkeztem-le a' ruhámból, meg-feredtem, akkor vezítettem-el pénzes erlénéyemet.

K 5

Ügy!

---

o) Így nevezik egymást Jénában, és körölte a' Tanulók, és Földművelők tréfából.

Úgy! kérdém továbbá, vólt é fok az erfényben?

Nyóltz arany, felele ő, és egy leveles tallér.

Akkor a' zlebembe nyóltam, tsendefen ki-húztam, fel-tartottam, 's kérdeztem: nem e' vólt é?

Uramnak fia! millyen öröme lett a' Tanúlónak! Az, az, monda ő, az az én erfényem. Vízza adod é?

Hát hogy is ne, mondék, 's a' kezébe nyomtam az erfényt. Ki-óldotta, ki vett egy aranyat, és nekem akarta adni.

Már abbúl femmi fem lellz, mondiék, Sogor Uram. Tsak tartsa-meg a' pénzét magának, én femmit fem veszek-el. Hanem ha azt a' szíveségét tselekedné velem Sogor Uram, hogy meg mondaná igazán miért feredett-meg, kedvesen venném. Mi nálunk igen fok emberek laknak, még-is eggynek fem ötlük elméjébe, hogy meg feredne. Hallodé Sogor, felele ő, te eggy emberséges ember vagy, és még én illvenre nem akadtam. Én tenéked mindenre meg felelek, tsak hogy tedd ebben kedvetet, jöjj-el velem a' Vámbához, ott igyunk-meg eggyütt eggy kanna fert.

El mentem véle, és az útban e' következőket beszéltük:

T. Hallod-é Sogor! már én néked mindent megmondok, miért feredem én, és miért kell minden embernek feredni. Minden ember párolog, és ha a' párolgás a' testen marad, meg-tsipösödik, be-elzi magát, 's ebbul származnak azután, a' fok

rossz támadások, kelések. Ha az ember a' fejét, és nyakát szorgalmasan meg nem mossa, annyi-
val inkább ha bárány bőr süveget visel, a' feje
kiütlik, szeme meg-vefereedik, füle, 's foga meg-
fajósodik, és más efféle nyavalyákba esik. Ha az
ember a' lábát nem mossa, a' tsipős izzadságtúl
megbűdösödik, meg-dagadozik. Ha az ember tes-
tét nem mossa, hol egy, hol más helyen ki-sebesed-
dik, ártalmas daganatok, 's kelések támadnak
rajta. De ha az ember gyakran meg feredik, telte
bőrit tisztán tartya, mind ezek a' nyavalyák el-
maradnak. Mondok még én neked valamit. A'
friss víz erősít. Ha a' tagok mindég meleg ruha
alatt vagynak elbádjadnak. A' hát gerintz alatt
van p. o. egy nagy ér, ha ez igen melegen tar-
tatik mindég jobban lankad, és a' vér azután aka-
dozni kezd benne. p) Azt a' derék fájás követi, 's
utóllýára elő jön az arany ér.

E. Va-

---

p) Itten a' fonó asszonyok, 's leányok jutnak eszembe.
Magyar Országban az a' szokás van, hogy a' fonó
asszonyok, és Leányok egész télen vagy a' kemen-
tzenek vetik hátokat, vagy a' futon ülnek, a' ned-
velsőget a' melegség ki-űzi belőlök, és úgy meg-
sárgúlnak, mintha a' koporsóból másztak volna ki.
Többnyire a' szegény ember gyermekeit a' futon
hálattya, a' hol fejek el-bödül, minden testek el-
lankad, sokan fülökre-is el-romlanak. Én magam
láttam már hat, vagy hét iskolás gyermekeket a'
kik

É. Valósággal nyóltz napja, miólta én-is a' derék fájált érzem.

T. Látod, mind az ellen hafznos a' hideg feredő. Mikor az ember a' vízből ki jön, olyan miutha újjá születtet vólna.

É. A' frissen megyen. De azt hallottam én, hogy a' guta meg ütött némelly embereket, a' kik hideg vízben feredtek.

T. A' meg-eshetik. De én neked meg-mondom, mit tselekedj, hogy a' guta meg ne üfsön. Először ne menny mindjárt a' hideg vízbe, ha izzadásban vagy, hanem tselelesen vetkeződj-le, hogy hirtelen meg ne hívefedj. Továbbá minekelőtte a' vízbe mennél, a' fejedet mártsd be, és a' mellyedet mosd-meg, mert ha alórúl kezded fel felé a' feredélt, úgy a' vér a' izvedre, 's fejedre ver, és így könnyen meg-üthet a' guta.

É. Hm! de gyakran a' vízbe is fül ám az ember.

T. Az igaz, már a' Jenában sokszor meg-efett. De darab ideje már, hogy a' Professor Urak ez-tendönként egy vízbúvárt hívatnak Hálábúl, és az egéls Szála folyó vizét meg visgaltattják. A' hol a' Vízbúvár mély gödörre talál, ott hogy őrizkedjen az ember, egy oázlopot vernek a' partra, és

rá

kik a' meleg kementze mellett hálván meg-üketültek. Ez a' dolog a' közönséges figyelmeteliséget meg-érdemlené.

rá írják : Itt veszedelmes a' feredés. 9) Az időtül fogva senki nem fült belé, hanem — a' ki fel-tette magában, hogy bele fül.

E. De nem illik világos helyen mindenek látára mezítelen le-vetkezni.

T. Helyesen mondod. De a' valamire való ember nem feredik világos helyeken, hanem a' hol kevés ember jár. Továbbá minekelötte az ingét le-vetné, fel húzza a' feredő gatyáját, a' mivel el-fedeztetik mind az, a' mit a' fzemérmes emberek el-fzoknak fedezni.

E. E' már mind jó, de a' feredés tsak nyárra való orvofság. De télben mit tsinállyon az ember? A' jég alatt tsak nem búkálhat.

T. Miért nem? ha hozzá szokik az ember, a' fagyos vízben-is meg-feredhet. De én ezt néked nem javallom, minthogy te ehhez nem szoktál. De meg-tanítlak én téged arra-is, télben hogy feredhels-meg. Egy köböl jeges vizet hordj-be a' szobádba valami edénybe, zárd be a' szobád ájtáját vetkeződj-le mezítelen, mosd-meg egy spongyiával előlfzör fejedet, azután a' nyakadat, torkodat, mellyedet, és minden részedet. Kiváltképen húzd végig

---

9) Melly hafznos volna, ha S. Patakon, a' hol ezer, söt más fél ezer tanuló Ifjak-is vagynak, a' Bodrog vizét így meg-visgáltatnék a' Collegium gondviselői, hogy a' Tanulóknak bátorságos feredő helyek lenne.

végig a' nedves spongyiát egynehányszor a' hátad gerintzén végig. Figyelmezz rá, igen fokot fog használni.

E. Honnan tud maga olyan fokot? Sogor Uram! Talán Doktorságra készül maga?

T. Épen bizony Doktorságra? egy jó Pap akarék én lenni. Hogy is gondolod-meg, hogy én Doktor akarok lenni.

E. Mivel maga az emberi testnek alkotmányát, tulajdonságát ismeri, és tudja mi annak hasznos, vagy ártalmas.

T. Mond-meg hát te nekem, tudod-e mint kell a' földet jól művelni?

E. Kétség kívül. A' kinek 'földje van, tudni kell azt annak mint kell művelni.

T. Helyesen, és a' kinek teste van, tudni kell azt annak, mint kell azt egészségben fenn tartani.

E. Én-is abban az értelemben vagyok Sogor Uram. De csak lassan befeléjük, hogy a' Doktor Urak meg-ne hallják, nem kapunk ön fel ezekkel elottök.

T. A' szerint nem igen ismered te az Orvokat. Az okos Orvos szereti azt, ha az emberek egészségeket fenn tudják tartani, úgy leg-alább mindég nem hozzifontatik, minden szempillantásban ide's tova nem hívattatik, ha egybe az izzadság vizsgálva verődött, másra a' prüffzentés ért.

E. De ha minden emberek a' szerint élnének, úgy az Orvosok konyhája vékonyan füstölögne.

T. Ne legyen neked arra gondod! én sem érem azt meg, te sem. Többnyire az emberek abban a' hizemben vagynak, és abban-is maradnak, hogy ha valami bajok van, az Orvosnál egyéb nem segíthet rajtok. r) Azonban olyan történetek-is adják elől magokat, a' mellyekben a' leg-okosabb ember sem segíthet magán, és kéntelen az Orvos-hoz folyamodni.

É. De mondja-meg már Sógor Uram, kitől tanulta mind ezeket?

T. Az Atyámtúl. Az Prédikátor volt, és tizenkét élő gyermekei voltak, a' kik közzül én vagyok a' leg-killebb, és azok mind olly egészségesek voltak mint a' halak. Jeles Férfiú volt az. Mikor reggel velünk együtt énekelt, már ez igen kedves verse volt:

Arra gondot tartok, hogy telttem épségben
Maradjon állandó frís jó egészségben
Abban legyen tiszta lelki ismeretem
Igy víg lakadalom lellz egész életem.

Azután fülöstkömöt olztoztatott nekünk, és mindenféle dolgokról befélgetett velünk. Gyakran mondotta ő azt, Gyermekeim én pénzt néktek nem adha-

---

r) Magyar Országban még többnyire nem ebben az értelemben vagynak, hanem itt a' tsudatévó erőhöz biznak, és mikor az eszkozokról szöll valaki, azt sem tudják mit befél.

adhatok, de a' helyet gondoskodom arra, hogy egélséges tetteitek, és meg nem sértett, tiszta lelketek ismereti legyen. Néha meglátogatták ötet a' szomléd Prédikátorok, el-hozták magokkal gyermekeiket-is, és mind el-mondatták velek a' mit tanúltak. Már akkor mindég inofolygott az Atyám, 's azt mondotta: Minek előtte az én gyermekeim az Istenben a' titkokat meg-tanúlnák ismérni, először tetteket ismértetem-meg velek, és minek előtte azt meg tanúlnák, mint hívják a' vizet deákul, elsőben azt mutatom-meg nekik, mitsoda hasznát vehetik annak.

A' mikor az ő gyermekei egy hólnapofok voltak, minden nap hideg vízben meg mosatta. Egész nyáron által nagyobb gyermekeivel a' folyóra járt, a' melly a' kertin folyt keresztül, és meg-feredett. Némelly emberek nehezen szenyvedték ezt, és azt mondták, hogy az egy Prédikátorhoz nem illik. De ő mindég azt felelte:

Kedves Barátim! a' feredés ártatlan dolog, a' felől ki ki azt tarthattya a' mit akar. Ha vétek volna, úgy bizony Elileus Proféta Námánnak nem javasolta volna, Elileus pedig egy istenfelő ember vólt, mert másképen Illyés Proféta a' palástyát nem hagyta volna rá. Ha ez helytelen vólna, Idvezítönk nem szállott volna le a' Jordán vizébe.

Ki mit tart jónak. Ti egélségtek fenn tartására, laxáló, purgáló, hánytató, izzasztó szerekkel éltek, eret vágatok, köppölyt hányattok, kristé-

lyoztattyátok magatokat, piótzával, Spanyol léggel szivattyátok véreitek. Hogy egészségem fenn tartsam — én ferdem. Ti azt kiáltjátok én rám, hogy magam ölöm meg gyermekeimet, és az én gyermekeim mindég frissek, egészségesek, és eggy sem hal meg közzülök. Ti nálatok három közzül leg-alább eggy mindég meg-hal, és a' ketteje-is rend szerint nem egészséges, és még sem mondom én azt, hogy ti magatok ölitek meg. Engedjétek meg hát, hogy éllyek én a' magam akarattya szerint, meg-engedem én tinétek, éllyetek ti is akaratotok szerint.

E. Szerettem volna ismérni azt az Urat, okos, szemes Papnak kellett annak lenni. Meg-próbálom már egyszor magam-is a' feredést.

T. Jól tselekeded. De még egyet mondok, ha meg akarsz feredni mindég étel előtt feredj. Ugy tartják, hogy étel után nem jó.

Többet-is beszélt volna, de mikor a' Vámházhoz értünk félbe szakasztottuk.

A' Vámfzedő háznál vólt mintegy tizenkét tanuló, ezek nagy szemet vetettek rám, látván hogy illyen alávaló ember menyen tárlaságokba. De a' hogy az én Tanulóm el beszélte, mi történt én közötttem, és ő közöttte, mind körül fogtak engem', és alig győztek be-telni a' dítséréssel.

En nem tudom Uraim, mondék, miért magasztalnak Kezvelnetek engem annyira. En egyebet nem tselekedtem, hanem a' mit egy emberséges embernek kellett tselekedni. Nem vólnék méltó,

hogy a' föld tartson, ha én a' más tulajdonát el akartam volna ragadni.

Helyes! becsüllek, monda egy szép magos Újú, és megveregette a' válamat. Így kell az egyenes embernek tselekedni. Nem a' dicséretért kell jót tenni, hanem — azért mert jó az.

Ugy van Okosdi, monda egy aiasony barátságos legény, az igaz, derék ember vagy te, igyál egy pohár jó fert, 's monda: Schmallis Okosdi!

Engedelmet kérek kedves Sógor Uram, felelek én, ahoz nem értek. En deakul egy tseppet sem tanultam.

Nints is neked arra szükséged. Tsak igyál, és mondjad Fiducit.

Lelkek rajta, én tsak mondtam Fiducit! s) A' mikor mintegy négy pohárral meg-ittam, a' botomhoz nyúltam, 's el akartam menni. Akkor ismét egy más Tanuló egy tele kanna fert hozott.

Már én lámpás nélkül mennyek haza mondék?

Lámpás nélkül? kérdé a' Tanuló, hogy érted te azt?

Lálsák Kegyelmetek jó Uraim, mondék, ha az ember éjtzaka mengyen, lámpás legyen nála, hogy meg ne botollyon, vagy valami gödörbe ne essen. A' mint látom minduyájan éjtzaka járunk mi, és

az

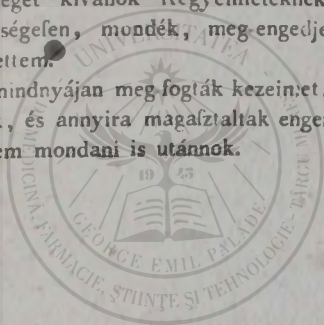
s) Ezt a' két szót mondják a' Tanulók egymásnak játékból mikor egymás egelségéért iznak.

az egyenes útat könnyen eltévelyesztjük. Az értelem a' mi Lámpásunk, a' mint Prédikátor Uram szokja mondani. A' ki az én értelmemet erővel le akarja itatni, el-óltya az az én Lámpásomat, azt pedig tsak nem akarják jó Uraim Kegyelmetek?

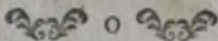
Oh nem, mondották mindnyájan, nem akarjuk mi azt tselekedni! Tsak a' Papoddal tartis te, monda egygy közölök, és ezután is fok olajat töltés vele a' lámpásban, hogy magába ki ne aludjon!

Jó egészséget kívánok Kegyelmeteknek Uraim mind közönségesen, mondék, meg engedjenek ha valamit vétettem.

Akkor mindnyájan meg fogták kezeimet, minden jót kívántak, és annyira magasztaltak engem, hogy én szegyenlem mondani is utánok.

XXIX-DIK RÉSZ.

Okosdi tovább-is gondolkodik
e' dolgról.

Az útban mind jobban meg-gondoltam én azokat, a' mellyek rajtam történtek. Be jól esett gondolám magamban, hogy az erfényt magamnál meg nem tartottam. Nem a' világ volna bizony, nyóltz penyész aranyam, és egy leveles tallérom volna. Ennyit ha időmet jól töltöm, jó lelki ismérettel kereshetek. De a' mellett a' pénz mellett rossz lelkem isméreti lett volna, senkire bátran nem is nézhetem volna, és bizodalmasan nem könyöröghettem volna. Hm! hm! 's az én Rebekám egy olyan fáin asszony! engem mint ismeretett, mivel emberséges embernek tartott. Ha én azt az erfényt pénzel együtt haza vittem volna: azt Rebeka vagy jóvá hagyta volna, vagy nem. Ha jóvá hagyta volna, már úgy egy semmire kellő asszony. Ha pedig jóvá nem hagyta volna, loha engem' többé nem ismerethetett volna.

Hogy

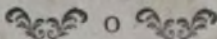
Hogy is lehetne a' meg, hogy egyy betsületes affzony egyy gaz embert szerezhetne? Hogy tettem volna magam' foldre! hát ha egyy zsák aranyat szerezhetnék, kedvelebb nékem annál-is feleségem szerezete.

E' mellett, ha a' pénzt magamnak tartottam volna, nem ismérhettem volna meg azt a' derék Tanúlót. Ha mind igaz, a' mit ő beszélt, hiszen többet ér a' száz aranyánál, a' mit én ő tőle tanultam.

Igy kullogtam haza felé, és alkonyadkor láttam egyy nyúlat, mint szökdeíselt fiaival. Igen megörültem én annak, leültem, és úgy néztem egyy kevélsé. A' mikor így kedvemre ültem, befogta va aki a' szememet, és kérdezte: ki vagyok én?

Ki nem találhattam hirtelen, mert a' szavát elváltoztatta. De mihelyt a' kezéhez kaptam, a' jobb kezén lévő kis újján meg érzettem a' szömöltsöt, így elzre vettem kivel van ügyem. Rebeka vagy kiálték.

Abban a' szempillantásban elerefsztette a' szememet, és nyakamban tsüggött. Szíves örömöm volt nékem azon. Azt is hiszem én valósággal, hogy nints az embernek a' földön egy egy nagyobb öröme, mintha valamelly útazásból haza érvén, kedves jó feleségének karjai közzé esik. Megfogta a' kezemet, és fokiéle belzélgetések között haza mentünk.

XXX-DIK RÉSZ.

Okosdi Feleségével vatsorál, 's
mit beszélgetnek felette.

A' hogy a' szobába bé-léptem, már az a'ztal meg vólt terítve. Rebeka ki-futott a' konyhára, hozott egy pár sült galambot, vaját, sajtot, kenyeret, és egy kanna sert.

Nagyon meg vendégelsz ma te engem' kedves, mondék.

Ki ne vendégné illy jó férjét, felele ő. Ma neked terhes úrad vólt, illó hogy valami jobbatskát egyél, mint máskor. A' nélkül is mind a' magunk gazdaságából telt-ki, az egy kanna seren kívül, ezt pedig gondolnám meg-érdemletted.

Én úgy hiszem, hogy a' Marokkai Tsáfzárnak nem előtt akkor jobban a' vatsora mint nekem. A' mozgás által jó appetitusom lett, a' feleségem fzeretete pedig a' vatsorát még ízletesebbé tette.

Ezzel

Ezzel csak ugyan meg-mutatta ő, hogy távúl létemben is nem felejtkezett-el rólam.

Az alztal felett belzélgettünk egyetmást a' gazdaságról, hogy kellene mindent jobb lábura állítani. De Rebeka panaszolkodott, hogy a' kis lyánka miatt sok időt el-mu at. Töbnyire egész nap a' karján kell azt neki hordani, a' kezét sem nyújthattya-ki valami dologra, és a' miatt mindennel fel kell hagyni. Én azonban meg-kentem kenyere-remet vajjal, és gondolkodtam mint segíthetnék jó feleségemen. Akkor elzembe jutottak az apró nyúlatskák, mellyeket én annyokkal láttam játzani. Mit tsinálnak mondék az apró nyúlatskák, Ezek sem hordoztatnak anyyoktól, még is úgy meg tanúlyák a' futást, hogy a' mi Friderikánk soha egész életében úgy meg nem tanúlya. Talán ez annak az oka, hogy a' vén nyúlaktól nem hordoztatnak.

Rebeka nevetett, 's monda, a' gyermek nem nyúl. Hallottad-é valaha életedben hogy a' gyermekek úgy meg-tanúlnak szaladni, mint a' nyúlak?

Azt ugyan nem hallottam felelék, de talán hamarébb meg-tanúlnának a' gyermekek futosni, ha mindég karon, vagy ölbe nem hurtzoltatnának. Tudod-é kedves, próbáld-meg hólnap, tedd le Friderikát a' földre, és vigyázz rá, ha meg nem tanúlé apródonként tsúfzni.

Tsúfzni el-híszem, monda Rebeka, 's nagyon nevetett, hát már a' te gyermeked tsúfzó máizó állat lesz?

Még azután hol egy, hol más oldalról meghánytuk vetettük a' dolgot, utóllýára megelégedtem a' disputálással, a' világot a' kezembe vettem, 's mondám: valamit akarok mondani Reikám, el-fáradtam én, 's le-fekszem, feküdj-le te-is ha akarsz. Le-feküdt.

XXXI-DIK RÉSZ.

Okosdi mint tanította-meg gyermekeit a' futosásra.

Más nap ki-kiüldöttem Feleségemet munkára a' mezőre, 's magam fel-válaltam a' pest-tonkaságot. Rebeka helyben hagyta, én pedig le-tettem Friderikát a' földre, hoztam egy marok zöld gallyat, körül raktam vele, 's néztem mit fog már ő azzal csinálni.

Tsomónként mind magához hordogatta, játtzot vele, el-hajintotta, meg elő hozta. Midőn egykor egy gally után nyújtódzott volna fel-félt, és nagyon kezde sikóltani. Tsak sikóltis te, gondolám
magam-

magamban, én pedig úgy mutattam, mintha nem is hallanám, haſon tsúszott hozzá, és úgy hozta-el. Igen ſzívesen örültem én azon; de feleségem előtt nem kaptam-fel vele. Zörgött, a' mikor haza jött, 's mondotta, hogy a' tsúszkálásban ſok ruha el-romlik. Én pedig meg ſimogattam ortzáját, 's mondám, nem tudod-é mi van a' Bibliában: Nem drágább-é a' teſt az öltözetnél? Nem jobb-é hogy a' ruha szakadjon, minthogy a' teſt gyenge 's erőtelen maradjon? Rövideden, hol jó, hol roſsz ſzóval arra vettem én feleségemet, hogy a' gyermeket kevesebbet hordozta, és gyakrabban hagyta tsúszkálni, a' mikor otthon vólt, a' házban tsúszkált, 1) ha a' mezon vólt, 's ſzep idő vólt, Anya körül tsúszkált.

L 5

Nem

- 1) Melly veszedelmes ſzokás az Magyar Országban, hogy a' kis gyermekeket anyyok, vagy pefztonkájok a' köztükbe a' tűzhöz ſzokják tenni. Ezek izognak mozognak ſzüntelen, és tsak egy ſzempillantásban fordul-tsa-el rólok a' szemét az anya, vagy az pefztonka, magokra dűjtik a' forró vizet. Azt merem mondani, hogy Magyar Országban minden eſztendőben meg-forózza magát két három ſzáz gyermek-is, mellynek egy része meg-hal, más része ſoká, vagy egé z életében is ſiulodik. Egy a' szemét, más a' belül forrózza-ki, a' ſzájába ömölvén a' forró víz. Talán ſokat-is tettem-fel, két vagy három ſzázat az egéſz Magyar Orszagra egy eſztendőre? nem ſokat, majd minden városban, 's Faluban van erre példa,

Nem sokára el-~~tsúf~~szott az én Friderikám a' ló-
 tzához , fel-emelkedett , 's meg-állott , egynéhány
 hét múlva a' ló tza mellett szabadon futolott. Aza-
 tán a' házon végig székeket raktam , olyan távul
 egymátiúl , hogy egyiktől a' másikat el nem érhette ,
 's mindegyikre egy pár tserelznyét tettem. A' tse-
 refz-

példa , és tsak nem minden elztendőben. Ha egy
 elztendőben két vagy háromszázra mennyen ennek
 száma (boldogtalan gondviseles) hat tíz , 's húsz
 elztendőben mennyire mennyen. Szánnyatok meg
 szülek magatokat , szánnyatok meg ártatlan kisde-
 deiteket , a' kik még nem tudnak magokra gondot
 viselni , ezek gy szotok egész életetekben , 's magok-
 is szerentsélenek. Bizony a' sok szomorú példa
 fel-fogadathatná már azt a' szülékkal , hogy soha
 a' koczikba nem teszik gyermekeiket , hanem tsak
 a' házközepire , ott sem le nem esik , sem meg nem
 forrózza magát. A' le-esés által is pedig melly so-
 kan lettek szerentsélenekké , sok szomorú példák
 bizonyittyák. Egy gyenge fejére előtt , 's agyve-
 leje meg zavarodott , másnak a' keze , harmadiknak
 a' lába fitamodott-ki. Az értelmes , és jó szülek
 vigyázása az egyedül , a' melly által a' Világ bold-
 duggá lehet , nem a' fellegbe , 's azontul való járás.
 Ugyan-is tsak egy órában , vagy egy festályban
 úgy el-romolhat , olyan rosszra kaphat a' gyermek ,
 hogy egész életét szerentsélenné teszi , el nem szok-
 hatván a' rosszról. Bár tsak a' szülek vilza tőné-
 nek gondolatlyokkal gyakran , gyermeki ide ekre.
 De , kevés ember gondolkodik , 's beszéll arról a'
 mit érez , hanem a' mit könyv nélkül tanult!

refznyt meg-kívánta, pislogott rá, 's kiáltott: ah ah! Én pedig nem mutatván hogy hallom, maga meg próbálta, 's el-botorkázott a' székhez. Mint-hogy ehez hozzá jutott, meg-bátorodott, 's a' többi székhez is elment. Két hét múlva egy olyan örvendetes napunk lett nekünk, mint Lakadalmunkkor volt. Egy vasárnapon t. i. a' midőn feleségem előtt a' szükségben segítő könyvből olvasnék, egyszer csak jön Friderika futva maga a' házon keresztül, és mivel egyszer meg-próbálta, meg-maradt abban, 's attúl az órátúl fogva botlás nélkül meg-tanúlt futni.

Illyen módon tanulták meg minden én Gyermekeim a' futását. Soha semminémű járóka az én házamban nem volt. Az én gyermekeim között egynek sem volt fel-húzódt váll, vagy dagadt lába. Mindnyájan olly sугáran nyöttek-fel mint az éger fák, hogy az emberi szem gyönyörködött benne.

A' mikor én azután a' Városra mentem, 's látam mint nevelik lok városi emberek gyermekeit, gyakran gondolkodtam én arról, mi lehet annak az oka, hogy lok Városi emberek, a' kik mindég okofabbak akarnak mi nálunk mezei embereknél lenni, a' gyermek nevelésben olly együgyűek. Betsületemre mondom, én lok házaknál voltam, a' mellyekben egész nap meleg dunnátskakban hordozták a' gyermeket, pórázon, vagy mattzagon tanították járni, és a' járókaban futostatták. Mi lett belöle? Szoroflan öfzve lévén füz-

ve lábok a' ruhában meg-görbült, a' madzagon ide 's tova rángattatván vált-lapotzkajok fel húzó-dott. Hat elztedős korokban-is alig tudtak fntosni az ilyen gyermekek. Mind addig csak tipogtak, mint a' kis kacsák.

XXXII-DIK RÉSZ.

Okosdi egy nagy rangú Afz- szonnyal beszélget.

Még most-is jól jut eszembe, hogy egykor Fri-derikával, a' mikor mint egy tíz elztedős volt; a' városra mentem, és a' piatzra száz húz tojást vittem. Eladtuk egy Tanátsos Ur Feleségé-nek. Az egészzen bele bolondult (bele szeretett) az én Lyánkamba, bámulta, dítserte, régen nem látott monda ő, ilyen kedves, kellemetes, szép, egészséges gyermeket. Be kellett neki vele a' gyermekek szobájába menni, 's kapott az Afzonyság-tól egy fiatsa kávét, 's egy pár pogátsát.

Ezzel

Ezzel az alkalmato'sággal láttam én az ő gyermekeit. Hogy az Isten ezerízer kegyelmezzen, mi-tsoda gyermekek voltak azok! Egynek nagy vállag hasa volt, a' másíknak fel-húzódott valla, a' harmadíknak görbe lába.

Minthogy a' Tanátsos Úr Felesége minket olly fzívesen látott, gondolám magamban, én-is háládatos lelzek, és ennek a' jó Affzonymak jó tanátsot adok. Mikor azért lyánkámnak ortáját nyájafan meg-tsípte, 's dítsérte, bátoríodtam mondani: Ha az Affzony rossz peven nem venné, meg-mondanám én, mit tselekedjen Kegyelmed, hogy Gyermekei olly egéfségesek legyenek, mint az én Fríderikám.

Akkor rántzban lzedte ízemöldökét, 's kérdezte, mimódon lehetne az meg? Élshez lemmi egyéb nem kell felelék, hanem hogy a' gyermekét ne hordoztassa kegyelmed olly gyakran a' pólában, 's a' járókában ne jártassa, hanem tsak hagyja elől tsúfzni, valamig magától meg-nem tanul járni.

Ugy! monda ő, és írtóztató komor tekíntetet vetett rám, de az én gyermekeim nem paraszt gyermekek, 's nem krompélyon híznak, Hohó! gondolám magamban, ha így fog a' kréta, nem mulatok én itt lokat.

Meg-hajtoítam magam' a' hogy tudtam, 's el-lódúltam.

Tellyes szívből adtam én hálát az úton az Istennek minden jótéteményiért, mellyeket vélem közlött. Örömmel meg-elégízem már én forsom-mal gondolám magamban. Nintsen ugyan nékem

annyi pénzem mint a' Várofi embereknek, de egészes vagyok, 's egészségeik gyermekeim. Drágábbak pedig ezek az aranyból, és az ezüstről.

XXXIII-DIK RÉSZ.

Okosdi különösön gyűjt Jofzát,
 mellyel Gyermekkeit
 ki-adja.

Majd el is felejtettem mondani, mit csináltam én azzal a' pénzzel, a' mellyet azon fábúl kaptam, mellyet egész nyáron félre tettünk.

Három egész tallért vittem haza, fel-olvaftam feleségemnek, 's mondám:

Látodé ez a' lyányuknak menyasszonyi ajándéka.

Nagy katzajt ütött feleségem, 's monda, ebből csak sőt kenyeret sem vehettz annyit, a' mennyi a' Lakadalomban fel-mengyen. De már azt csak rám bízd, felelék.

Más nap zsebembe tettem a' pénzemet, el-mentem, 's vettem rajta egy juhót bárányával együtt.

A' hogy haza vittem, ismét nevetett Rebeka, 's monda, már csak meg-látom még m.hez nem fog Okosdi!

Meg-is láthadd azt, felelék. Ha most nevetz, egynehány elzendő múlva még jobban fogsz nevetni.

Ki-hajtottam a' juhotskámát a' legelőre, báránykájával együtt. Erre volt szabadságom, mivel egy darab földet bírtam.

Rebeka még-is csak tsúfolodott, 's monda, mibul szerzel már ezeknek téli eleséget?

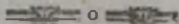
Epen abbúl, a' mibül házamat, pajtámat, földemet, feleségemet, 's gyermekemet szerzettem. Héj kedves! volt egykor a' mi Falunkban egy vendégség, vígan voltam én, tántzoltam kedvemre, és leg többet — pirúllz most — már veszed észre kivel tántzoltam leg többet? tudod azt is kinek szorítgattam olly' szívesen kezeit? kitül nyertem én a' leg első tsókotskát? Az első nap tehát igen jól tölt-el, mivel ezzel az alkalmatossággal esmérkedtem-meg egy jeles Lyánkával, a' ki felől azt hittem, hogy még egykor engem szerentséssé teszzen.

Örülök, felele ő, ha ugyan csak szerentséssé tett.

Leg alább mondék, nem ismérek egy affzonytis: a' kivel azt fel tserélném.

Meg-tsípte nyájafán az ortzámat, mikor azt mondottam.

Más nap ismét be-állott a' vendégség, 's a' tántz. Én-is tántzoltam, de gondolám magamban, hogy ha elíve hat órakor megyek-is a' tántzra, elég idom lellz még arra. Előbb hát időmet jól használhatom.

Othon maradtam azért, és egy könyvben olvastam, melyet nékem az én kegyelmes Uram Szent-hegyi Ur olvasásra adott. Abban találtam én arra, mint lehet a' juhokat könnyü moddal kiteleltetni, ha t. i. az ember Augustus végítöl fogva, a' tölgyfának, égerfának, fuzfának, mogyorófának, 's más ilyen fának gallyait le-vagdallya, megszáraztya, és azzal tartya. Most én azért ehhez fogok.

Bohó, mond' a' Feleségem, ha a' mind úgy vólna-is, de hol vedzed a' gallyakat? Neked sem tölgyfád, sem égerfád, sem más egyéb fád nintsen.

Éj, felelék, a' mim nekem nints, ván a' másnak. Ezt csak abban hagytuk. Azzal el-mentem Szent-hegyi Urhoz, és meg-kérdeztem, hogy megtisztogalsam é élő sövényeit u), égerfáit, 's fuzfáit!

El-

u) Német Országban, 's más pallérozott Országokban élő sövények vagynak, a' melyeket gyertyánfából ültetnek, galagonya, vagy más egyéb magokból szaporítanak. A' vetések, 's rétek kerül-is ilyenek vagynak sok helyeken, és így a' marha nem taposhattya, 's nem eheti-meg.

El-mofolyodott ő azon, és kívánta tudni, miért fogok én most ahoz a' munkához, holott annak molt nintsen ideje.

Akkor meg-mondottam neki szándékomat, hogy a' gallyakat meg akarom szárasztani, a' leveleivel, 's apróbb ágaival a' juhokat akarom tartani, és az Urnak a' vastagabb gallyakat vissza adom.

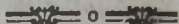
Az Ur rá állott.

Mit tselekedtem azért?

Mindennap ki-mentem Pestával egy két órán a' Szent-hegyi Ur sövényeihez, fuzfáihoz, égerfáihoz, meg-tisztogattam, a' le-nyefett gallyatskákból tsomókat kötözgettem, a' napon meg szárógattam, 's a' tsürbe be-hordtam. Illyen módon kevés idő alatt meg-lehetősen gyűjtöttem eleséget marhátskáimnak.

Mikor a' tél elő jött, már abban nagy öröme vólt feleségemnek, ha a' juhotskát, 's báránykát, étethette. Rendesen olztotta-fel nekik az eleséget. Fölőftökömre adott nekik egy égerfa tsomót, ebédre egy mogyorófa tsomót, vatsorára egy fuzfa tsomót. Étel után sokszor egy jó fertály óráig-is el-néztük, mitsoda jó ízun ettek azok az állatotskák. És senki sem nézte örömelebb mint a' mi Friderikánk. Ha ollykor meg-makatsította magát, és le nem tsilapíthattam, mindjárt tsak azt mondottam, el-jössz velem a' juhotskákhoz?

Akkor vólt még öröm, akkor! körül kótsolta a' térdemet, 's kiáltott: be! be! be! ha a' karomra vettem, és az akol felé mentem nevetett! tombolt

a' lábával, által ölelte a' nyakamat, 's kiáltott: be! be!

Azután egy tsomó fűzfa gallyat a' kezébe kellett adnom, és úgy étette maga azokat.

Péter nap után még nagyobb lett az öröm, egy furtsa pettegetett báránykát ellett a' juhom. Már akkor tsak nem lehetetlen vólt a' lyánkát a' juh akoltúl el-vinni. Gyakran ezembe jutott az akkor nekem, melly könnyű a' gyermekeknek örömet tsinálni! Más emberek fok pénzt fizetnek a' bábuért, fajankóért, jutokat, bárányokat, tsirkéket, lovakat, ludakat aranyos papirosbúl, fábúl, gipfzbúl tsináltatnak.

En gyermekeimnek igen keveset, vagy semmit sem adtam játékra.

A' feleségem zsebbe való kezkenőjéből szokott bábut, nyúlatskát, 's egyéb állatokat tsinálni, ezzel mulatták az időt. Akkor pedig leg-nagyobb örömök vólt, mikor a' marhákhoz vittem, a' tyúkokhoz, tehenhez, vagy juhokhoz, már akkor örültek, mololygottak.

Az én ítéletem fzerint, tsak ugyan nagyobb örömök-is lehet az élő állatban, mint a' fajankóban.

De hogy vissza térjek az én juhomra, 's bárányomra. Péter napja után meg-ellett az én juhom. Tavafzkor meg-nyírtem, el-adtam a' gyapját, és az árrát félre tettem Friderikámnak.

A' következő elztendőben az én juhaim két bárányt ellettek, két anyi gyapjok lett, azokat-is el-adtam,

adtam, és a' pénzt félre tettem. Minthogy mi nálunk száraz legelő van, ritkán zabált-meg a' juh, ritkán döglött-meg csak egy-is, 's annyira meg-szaporodtak, hogy egynehány ezrendök alatt egy harmintz juhból álló nyájam lett, a' mellyből ezrendönként hat, vagy nyóltz darabot el-adhattam. Már ekkor az igaz a' gallyatskákkal, 's levelekkel ki nem telettettem, de az alatt vettem egynehány darab földet, és rétet. Szalmával, szénával tehát póóltam a' levelet, e' fzerént elegendő elég lett a' telelésre.

Már most hát Friderikámnak nem engedhettem egésszen a' juh hafznát, mihelyt a' gallyatskák, 's levelek nem elégségek lettek a' ki-tartásra. Fele részét azért a' hafzonnak magamnak meg tartottam, a' felét neki adtam. De e' felől szaporodott a' tökepénz minden ezrendőben, mellyet az ő számára gyűjtöttem. A' kis-pénzekből garafok lettek, a' garafok talléroká váltak.

Még jobban szaporodott, midőn Friderika nevededett, és maga valamit kereshetett. Mihelyt ugyan is őt ezrendős lett, Feleségemhez vittem, 's mondám neki: itt van kedves feleségem a' tökepénz, a' melly bővséges interest fog fizetni, ha igazán hafznát tudod venni. M'kor te dolgozol, mindég gondolkodj azon is, mitsoda munkát adj gyermekednek-is.

Már azt mondhatom feleségem dítséretire, hogy ő nekem minekutánna ki ismert, az ilyen dolgokban örömet engedett. Ezután mindég idejében

felkelt, mint szokott, a' szobába szaladt, az asztalhoz ült, 's gondolkodott. Eleinten nem tudtam én, mire való vólna az; egykor azért utánna lopódtam, és imé, egy könyvecske vólt nála, 's valamit írt belé.

Szabad é nézni, a' mit írsz, kérdém tőle? Ha tsak ugyan nem álhatsz felele ő, nézd-meg. Hát ő mindennap a' kis könyvecskébe egy egy fél ódalra írt, p. o. 5-dik August.

Négy kérdések, és négy feleletek.

1. Mit dolgozom ma? Búzáat kötök.
2. Mitsoda munkát adok Kalászt fog szedni, míg mi Friderikának? a' búzáat köttyük.
3. Mivel kedveskedem Egy strimpfet adok neki, Férjemnek? mellyet a' mezőre való jövésbe, menésbe kötöttem.
4. Mit főzök ma? Köles kását, és Rátottát.

Mindég nevetség vólt az én előttem, a' midőn mások panaszolkodtak a' sok gyermekeken, 's epekedtek mint gyűjtsenek valamit számokra. En gyermekeimet mindenkor úgy néztem mint tökepenzeket, a' mellyekből húztam az interest. Mert mihelyt fel-ferdültek, mind egyiknek gyenge erejéhez képest dolgot adtam. Gyomlálni kellett nekik, kalászt szedni, aratni, 's más mezei munkát csinálni. A' lyánkák fontak, vartak, földozgattak,

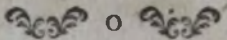
ko-

kötöttek, az apróbb gyermekekre gondot viseltek. Mi lehetett annál jobb? Én a' házam népe közt olyan voltam, mint egy kis Fejedelem, gyermekeim voltak az én Jobbágyim, a' kiket én igazgattam, a' kiknek nékem dolgozni kellett, 's házam javát elő vinni.

Nem fokát törtem én azon fejemet, mint állít-
sam őket gazdaságba. Magoknak kellett arra
előre gondoskodni. Mihelyt valamelly munkát
véghez vittek, meg fizettem a' munkájokért, félre
tettem az ő kéréseket. Azután vettem nekik azon,
hol egyet, hol mást, a' minn hasznok lett, a'
Lyánkáknak borjúkat, juhokat, ketskéket, azokra
ők magok tartoztak gondot viselni, 's fel-nevelni,
a' Fiaimnak egy egy kis darab földet adtam, mel-
lyet magok tartoztak meg-mivelni, ők azt gyü-
molts maggal be-vetették azután mikor fel-nöttek
be öltötték hol fzemre, hol faban. Mindnyájoknak
vettem egy egy méhet, a' pénzt mellyet abból
kaptak, kaszájokba tettem. Ha valamellyik vala-
mi különös módot talált, melly által valamit ke-
reshetett, magam segitettem rajta valahogy lehe-
tett. Így nevelt p. o. Frideríka katsákat, Klára
Ludakat, 's mikor fel-nöttek el-adták. Gottlib
(Isten szerető) rozmarint plántált, és az ágából La-
kadalomkor, halott temetéskor sok pénzt kapott.
Konrad fűzfát ültetett valahol tsak meg fogont.

Illyen módon minden elztendőben szaporodott
Jószágok Gyermkeimnek.

XXXIV-DIK RÉSZ.

Az Okosdi Születése napja rendszeren innepeltetik.

Egykor Születésem napját inneplette házam népe. A' midőn én a' mezőre haza jöttem, az udvaron találtam feleségemet, gyermekeimet, és mind egyiknek egy egy gyümölcs fatska volt kezében, mellyet a' ház körül plántált.

Mofolyogtam, 's mondám: jó estvét fiaim! ugyan mit miveltek itt?

Fákat ültettünk, felelének ök.

És vallyon miért? kérdém továbbá.

A' te Születésed napjára, mondának ök. Akkor mind a' nyakamba estek, és a' mellyik a' nyakamat fel nem érhetette, a' lábamba kötszódott, és mindnyájan kiáltottak: Kedves Férjem! kedves Atyám! soká élly közöttünk! Egyél még azokról az alma, körtvély, szilva, tseresnye fákról, a' mellyeket mi ültettünk. Mindnyájan jok lesziünk, hogy örömed lehessen bennünk. Ezen nagyon megindult

indúlt én bennem az én szívem, öfzve tsóköltam őket, és sírtam.

Mikor a' házba bé-léptem, készen vólt a' jó ebéd, inellyet feleségem készített. Nem fokban került az, de nékem felette jól esett. A' munka által jó appetitust tsináltam magamnak, magam körül mindenütt az engem szeretőket szemléltem, a' kiket én is úgy szerettem, mint tulajdon életemet.

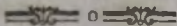
Mikor épen az utolsó harapás kalátsot ettem, fel-vett a' feleségem egy pohár sert, 's mondá: Gyermekek! éllyen a' ti jó Atyátok! Akkor mind egyik fel-kapta a' maga pohárkáját, és kiáltott: éllyen a' mi jó Atyánk!

Éllyen, úgy mondék, míg az Isten akarja!

Ekkor illyen forma beszédet tartottam hozzájok :

„ Kedves Gyermekek! ti énnékem ma nagy örömet szereztetek, és azt tsak világosan ki kell mondanom, hogy nékem régen nem vólt illy örvendetes napom. Már egyebet nem kívánok, hanem hogy fok ideig éllyünk együtt gyönyörűségesen, ti, a' ti jó anyátok, és én. Már én régen gondolkodtam e' felől, és meg-mondom erről értelmemet.

Figyelmezzetek! Ez ideig a' vólt szokásban, hogy a' Szülék gyermekeikre kerestek, és a' mikor meg-házasították, vagy férjhez adták őket, többnyire mindeneket velek együtt oda adták. De ez igen ostoba tselekedetnek látzik én előttem. Míg a' gyermek kitsíny, és gyakorlatlan, Szüléi

azonban leg jobb idejekben vagynak, köteleltségek gyermekeikre gondot viselni. De a' mint a' gyermekek fel-nőnek, meg-erősödnek, úgy a' Szülék meg-öregelznek, el-erötelenednek. Lehet é arról számolni az Isten, és az okos Világ előtt, hogy az öreg, ősz, erötelen szülék az ifjú eleven, erejekben lévő gyermekeiket tartásák, és azoknak ki-adják, a' mit magok keserves munkával kerestek?

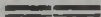
Mindnyájan halgattak, én pedig tovább is folytattam beszédemet: Gondollyátok-meg tsak magatok kedves Gyermekek! A' ti Anyátok, és én egész életünkben nagy faradsággal élünk, és úgy szerzetünk valamit, a' miből vénségünkben tsendesesen élhetünk. Ti mindennap nevedtek, erősödtek, és mi — mindennap öregszünk, erötelenedünk. Ugyan kívánhattátok-é tölünk, hogy vart a kis vagyontát, mellyet kerestünk, nektek adjuk.

A' végre tettem én azt a' rendelést, hogy mindenik gyermekem keressen magának valamit, a' mivel gazdaságát el-kezdhesse. Meg-fogjátok ti azt látni, hogy énnékem jó gondolatim voltak ti felöletek. Ha ti magatoknak igyekeztek valamit keresni, az által elmétek éleledik, az által a' gondolkodáshoz, munkához, rendhez szoktok. Ennek ösztán egész életetekben hasznát véstitek. A' ki nek helyén van az elze, és az idöt jól tölti, soha sem jut a' szükségre, mindég keres az annyit, a' mennyire szüksége van. A' ki ellenben a' gondolkodáshoz, szorgalmatolsághoz rendhez nem szoktatta magát, semmire sem megyen, akármennyi Jólzág, pénz

pénz maradt légyen rá Szüléiről. Két három ezer tallér szép pénz, de melly könnyü azt el-veztegetni annak, a' ki nem tanúlt maga valamit keresni, vagy a' mitskéje van, azzal jól gazdálkodni. Ismértem már én olyan Házaspárt, a' melly eröss, egészséges vólt, szüléitől szép Jólzágot kapott, még is mindég a' nyakokon vólt, 's többet többet kívánt tőlök. Helyes dolog é az?

Az én Gyermekeim figyelmetesen halgattak engem, azután mind egyik kezet adott, 's megígérte, hogy magára gondoskodik, és Szülémek terhekre nem lessz.

Illyen móddal házasodtak-meg, 's Férjhez mentek mind, és én a' ki-adáson nem lokat búsultam, mivel mind egyik keresett annyit, hogy a' gazdaságot el-kezdhetze, és a' mellett a' gondolkodáshoz, szorgalmatolsághoz, jó rendhez szokott, így azután többet - is szerezhetett. Már most örülök, látván hogy mindegyiknek elegendő költsége van, és magam is szükséget nem látok. Az a' jólzág melyet én idomnek jól töltése által kerestem, el-tart engem' tisztefégen, és egygyik gyermekemnek sem ötlük elméjébe, hogy abbúl valamit kívánnyon.

XXXV-DIK RÉSZ.

Okosdi azon tanátskozik Feleségével, mit tanullynak Gyermekai.

De majd úgy belé merülök a' beszédbe, hogy el is felejttem gyermekeim neveléséről szólni.

A' midőn Friderika öt esztendő volt, mondám egykor Feleségemnek, már ide, e, hogy a' Lyánkát valamire taníttassuk. Helyben hagyta ő ezt, Gondolkodtam azért, miképen taníttassam. Más nap a' mikor haza mentem, már a' Feleségem hozzá fogott. Ő én velem egy váratlan örömet akart közleni, és épen mikor az asztalhoz akarnék ülni, Friderika csak el-kezdte a' könyörgést ekképen: A' Jéhus Krisztusnak, az Isten Fiának vére tisztít meg minket minden bűneinkből. Hogy Feleségem olyan kéz akarva tette akaratomat azon örültem, de a' mód a' mellyen el-kezdette épen nem tettett.

Az afztal felett nem mutattam én azt. De mi-helyt tsak kettetskén vóltunk Feleségemmel, meg-fogtam kezét, 's mondám: kedves Rebekám te azt jó szívbül tselekedted, hogy Friderikát a' Bi-bliának ezen szavára tanítottad. De én úgy hi-szem, hogy még most igen nehéz a' neki. Az én ítéletem ízerént nem érti ő azt, egy tseppet sem. Akkor nevetett Rebeka, 's monda: ne tartsd leg-a'ább gyermekünket olly együgyünek. En-is tud-tam már azt a' verset könyv nélkül, ollyan kis ko-romban, mint a' mitsodás most Friderika. Igen-is felelék, el-mondani, és meg érteni nem mind egy. Majd meg-próbálom, mint érti Friderika ezen mon-dáft. Be-hívtam, és kérdém ötet, ki lehet az a' Jésus Kristus? Mi egy Fiú? Mitsoda az Isten Fia? Mit ért ő a' bünön? Mi módon tisztít meg minket tulajdonképen a' Kristus vére? Azokra olly ostoba feleleteket adott a' Lyánka, hogy én ő utánna sem mondhatom, mivel a' Szent dolgokból nevet-séget nem akarok üzni.

Rebeka el-pirúlt, és parantsolta, hogy Friderí-ka mennyen el. Mert abban már mi egyet értet-tünk, hogy a' gyermekeknek nem szabad azt hal-gatni, mikor Szüléik az ő nevelésekről, 's tanítta-tásokról egygyütt beszélnek. Mihelyt ő el-ment, azt mondotta nékem Feleségem, ha te ollyan okos vagy, magyarázd meg hát a' Lyánkának azt a' mondáft.

Örömeft tenném én azt, felelék, tsak tudnám. De a' gyermek még gyenge, nem érti-meg a' mit

mon-

mondok. Hogy tehetném én azt egy ilyen kis gyermeknek meg-foghatóvá, mi az Ilien Fia!

A' mi gyermekünk hát már Pogány, vagy Török lellz, és semmit sem tanul?

Nem az az én akaratom, felelék. De a' gyermeknek úgy tartom egyebet nem lehet tanulni, hanem a' mit ért.

De hát tsak ugyan igazán mit kell néki tanulni.

Meg fogom én azt neked rövid időn mondani, felelék.

Mit kellett volna pedig neki igazság szerént mondani, én valósággal magam sem tudtam. Mindenképen hánytam velettem eszemet, minden könyveimet által olvastam, de sehol sem találtam fel, mit kell egy hat esztendő gyermeknek tanulni, Fúrta az az én fejemet, és annyira meg-hatott, hogy egykor egész éjtzaka nem alhattam miatta.

Mit tudtam csinálni? Reggel mindjárt elmentem a' Prédikátor Úrhoz, és eleibe terjesztettem a' történetet. Mondja - meg Kegyelmed, kérem Tisztelendő Uram, helyes é vagy nem az én ítéletem? én úgy hiszem hogy az én gyermekeim nem érti még a' Bibliából ezt a' mondást, sőt nagyobb részént a' többit sem.

Vállat vonított, 's mondá: Meg-lehet hogy igazat mondallz — de — én a' dolgon nem fordíthatok. Ugy, azt olvastam én hogy Schnepfenthálban, a' hat esztendő gyermekeket úgy taníttják, hogy mindent meg értenek. Nem jó volna é, ha
egy-

egykor oda el-rándúlnál, 's meghalगतnád mint tanítanak ott. Jó! gondolám magamban, ezt fogom tselekedni.

XXXVI-DIK RÉSZ.

Okosdi Schnepfenthalba utazik,
és ott mit tanúlt.

Más nap jókor reggel el-mentem én egyenesen Schnepfenthalba. Hogy az oda való me-
netelemnek valami okát adhassam, el-vittem ma-
gammal tizenöt tojást. A' mikor be-értem, épen
a' kút előtt állott egy kis Tanulótska, húzott a'
tsatornán egy pohár vizet, 's félig ki-itta olly
édesdeden, mintha bor lett volna.

Mi van Magának a' kosárcájában? kérdé ő.

Tojás, felelek én, ha venne Kegyelmed egyne-
hanyat. Mi lesz az árra, kérdé továbbá a' tizen-
öt tojásnak? Én drágás nem lévén, csak íziben
meg-lzabadúltam tőle.

Az alatt míg a' tojást el-adtam, sok apró gyermekek vettek engem körül, és mindenrul kérdezősködtek, honnan való vólnék? ki légyen a' Névem? van é Feleségem? gyermekem? de egyszerre csak elszaladtak. Egynek meg-fogtam a' kezét, 's kérdém, hová szaladtak a' többiek illy hirtelenséggel? Tanúlni, monda ő.

Mit tanúlnak moltt, kérdém továbbá? Termézfet históriáját, felele ő, 's azzal el-futott, és tovább nem tudtam meg-tartóztatni.

En követtem ötet nyomban szintén az Iskoláig, és meg-kérdém a' Tanítót, ha szabad vólna é nékem halgatni a' tanítást?

Miért nem! felele ő. Abban a' szempillantásban csak ki-pattant egy Tanulótska, 's egy székert hozott alá, hogy ülnék rá.

Hallottam-is én ott egy Tanítást, melly én előtem tsupa újság vólt.

Gyermekek vóltak ott, azok is igen aprók, egy tsepp könyvök sem vólt, a' Tanítójoknak sem. A' Tanító monda nékiek, ő mutat ma valami frisset, de magoknak kell ki-találni. A' gyermekek mindenképen találgatták, végtére csak ugyan ki-találtak, 's kiáltottak: Galamb galamb az!

Igen is, felele a' Tanító, 's csak ugyan elő vett egy eleven galambot. Akkor mindnyájan el-nevetétek magokat, 's tapsoltak. Ezután kezdette őket a' galambrúl examinálni.

Elő beszéllem az Exáment, a' mint megtarthattam.

T. E' tehát Galamb. Mellyik neme közzé tartozik az állatoknak?

Gy. A' madarak közzé.

T. A' madarak közzé? Miért nem a' halak közzé?

Gy. Éj, mivel szárnyok, és tolok van.

T. Vagynak é még más egyéb madarak a' galambon kívül?

Gy. Igen-is! A' Barázda-billegető, Fetske, Lúd, Golya, Bagoly.

T. És ezek mint madarak? Vallyon miért?

Gy. Mivel mindenikének szárnya, és tolla van.

T. Ha hát a' galamb madár, mimódon szaporodik?

Gy. Tojás által! tojás által!

T. Helyesen! Tojás által. Vagynak é még a' madarakon kívül más egyéb állatok, mellyek tojás által szaporodnak?

Gy. Igen is. A' halak, békák, tsigák, és tse-rebogarak.

T. Jó. A' galambbúl nem láthattyátok ki mint egy, mi az ő eledele? kétség kívül a' vízben úszik ide 's tova, és —

Gy. Óh nem! Ha a' vízben keresné eledelét, bizonyosan a' jó Ilientől úszó lábakkal ruháztatott volna fel, mint a' ludak, és kacsák.

T. E' talán a' vízben szokott feredni mint —

Gy. Ah

Gy. Ah! mint a' Gólya, és halászká. De úgy hosszú lábainak kellene lenni, mint ezeknek a' madaraknak van.

T. Valósággal úgy van. E' hát úgy gondolom madárkákkal, és apró négy lábú állatokkal él, mint a' Sólyom, bagoly, s. e. f.

Gy. De úgy nem mészze mennének az ő rövid gyenge orrokkal, és apró körmeikkel. Magokkal él az.

T. En-is azzal tartom. Hasznos é valamire?

Gy. Igen-is, meg-efzi az ember a' fiait.

T. Egyébre nem hasznos?

Gy. Tudom én. Galamb ganajjal trágyázzák a' réteket.

Illyen módon ment e' tovább-is. Azután meg-kellett a' gyermekeknek a' galambnak minden részzeit, ellenségeit nevezni, mitsoda károkat okoz, melly helyen lakik, hány féle neme van. Utóllýára meg kellett azt nekik állítani, mitsoda hasonlósátság van egy galamb, és egy tehen között.

En izogtam, mozogtam a' széken, soká vólt a' nékem míg haza mentem, hiszen gondolám magamban, ezek mind olyan dolgok, mellyeket én értek, és Friderikának meg-magyarázhatok. A' nélkül-is igen örömetst halgattyák az efféléket a' Gyermekek.

Úgy gondolkodtam, már vége van a' tanulás orájának, de meg-tsalatkoztam. Ekkor a' leg első gyermeknek elő kellett állani, 's el-mondani, a' mit az előtt való napi tanulásból meg-jegyzett. Ő

a' következendőket olvasta: A' fűzfa leg-jobban meg fogon a' patakoknak, 's folyóknak partyain. Ez nem vettetik, hanem a' következő módon ültetik. Martiusban a' leg-erősebb ágak le-vágattnak, az alsó részei egy kis folyó vízbe le-tétnak, mint egy tizen-négy napig. Azután a' folyóknak, 's patakoknak partyain lyukak ásatnak, a' fűzfa vesszők ebbe tétnak, 's a' föld körülte jól meg-tapodtatik. A' fűzfa igen hasznos. Minden három elztendőben meg lehet ötet tsonkázni. Az ágait el lehet ültetni, vagy fel-égetni. A' Bodnárrok abrantsokat hasgatnak belőle, a' kosár tsinállok minden féle kosarakat kötnek belőle, gúsnak, kasnak-is, alkalmas. A' juhok jó ízűn meg eszik gallyait, mellyek őszkor le-vágattnak meg-száraztatnak. Ha nagyra hagyja az ember a' fűzfát nőni, deszkákat-is hasgathat belőle. Ha a' fűzfa meg-vénül belől rohadást kap.

Mihelyt a' Tanításnak vége lett, betsületesen meg-köszöntem a' Tanítónak, hogy énnékem engedelmet adott a' hallgatásra, 's egyszer'smind kívántam, hogy bár tsak a' szegény Foldműves emberek gyermekei-is így taníttatnának, bánkódtam, hogy nekünk elegendő pénzünk nints gyermekeinknek ilyen nevelő iskolába való taníttatólokra.

A' Tanító mosolygott 's monda: Vallyon szükség é erre a' pénz? Nintsenek e' szint' úgy munkái az Iltennek ti nálatok, mint mi nálunk? Nintsen e' szint' úgy értelmetek, szemeitek mint minékünk azoknak vizgálására? Miért nem vizgályátok

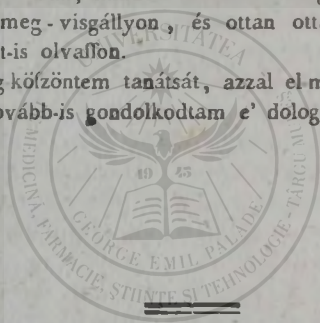

azokat? miért nem mutogattyátok gyermekeiteknek?

Igen is mondék, de nintsen nekünk ahhoz okosságunk,

El-híszem felele ő, de nekem sem volt ez előtt ebbe bé-látásom, A' mivel nem bír az ember, azon légyen hogy meg-fzerezze azt, más értelmes embe-rektul kérjen tanátsot, szemelt nyiffa fel jól, mikor a' mezön van, mindent szemesen meg-nézzon, fzo-roffan meg - vizsgállyon, és ottan ottan valami jó könyvet-is olvasson.

Meg közföntem tanátsát, azzal el-mentem, 's az áton tovább-is gondolkodtam e' dolgról.

XXXVII-DIK RÉSZ.

Okosdi nagy Tisztelésre emel- tetik.

A' midőn haza értem, leg-először is azt az új-
ságot hallottam, hogy az Ekklesia Öreg Ku-
ratora meg-holt.

A' következő Vasárnap újj választatott, és az
én voltam. A' Prédikátor Úr engemet magához
hívatott, és meg-jelentette nékem, En magam sem
tudtam, hogy mentem erre a' tisztelésre, és ele-
inten magam sem akartam fel-válatni, mivel a'
Helységben sok öregebb 's nevezetesebb emberek
váltak nálamnál. De a' Prédikátor Úr azt állatta
(hogy meg-mondjam, a' mint volt a' dolog) senki
fints ebben a' Helységben, a' ki olyan alkalmas
vólna erre a' Hivatalra mint én. Ugyan is én tu-
dok írni, számozni. jó házassági életet élek, a' gaz-
daságot jól folytatom, és mindenekkel jó egyvél-
ségben élek. Illyen Férjfiaknak kell Ekklesia Kurato-
rinak lenni. Rövideden, nem botsátott ö el en-

gem' magátül, valamig meg-nem ígértem, hogy fel-válalom a' hivatalt.

A' leg-közelébb való héten Iskolai examen lett a' mellyen nékem meg kellett jelenni. Leg-felül űlt a' kegyelmes Ur, mellette a' Prédikátor Ur, azután én következtem. Akkor a' Gyermekeknek mind el kellett mondani, a' mit egy egész fél esztendő alatt tanúltak. Most gondolám magamban fok jót tehetek.

Eszembe jutott gyermekkori állapotom, és az a' mit a' kegyelmes Ur mondott nékem, a' mikor még én a' dilznókat, ludakat, 's ketskéket legeltettem. Már most gondolám magamban, illy fok ifjú emberekre tartok gondot, ha időmet jól nem töltöttem volna, talán még most is lúd páztor vólnék. Könnybe lábbadtak szemeim, midön ezt valójában meg-gondoltam.

Az exámen véghez menvén, nekem a' Prédikátor Urral a' kegyelmes Urhoz kellett ebédre menni a' Várba, ő meg-kerde engem, mint tettzet nékem az exámen? 's meg-elégízem é azokkal, mellyek a' gyermekeknek taníttatnak?

Kegyelmes Uram! felelék ne vigyen a' kisírtetben! Jobban ért ahoz Kegyelmed, mint én.

No, de ha az úgy vólna is, felele ő, tsak szeretném a' te értelmedet-is tudni felöle.

Ha tsak ugyan meg-kell lenni, felelék, én meg-mondom felöle együgyü értelmemet. Énnékem úgy tettzik, mint ha azok a' gyermekek nagyobb részént nem értenék azt, a' mit tanúlnak, vagy ta-
lán

lán semmit sem értenek abbúl. Úgy gondolom jobb volna, ha először azokat a' dolgokat tanulnák ismerni, a' mellyek a' földön körülöttök vagynak, a' mellyeket láthatnak, hallhatnak, érezhetnek, mint azokat a' mellyek az égben vagynak, a' mellyeket nem lehet látni, hallani, érezni, és megfogni tellyeséggel.

Mosolygottak mind ketten, a' midön én ezt mondtam. A' Prédikátor Úr pedig meg szorította kezemet, 's monda: Kedves Kurátor Uram, mind ezeket régen tudta a' kegyelmes Úr, de a' tanításnak ezt a' modját be nem hozhatta, mivel attúl tartott, hogy a' Lakosoknak nem lesz kedvekre.

Most már minthogy illy értelmes Kurátora van neki, minden jobban fog menni.

A' jövő héten a' tanításnak ezen Nemét be-
visszük az Iskolába. Tsak hogy mellénk állyon
Maga!

A' mint ő mondtotta, úgy lett. A' leg közelébb való héten be-hozott Mester Uram egy tyúkot magával az Iskolában (a' ki is már arra el-készülve volt) és beszélt arról a' Gyermeknek, mindent valamit tudott. Réfen volt a' filek, és igen örültek, hogy már ök mindent meg-értenek, a' mi nékik tanittatik. A' következő nap az idösb gyermekek fel-hozták a' sok papírost, mellyet azzal írtak-be, a' mit az előtt való nap tanultak. Így ment ez tovább tovább. Mindennap valami új dolgot mutatott nékik Tanítójuk a' Természetbül, majd valamelly állatot, élőfát, növötényt, vagy

követ. Ha nem tudott Mester Uram mit elő hozni, vólt a' kegyelmee Úrnak egy nagy gyűjteménye állatokból, növötényekből, és kövekből. Adott az Úr mindég valamit a' meg-mutatásra.

Hat hetekig jól ment ez a' dolog. De azután a' Lakosok zúgtak, és mondták, Prédikátor Uram valami újj Tudományt akar bé-hozni, és az ó hitet el törülni. Fenyegetődztek, hogy gyermekeiket el fogják az Iskolából venni, és Prédikátor Uramat a' Fő Konsistoriumban el fogják vádolni.

Tudtam én jól, mi vólt ennek a' lármának fundamentoma. A' Tisztartó fia örömetst Ekklesia Kurátorává akart vólna lenni. Minthogy nem kívánsága szerint ütött ki a' dolog, és a' Hivatalt én nyertem el, irigykedett, fenekedett, és én rám 's Prédikátor Uramra lázasztotta a' Népet.

Prédikátor Uram e' végre, a' ki igen jó, és fzelid lelkü ember vólt, a' következő Vasárnap egy igen épületes prédikátziót tett, a' Jéhus Tanításának módjáról. Meg-jegyzette ő azt, hogy a' Jéhus a' maga tanításban kevés, vagy inkább semmi könyvvel nem élt, hanem Halgatóit mindég az Isten munkáira vezette, az égi madarakhoz, a' mezei liliomokhoz, a' verebekhez, a' szöllő tőhöz, s. e. f. igazította, hogy ök ezeket vizsgállyák. Nem is lehetne ugyan is a' jó Istennel jobban meg-ismérkedni, mintha az ő munkáit szorgalmatosan vizsgállyuk. Azért-is óltotta az Isten a' gyermekeibe azt a' forró indulatott, melly szerint kívánnak az Isten munkáival meg-ismérkedni. Mindenkor örül.

örülnek, és figyelmetesen halgatnak ezek, a' mikor az ember nekik valami állatot, virágot, növénytet mutat, és nékiek arrúl beszéll. Ha tehát az ember a' gyermeket a' természetnek világosítása által az Istenhez vezérli, ez épen nem új Tudomány, hanem a' Jépus Krisztus tanításának módja.

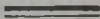
A' Prédikáció jól be-hatott. A' köznépnek igen tetszett ez a' tanítás módja, és egynehány ezfendő múlva szemlátomást meg-tetszet a' haszna. Az ifjú emberek, a' kik így tanítottak, mind okosabbak, 's elmélebbek lettek. Ez előtt csak úgy bámúlták a' mezőt, mint a' borjú az új kaput, minden növényeket, mellyeket meg nem ehettek, haszontalan füveknek tartottak, az apró hat 's több lábú állatokat útálatos férgeknek, azokat a' kemény dolgokat, mellyek a' mezőben heverték köveknek nevezték.

De már most egészen más emberek lakják a' Helységet. Már itt messze földön nem lehetne semmit találni, a' mit ezek nem ismérnének, és használni nem tudnának. Ha sétálni mennek, mindent meg-visgálnak, és örülnek rajta, gyermekeiknek tudnak mindenrül valamit beszélleni; a' gránátot, veresmárványt, mézskövet, tüzkövet, fattyú gyöngyöt, mind ezeket egy hajszálíg meg-tudják egymástól különböztetni. Azért-is darab földön nintsenek olly maga jól bíró emberek, mint mi nálunk. Mert minthogy mindent ismérnek valami körülöttök van, tehát mindennek hasznát tudják venni.

Ha most a' kortsmán öfzve gyűlnek, és a' régi idők elő hozódnak, magok is fokot nevetnek rajta, 's azt mondják: Mitsoda együgyű emberek voltunk mi az előtt. Mi a' természet közepiben ültünk, és nem ismertük azt, 's nem tudtuk mit tsinállyunk véle. A' ganaj levet ki-botsátottuk, a' fűvet, dudvát az útra ki-hánytuk, a' melly föld a' búzát meg nem termette pallagon hagytuk, a' tekenős békát ha meg láttuk el-futottuk, töle félvén, hogy meg fertéztet, ha az északi világot meg-láttuk, azt gondoltuk, háborút jelent, ha éjjel egy tsillámló reves fát, vagy valamelly kövér helyen fel-ütődött tüzet meg-láttunk, az Isten botsálsa-meg, azt gondoltuk, hogy az ördög játzik azzal. A' 'sufok, a' szú nyakunkat-is majd el-rágta, és mi nem tudtuk honnan származnak azok, hogy kell azoknak eleit venni. Vólt é tsak egy is az egész Helységben, a' ki tudta vúlna, a' hangyák, a' sáskák, a' fa tetvek hogy szaporodnak?

De most tsak ugyan fokkal okofabbak vagyunk.

XXXVIII-DIK RÉSZ.

Egy Hálaloság.

Ez idő tájban veszedelmes nyavalyába esett a' kegyelmes Úr. Mihelyt én azt meg-hallottam azonnal el-futottam a' Várba annak meg-tudása véget, mint van az Úr. A' midőn a' Vár folyosójára fel-léptem, szemközt jött rám az Orvos, a' ki épen akkor volt neki látogatására. Az én első kérdésem-is e' volt ő hozzá: hogy mint van a' kegyelmes Úr? van é reménység, hogy még tovább-is meg marad közöttünk?

Az Orvos vállat vonított, 's monda: fájdalom! femmi reménység nints hozzá. Hihető, holnap e' tájjon nem lessz közöttünk.

Akkor nagy felszóval sírtam, 's mondám, hogy? az én Jól tévömet, az én Szabadítómat, az én Atyámat kell nékem el-veszíteni?

Ez az Isten rendelése, felele ő, én pedig futottam a' Várba.

Az ajtónál szemközt jött rám a' Prédikátor Úr, 's monda: ma kedves Okosdi, ne mennyen maga Szent-hegyi Urhoz, erőtelen ő, igen erőtelen.

Hólnap dél előtt pontba tíz órakor jelennyem meg kend a' Várfolyosóján, és hozza el Feleségét, Gyermekait, és Unokáit magával. Én valamelly rendelést tettem az ő vég bútszásának könnyítésére.

Az úton azt is beféllette ő énnékem, hogy a' kegyelmes Úr igen nyughatatlan volna, és azt hiszi, hogy nem tett elég jót a' földön.

Más nap el-mentem én a' rendelt órára a' Várba Feleségemmel, Gyermekeimmel, Vejeimmal, Menyeimmal, és Unokáimmal együtt. A' tornázt egéllzen tele vólt, mivel többnyire az egész Gyülekezet együtt vólt.

Mi lesz már ebből, gondolám magamban.

A' Prédikátor Úr közniakbe jött, és lálsú hangon monda: molt kedves Gyermekek legyetek egéllz tsendefségben! semmi lármát ne indítsátok! A' ti Atyátok, a' kinek köszönhetitek Isten után minden bóldogságtokat utolsó pertzen van. Én az ő végső bútszását igen könnyüvé, 's gyönyörüségsé kívánnam tenni, és a' végre rendeltelek ide titeket, hogy ő könnyben úszkáló szemeivel lássa által még egyfzer azokat a' jókat, melyeket ő itt a' földön szerzett. Légyetek tsendefségben kérlek benneteket!

Akkor mind rendben állított bennünket! Engemet, és Familiámat leg elöl, a' kik akkor húz személyekből állottunk.

Ő maga el-ment. De kevés idő múlva hal-
lottuk, hogy el kezdette abban a' szobában, melly-
ben a' kegyelmes Úr feküdt a' Klavirt verni,
és egynehány gyermekekkel e' következendő Ver-
teket énekelni:

Nóta: 'Sólt. 88. *Ur Ifien én idvefségem.*

Segíly Ifien, hogy életünk' Akaratod szerint rendellyük
Így nevededik minden nappal A' jó száma, mellyet szerzünk
Akkor nézhetünk nagy öröm- Vissza éltünkre tsendes szívvel,
mel

Midőn Atyai szerelmed Int, hogy hozzád fel-emel-
keljünk,

A' sirt melly tefünket borította A' kegyes könnye áztattya
Idvefségét nekünk hálállyá Jutalmad lelkünk kézzen várja.

Soha egész életemben nem felejttem én el ezt a'
Meg-jelenést, mellyet akkor láttam. Mihelyt ezek
a' lorok következtek:

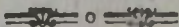
Akkor nézhetünk nagy örömmel
Vissza éltünkre tsendes szívvel,

Meg-nyíltak a' kegyelmes Úr szobájának ajtaji,
és ő látott mint egy száz embereket kitsinyeket,
és nagyokat maga előtt, a' kik mind néki köszön-
ték boldogságokat. Mindenikének könybe labbad-
tak szemei.

A' mikor pedig ezek a' lorok következtek:

A' sirt melly tefünket borította,
A' kegyes könnye áztattya

Kezdetünk mindnyájan zokogni, azután nagy
jajszót vontunk, úgy hogy az éneklést-is alig lehe-
tett

tett hallani. A' kegyelmes Úr fel-tartotta kezeit, öfzve tette, és nézett az ég felé, azután intett nekünk, hogy mennék az ő ágyához. Zokogva mindnyájan oda mentünk.

Akkor a' Prédikátor Úr által maga alá tétetett egy párnát, hogy fel-ülhetne, és lafsú hangon ezen beszédet tartotta hozzánk:

„ Kedves Gyermekeim! Én már 65 esztendő
 „ éltem a' földön, sok napokat töltöttem-el ebből
 „ ifjuságomban heveréssel 's rendeletlenséggel. De
 „ a' midon idősebb, 's értelmelebb lettem, kezdet-
 „ tem időmet jobban tölteni, szorgalmatosan dol-
 „ goztam, és azon voltam, hogy titeket kedves
 „ Gyermekeim okosabbakká 's jobbakká tegyelek.
 „ Szerentsés is voltam ahoz. Ez előtt 40 eszten-
 „ dokkel, a' mint magatok-is jól tudhattátok, leg-
 „ nyomorultabb Falu volt ez Német Országban.
 „ Már most oly sok jó, értelmes, meg-elégedő
 „ embereket látok én itt elöttem, a' kiknek mind-
 „ nyájoknak jó tehetségek van. Ebben volt már
 „ az én örömöm életemben! Minden jószágom,
 „ pénzem nem lzerzett nekem annyi örömöt, mint
 „ egy jó ember, vagy egy jó asszony, a' kit én
 „ neveltetem-fel, vagy jó tanátsommal gyámo-
 „ litottam. De még több örömöt érzek most, mi-
 „ dön a' földről el-költözöm! Hol vagynak azok
 „ a' Nepok, mellyeket én a' kártya, 's boros po-
 „ harak mellett töltöttem-el? Oh el-veztek azok!
 „ Örökre el-veztek! Ellenben azok az órák, mel-
 „ lyeket jól töltöttem-el, most hoznak gyümölsöt,
 „ jó

„ Jó izü gyümölsöt. Már semmit sem ehetem, itt
 „ vagynak az eleinéro tserefznyék, nem nyelhetem-
 „ le azokat. De ez enyhít, illy fok embereket
 „ látván körülöttem a' kik engem szeretnek, és —
 „ rövideden 's jól kedves Gyermekeim éllyetek jó
 „ egélségben, ígérjétek meg azt nekem hogy ti-is
 „ jóra fogjátok fordítani idotóket, hogy így még
 „ egy jobb Világban ismét együtt lehelsünk. „

Akkor minden elő járult, és kezett fogott véle,
 's közönte. Egy ekképen kiáltott-fel. Az Isten fi-
 zelse-meg neki az örökké-valóságban, én egy rossz
 életü ember voltam — ő jobbított-meg engem!
 Oh kiálta egy allzony, tsak én értem-is meg ér-
 demlette a' menyorzágot. Ő szerzett békelséget az
 én Házamban, ő mentette-meg a' haláltól az én
 Gyermekeimet! Én is — az én egész Familiámmal
 hozzá mentem, meg-fogtam kezét, 's mondám:
 Sokat nem szólhatok, de — jusson tsak ezében
 Kegyelmednek, én egy köldús gyermek voltam,
 mikor Kegyelmedhez kerültem, és már most nézze-
 meg tsak ezeket a' fok jó embereket, a' kik én
 körülöttem állanak! a' kik engem' mindnyájan
 attyoknak neveznek!

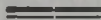
Már tovább nem tartóztathatta magát a' ke-
 gyelmes Ūr, sírt, és intett a' kezével, hogy hagy-
 nánk-el ötet. El-mentünk, és két óra múlva hal-
 lottuk, hogy ki-múlt.

Ha én ez előtt jól töltöttem időmet, már most
 sokkal inkább. Haza menvén, magamhoz gyűjtöt-
 tem egész Familiámat, 's mondám: Kedves Gyer-

mekeim! most láttatok tulajdon szemeitekkel, mi az emberi élet. A' kegyelmes Úrnak mennyi pénze, 's jószága volt! mit használ már neki? sem az étel, sem az ital nem esik már jól neki! Házát foldeit, kerteit, képeit, pénzverő helyét, mind ezeket el kell neki hagyni. De az a' jó mellyet Gyülekezetünkben fundált, most-is meg-újjította őtet. És a' midőn egyszer ő hozzá megyünk, meg-köszönjük még neki mind azokat a' jókat, mellyeket ő tőle tanúltunk. Úgy gondolnám tehát én kedves Gyermekeim, tennék mi-is annyi jót, a' mennyit csak tehetünk, hogy minékünk-is egykor tsendes halálunk lenne, és a' Világból magunkal valamit el-vihetnénk.

Igen is! kiáltának mindnyájan, kedves Atyánk azt fogjuk tselekedni.

XXXIX-DIK RÉSZ.

Eggy Szép Hallotti - temettség.

UNIVERSITATEA

A' kegyelmes Úr még életében azt a' rendelést tette, hogy minden hallott harmad nappal temetfelsen-el halála után, vagy mikor szagofoadni kezd. Építettett-is a' Templom kerítésben egy bôltozatot, a' hová a' meg-hólt tesi tétetett, 's mind addig ott tartatott, míg a' meg-*visgálás* után bizonyos lett annak halála. Eltemettünk ugyan is mi egykor egy zo esztendôs jeles leányt, a' ki gyújtvány hidegben mondatott meg-halni. Más nap híre futamodott a' Helységben, hogy a' Leány lármázott, és a' sirban kopogott. Filében ment ez a' kegyelmes Úrnak-is, ő azonnal fel-*ászta* a' sírt. Ke-*gyelmes* Ifien! mit láttunk mi ott? A' Leány a' hasán feküdt, és kinyában az egész ábrázattyát öfzve kartzolta. A' lakólok úgy állottak ott, mint a' kö ofzlopok. A' kegyelmes Úrnak könnybe lábbadtak szemei, és a' leg vadabb embernek-is meg-*efett*, volna azon a' szíve. A' Leánynak az anyja el-*ájult*, az Attya bánattyában szaggatta haját.

Mit használ ez a' fok síránkozás, mond' a' kegyelmes Ur, ezzel ezt a' szegény Leányt fel nem támaszthatjuk. De, kedves Lakosim ebben az irtództató példában láthattátok, mitsoda rossz szokások uralkodnak még közöttetek, mellyekről egy általában nem akartok el-álni. Ha az ember valamit jobbitani akar, mindjárt azt mondjátok, nem telegeksszük mi, így úgy vólt e' mi nálunk szokásban, az atyáink-is, a' nagy atyáink-is így tartották ezt, azok sem vóltak talán bolondok. Most láthattátok már magatok szemeivel, mi haszna van annak, ha az ember a' régiséghez igen ragaszkodik. Már e' régi be-vett szokás nálatok, és az Atyáitok, 's nagy Atyáitok-is úgy tartották, hogy az emberek, a' kik holtaknak tettettek 24 óra után a' földbe tétettek.

Melly fokban temetethettek-el elevenen, melly fok atyák, 's nagy atyák kopogtathattak a' földben, síránkozhattak gyermekeik után míg tsak ugyan meg-hóltak!

Meg-maradunk é tovább-is ezen régi szokás mellett?

Oh nem, nem kedves kegyelmes Uram, kiáltának mindnyájan, az Istenért kérjük Kegyelmedet, örölye-el ezt a' régi szokást. Jó, monda ő, és azonnal a' temetön építtetett egy bólozatot, és azt a' rendelést tette, hogy azok a' testek, mellyek holtaknak tartatnak, először két nap abban állyanak; míg a' földben tételnek.

A' kegyelmes Ur teste-is úgy tartatott ott.

Har.

Harmad napra meg-zödült a' szeme tájja, és kezdé szagosodni, annakokáért el-vitetett az ő nyugodalmának helyére, még pedig — a' maga kertében, minthogy a' felöl világos rendelést tett, hogy ne' a' Templomba temettetnék, mivel a' párolgások, a' mellyek a' sírbúl fel-jönek, az éloknek árthatnának, hanem a' kertiben egy sírban, mellyet még életében el-készíttetett.

Felette szép halotti temetése vólt neki. Először a' Prédikátor Úr prédikáziót tett felette, mellynek letzkéje e' vólt: A' jól tételben meg ne restuljunk, mert annak idejében meg-szunés nélkül aratunk. Azután kísírte az ő koporsóját az egész Gyülekezet, a' vének, és az Ifjak, a' nagyok, és a' kitsinek szintén a' sírig. Ott valaki tsak a' száját felnyithatta, halotti beszédet tartott felette, mert minden dítserte, és magasztalta őtet azokért a' jókért, mellyeket a' Gyülekezetben szerzett.

En nem szóltam egyyet-is, minthogy nem tudtam hol kezdjem a' dítseretét.

Midőn a' halott le-botsáttatott, és a' sír fel-hánytatott, fel-állott a' Prédikátor Úr a' sírra, és elővett egy petsétes levelet. Fel-tartotta, és intett, hogy halgatásban lennénk, azután fel-törte a' petsétet, és fel-olvasta előttünk. Maga a' kegyelmes Úr tette-fel ezen Irást, mellynek értelme e' következő vólt:

„ Kedves Lakosim! Régi be-vett szokás vólt „ az ez ideig nálunk, hogy valaki a' földrol el- „ költözött, atyafiai fekete ruhákban öltöztek, és

„ ötet ekképen gyászolták. E' fok pénzbe került,
 „ még sem használ senkinek valamit. E' végre én
 „ Familiámnak azt a' rendelést tettem, hogy enge-
 „ met nem fekete ruhával, 's fátyollal gyászollya-
 „ nak, ha fájdalmas ő nekik, hogy az Isten enge-
 „ met ő közlök ki-hívott, szívekben gyászollya-
 „ nak engemet. Mivel pedig az én Familiám ez
 „ által leg-alább ezer tallért meg-kíméll, néktek
 „ ajándékozom én ezen ezer tallért, mindazáltal
 „ olly feltétellel, hogy abbúl ti egy vendégfoga-
 „ dót építtsetek, és abban egy betsületes embert
 „ helyheztesetek, a' kinek arra gondja legyen,
 „ hogy az Utazók illendo fizetésért jól fogadtassa-
 „ nak, és a' mikor fáradtan elérkeznek, leg-alább
 „ tiszta szállást, jól megsült kenyeret, jó tiszta sert,
 „ vaját, fajtót, jól készült füstös, vagy bé-sózott
 „ húst talállyanak. Halznotokra lessz e' néktek,
 „ az utazók örömet bé-térnek nálatok, és áldani
 „ fognak titeket. Jól van pedig akkor dóljunk,
 „ mikor az emberek áldanak, a' kikkel jól tet-
 „ tünk.

„ Légyetek jó egészségben, kedves Lakosim, és
 „ ezután is szeressetek engemet! Mikor a' fát vá-
 „ gattyátok, mellyet én ez előtt 40 ezrtendővel
 „ vettem, jusson ezetekben az a' rosz út is,
 „ melly a' Rittersheimi laposon van, jobbítsátok-
 „ meg azt, hogy így a' szekeresek ne panaszkod-
 „ janak reátok. Azt-is kívánnam, hogy mihelyt
 „ valami kevés pénzetek fel-marad, a' gabonában
 „ be-vennétek, így mikor a' drágaság be-követke-
 „ zik,

„ zik, azt ismét a' ti szegény ember tárfaitoknak
 „ illendő árron el-adhatnátok. Ezért is áldani fog-
 „ nak ezek titeket. Melly jó a' mi ember társa-
 „ inknak áldása! Légyetek jó egélségben, és áldja-
 „ tok engem'-is, ha hiszitek, hogy én azt töletek
 „ meg-érdemlettem

Vagyok Néktek barátotok
 Szent-Hegyi Fridrik.

Érdemes ő arra, fel-kiálta a' Tisztartó, ér-
 demes ő a' mi áldáfunkra, kiáltának mindnyájan.
 Légyen bóldog örökké a' kedves jó Szent-Hegyi
 Úr. Ezután haza mentünk, és törölgettük szeme-
 inket.

Midőn illy mélly gondolkodások között mentem,
 kiáltott valaki utánnám:

Okosdi szomszéd! Okosdi szomszéd! Meg-fordúl-
 tam, 's a' Tisztartó Fia keményen futott utánnam.
 No, gondolám magamban vallyon mit akar ez?
 Sok kedvetlenséget szerzett ez nékem.

Okosdi szomszéd! monda ő, mint tertzett kend-
 nek a' Prédikátor Úr halotti prédikátziója.

Ditsóségelen! felelék.

Énnékem-is monda ő továbbá; de még jobban
 az a' ditséret, mellyet a' Lakosok adtak neki.
 Igen szép az (azonban törölgette szemeit) ha az
 ember jó emlékezetet hágy maga után. Okosdi
 szomszéd! (azonban nyújtotta kezét) sok kedvet-
 lenséget okoztam én kendnek, engedjen-meg nékem!

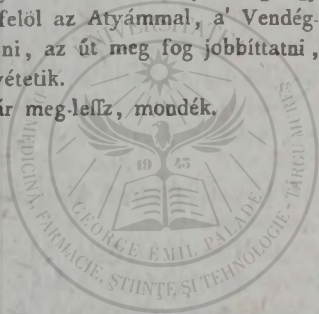

Soha többé nem fog ez így lenni, hiszen nem tudjuk meddig élünk együtt. Én-is örömetst jó emlékezetet hagynék magam után!

Itt a' kezem, mondék, nem szeretem én a' háborúságot.

No már (azonban szorítgatta kezemet) megfogja kend látni, mitsoda jót akarok én kendnek. Mindent véghez vízfünk, valamit tsak lehet, hogy a' kegyelmes Ur akarattya meg légyen. Beszéllek én e' felöl az Atyámmal, a' Vendég-fogadó fel fog állíttatni, az út meg fog jobbíttatni, és a' gabona is be-vétetik.

Már meg-lesz, mondék.

XL-DIK RÉSZ.

Szent-hegyi Úrnak emlékeztető épület állíttatik.

Még azon estve el-mentem én a' Prédikátor Úrhoz, és meg-beszéltem neki, a' mit a' Tifzttartó fia mondott. Őszve tsapta a' kezét, és monda: szívesen örülök rajta; így a' kegyelmes Úr abban az órában-is, mellyet utolsó akaratyának fel-tételére fordított jót szerez még a' sírban is.

A' következő nap, magához hívatta ő a' Tifzttartót, a' Fiát, és engemet, és a' Vendég-fogadó építéséről tanátskozott. A' Tifzttartó, és fia mindenekre rá állottak, mellyeket a' Prédikátor javallott.

A' leg-közelébb való héten meg-tétettek a' készületek. A' kegyelmes Allzony követ, és fát ingyen adatott, a' Lakosok minden pénz nélkül haza hozták, a' kinek pedig lova, vagy ökre nem volt,

az építés körül mindenféle kézi munkát dolgozott egy pénz nélkül.

Márton napja felé olyan egy Vendég-fogadótska állítatott-fel, mellynek párja darab földön nem volt.

A' midőn felépült, az Áts verfeket mondott, mellyeket a' Prédikátor Úr készített, 's mindeneknek nagyon tettett. Estve az ifjú legények tanzot ütöttek benne, az értelmesebb emberek a' Prédikátor Úrhoz be-fzöllittattak. Ott azután ezeken tanátskoztak: először ki legyen a' Vendég fogadós, másodszor ki fog vigyázni a' Vendég-fogadóra, harmadszor mi legyen annak a' neve.

A' Prédikátor Úr értelme e' volt: Mindenek felett arra nézzünk, hogy az új Vendég-fogadóban a' gazdálkodásra jó vigyázás legyen, és a' Gazda arra köteleztessen, hogy házat, alztali készületét, ágyi elzközét tisztán tsinofan tartsa, étele itala jó, 's meg nem rontva készen legyen. Azonkívül minden fél elztendőben szükség meg-határozni mit kívánhat a' Gazda egy pörtzió ételért, egy kanna ferért, egy hálásért. 's a' t.

Nem tartotta azt Prédikátor Uram szabados dolognak, ha az el-fáradt, el-tikkadt Utazót a' Vendég-fogadós egy dísznő ól forma tsintalan szobába vezet, a' hol a' szennyes szurkos ágyban a' férgeket, 's utálatos nyavalyákat-is el-kaphattya, és egy harapás ételt vagy italt tsömör nélkül magához nem vehet.

A' sem volna szabad egy Helységnek olyan Vendég fogadóst meg-ízenyvedni, a' ki maga fél tolvaj, fok helyeken nem fél tolvaj, hanem Or-gazda, és az Idegeneket úgy huzza vonnya vala-hogy akarja.

Az illyes dolog a' Hellységnek betsületire nem szolgál, és áldást nem von maga után.

E' végre a' Tisztartó fia, és én gondviselők-nek rendeltettünk.

Vendég-fogadónak Sebestyén válaftatott, a' ki az előtt kevéssel Leányim közzül egyet el-vett feleségul.

Már most azon disputáltunk, mitsoda nevet adjunk a' Vendég fogadónak.

Egy egyet, más más talált, utólyára én enge-delmet kértem, 's meg mondottam értelmemet. Én mondék egynehány Városokban voltam, a' hol a' Vendég-fogadók neveket az igazgató Uraktól vet-ték. Nem jó volna é ha mi is a' kegyelmes Úrról neveznénk. Tsak ugyan ő annak a' fundálója. Mindenek meg egyeztek benne, és a' Vendég-foga-dó így neveztetett: a' *Szent-hegyre*. A' következő héten belé szállott az én Vöm, és mivel ő Leá-nyommal együtt idejeknek jól töltése által egyne-hány száz tallért keresett, így mindent meg-ízerez-hetett, a' mi egy jó Vendég-fogadónak szükséges.

Én azonban a' Szomféd Városokban el-mentem a' leg-híresebb Vendég-fogadókban, és azokban min-denféle állapotot ki-tanúltam. Mindenikbul ki-vá-lasztottam a' leg-jobbat, és egy olyan gazdálkodást

állítottunk, a' millyen tsak kellett. Már az első elztendőben annyi idegenek vették mi felénk utyokat, hogy gyakran mindnyájan sem adhattunk elegendő szállást nékik, meg-eiégedtek gazdálkodásunkkal, 's a' pénzt is mellyet kívántunk nem fokallották, így messze foldre el-vitték hírünket, 's dítsertek beenniünket.

E' mellett fel is vettük mi magunkat. Az én vöm a' Vendég-fogadóban tehetős ember lett, és a' Közönség, mellynek alig volt húsz forintya nyomorult fézféből, most szép jövedelmet kapott.

A' midőn az én vöm leg-először meg-fizette az Arendát, azt tanátsolta a' Prédikátor Úr, jó volna már a' kegyelmes Úr akarattját véghez vinni, és az útak jobbításához fogni. Minthogy ezt a' szép jövedelmet tsak ugyan néki kölönhettyük, illő volna, hogy leg-alább egy részét arra fordítanánk.

A' Lakosók mind meg egyeztek benne. Minden elztendőben egy darabon meg-jobbítottuk az útat, fel-töltöttük magossan kövekkel, két felől mellette árkot vetettünk, abban gyümöls-fákat ültettünk. Ez a' mi Határunknak egészen más formát adott. Ez előtt puzta Arabiának neveztetett ez, már most Kis Kanaának hívatik. A' gyümölsnek jó hasznát veszi a' Közönség, mikor ideje van. Most a' pénzt mellyet be-veszünk, egyéb hozzá tartozókkal egygyütt lehet vetni elztendőnként háromtól ötfáz tallérig. A' mi az útza rakástól, és a' közönséges útak jobbításától meg-marad, azt meg-gyűjtjük.

Még az a' kérdés, mire fordítsuk azt? Némelyek a' Lakofok közzül azt mondják, adjuk-ki interesre. De én annak mindég kézzel lábbal ellene voltam. Azon légyünk, mindenkor azt mondtam én, hogy a' Helységbeliek okosabbak, 's jobbak légyenek, ne eméssze őket többé a' bú, és a' bánat, így olyan töke pénzt nyerünk, a' melly több interelt hajt-bé, mint az a' pénz, mellyet ki-adunk. Nem jó volna é, ha minden újj Házaspárt ki-adnánk; és ha szegény Izámára egy kalyibatskát fzerzenénk, vagy azonkívül-is valami gazdaságra valót adnánk; ha minden Atyának a' ki gyermeket kereszteltet ajándékot adnánk, hogy kára ki-pótolódna, hogy Felesége segítségére nem lehet, míg gyermek ágyat fekszik? Ha az öreg embereket, és Allzonyokat, a' kik keveset, vagy semmit sem dolgozhatnak gyámolítanánk; Ha az Arvákat, kik kis korokban el-maradtak Szüleiktől fel nevelnénk.

Még ez ellen hatalmas ellenvetések vagynak, de reménylem hogy el-fogom én azokat háritani, mivel az ifjú Szenthegyi Úr, és a' Prédikátor Úr mellém állanak.

A' gabona ház fel-állítására-is meg-tettük a' rendelést. A' fát meg-vágattuk, mellyet a' kegyelmes Úr ez előtt egy puztán vettetett x) és a' mi ab-

O 5

búl

---

x) Ha az Alföld fa magokat vetne (a' mellyeket földje termézfete fzeret, vagy meg-fzenyved) nem volna arra szüksége, hogy az épületnek való fákat tiz,

búl meg-maradt száz talléron el-adtuk. Ezen mivel az élet épen akkor óltsó volt, gabonát vetünk, és a' ház földjére töltöttük, mellyet a' Vendégfogadóban arra a' végre építettünk. Mihelyt már az élet arra igen fel-mengyen, el-adjuk a' szegény Lakosoknak valamivel óltsóbban, de valamivel drágábban-is, mint a' mennyiben nekünk áll. Már ezzel mi igen sok jót tettünk, és sok ember-séges embert a' nyomorúságból ki-ragadtunk.

Ha már most vissza gondolom magamat, és az egész Helységet abban az állapotban, mellyben voltunk ez előtt, sokszor igen örülök én azon. Születésem napján, mellyet Gyermekeimmel, Vejeimmel, Menyeimmel, 's Unokáimmal mindenkor meg-inneplek leg-örömeftebb beszélgetek én erről.

„ Kedves Gyermekeim! rend szerint azt mondom, tsak ugyan jobban van most dolgunk, mint ez előtt. Ez előtt én egy koldús gyermek voltam, és a' mi egész falunk közel volt a' koldús páltzához. Most már jó tehetségem van, magamnak-is, tinétek-is mindnyájatoknak, és az egész Helységben nem lehetne egy szegényt, találni, a' ki szükséget lát.

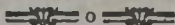
„ Ez

's tizenkét mértföldnyiről hordja, és ganajjal tüzellyen ezenkivel a' nyári nagy hévségben, az élő fák mind magoknak, mind márháiknak árnyékkal, 's hives szellővel kedveskednének. A' szárazság-is úgy lehet gondolni, nem tenne annyi kárt az Alföldnek.

„ Ez előtt a' mi falunkat valakik erre jártak
 „ átkozták az útálatos út, a' rossz Vendég-fogadó,
 „ és Lakofok koldúsága miatt, most mindennek
 „ örül a' szíve, valaki erre jár. És mi által vit-
 „ tük mi végben mind ezeket? Nem egyéb által,
 „ hanem a' gondolkodás, és időnknek jól töltése
 „ által. Jegyezétek-meg ezt magatoknak kedves
 „ Gyermek im, és jusson elzetekben, a' mikor én
 „ nem leszek többé veletek.

„ Ne alkalmatlankodjatok mindég a' Fejede-
 „ lemnek inllántziátokkal, hanem gondolkodjatok,
 „ mint segíthettek magatokon. Ne legyen arra gon-
 „ dotok, hogy kintset gyűjtsetek gyermekeiteknek,
 „ hanem az időt jól töltsétek, és Gyermeneitek-
 „ is arra szoktassátok. Őrizkedjétek a' heveréltül,
 „ torkofságtól, és játéktúl!

„ Egy órában, mellyet egy más kártyázással
 „ tölt el, egy okos ember sok jót tehet. Nem az
 „ az én értelmem, mintha az ember magának nyu-
 „ godalmat Örömet ne tartozna engedni. Már eb-
 „ bul megint semmi haszon nints. Ismértem én ol-
 „ lyan embereket, a' kik úgy néki adták magokat
 „ a' munkának, hogy két órányi álmod alig enged-
 „ tek szemeiknek. De mi lett abbúl? végtére el-
 „ betegesedtek, el-erötelenedtek, és semmit sem dol-
 „ gozhattak. Ollyan embereket-is ismértem, a'
 „ kik szobájokban mindég benn ültek; és semmi
 „ örömet bé nem vettek; ezek utóllýára úgy el-
 „ unalmasodtak, hogy a' falon járó légyre-is bosz-
 „ szonkodtak. Mit használ pedig nékem az az élet,

„ a' mellyet fziintelen való unalomban, boffzúságban töltök-el?

„ Semmit sem. Az éjtzakai órákat-is, mellyeket álomra fordítunk jól töltyük, mert azok erősítik a' teltet, hogy azután több munkát tehesfen, és ha néha egy kis változást tsinálunk, mulatságot indítunk ez is jó, mert meg-vidámitya az embert, ha pedig vidám az ember, minden dolga jobban megyen, mintha tele a' feje búval, 's híjjába-valóságokkal.

„ Tsak a' kártyátul őrizkedjete kedves Gyermekeim. Az egy átaljában veszedelmes. Ez a' testnek mozgást, a' léleknek örömet nem szerez, idejét, 's pénzét az embernek el-ragajja.

„ Hogy én titeket magam körül látlak, hogy ti mindnyájan olly egészségek, olly vidámok vagytok, olly jó tehetséggel bírtok, azt én mind idöm jól töltésnek köszönöm. En vetettem, most van Istennek hála az aratásom, szép aratásom! Be-telik itt az, a' mit a' Prédikátor Úr mindég papol: A' jó tételben meg, ne restülyünk, mert annak idejében meg-szünés nélkül aratunk!

